מעריב מוסף שבועי ★ ל' בשבט תשל"ד ★ 22 בפברואר 1974

בית מלאכה

אין סוף מהירויות

אתה „עושה זאת בעצמך": קודח ★ מנסר ★ מקציע ★ מלטש ★ מחליק ★ משייף ★ מקרצף ★ ממרק ★ צובע ★ מבריש ★ מבהיק ★ משחיז ★ מכרסם ★ מחדש ★ מתקן כל דבר בביתך, במשקך או בעבודתך.

ביכולתך ליהנות — בביתך, בעבודתך, במשקך ובכל מקום — מעשרה ימים תמימים של בדיקות וניסויים. אינך חייב. לתאמין להבטחתנו כי בית המלאכה החשמלי החדש הוא בית מלאכה מושלם, הכולל 54 כלים ואבזרים ומספק את כל צרכיך למשך כל ימי חייך. אבל אתה חייב ל נ ס ו ת אותו, משום שבכל מקרה אתה מרוויח. אם אתה מחליט להחזיר לנו בתום עשרת הימים, את המערכת, מסיבת כלשהי (ואינך חייב לגלות לנו את הסיבה...) אתה כבר חסכת למעשה הרבה כסף בעבודות שעשית בעזרה ספר ההדרכה. אבל אנו משוכנעים כי תרצה להחזיקו לצמיתות — וכאן אנו באים לקראתך: אתה משלם —.66 ל"י בלבד כל חודש לאחר התשלום הראשון המיוחד של —.133 ל"י. אך כדאי שתזכור: מספר המערכות שאנו יכולים לספק לקהל הרחב בתנאים שמאלה מצומצם ומוגבל לצערנו. וגם המחירים בסביבה משתנים כידוע לך. הזדרז איפוא, ושלח את התלוש המצורף עוד היום, ואנו נשלח לך, ללא כל התחייבות מצדך, את בית המלאכה החשמלי המושלם, שבעזרתו תוכל לעשות ממש הכל.

עבודה „נקייה": עכשיו תוכל לראשונה לקדוח קירות (או אריחי חרסינה, או מרצפות) במהירות הדרגתית, וכך למנוע נשירת טיח או צבע — הקידוח יהיה נ ק י. עכשיו תוכל לנסר כמעט כל חומר מבלי שיתבקע או ייסדק. המנוע החסון של „סקיל" בנוי במיוחד לעבודה מאומצת בשנוי תכוף של מהירויות. מוח אלקטרוני מיוחד של ס י ל י ק ו ן מפקח על יעילות וניצולת מירבית של ההספק המלא של המנוע. מסקנה: רק בעזרת מקדחת „סקיל" רבת עוצמה של בית המלאכה החשמלי המושלם תוכל לבצע כל מלאכה בעבודה נקייה.

ניעול בזק: זוהי המקדחה היחידה בעולם המציעה לך ניעול בזק שבעזרתו תצמיד ותשחרר — ללא כל מכשיר נוסף — את כל הכלים והאבזרים הנספחים: רבע־סיבוב ימינה, אבזר נצמד בנקישה, רבע סיבוב שמאלה — קליק! — והוא משתחרר. זה הכל. עם מקדחת „סקיל" תענוג לעבוד: בפרט שאתה מקבל 54 אבזרים שונים והסברים. אל תיתן לאחרים להקדים אותך: דע כי יש גברים המחליטים בזריזות מפתיעה כאשר הם מריחים הזדמנות אמיתית וממשית. המלאי במחסננו מוגבל, והרגיל — כל הקודם זוכה. מלא עכשיו את התלוש המצורף, ושלחהו עוד היום, כדי שנוכל להשאיל לך את בית המלאכה המושלם ל־10 ימי ניסויים בביתך, ובכל מקום.

הצעה זו בתוקף, עד 30 יום מהתאריך שבתלוש.

כל המערכת כולה במחיר

66.— ל"י

לחודש לאחר התשלום הראשון

שי מיוחד!

תשמח בוודאי לדעת, כי בתוך 10 הימים תוכל להשאיר אצלך — כשי מיוחד מ„מיילקס" — מלחם משוכלל על כל אביזריו. שווין של המלחם החשמלי כ־40 ל"י אך אתה מקבלו במתנה חינם־אין־כסף. מלא ושלח איפוא עכשיו את התלוש.

תלוש נסיון חינם בן 10 ימים

לכבוד מיילקס (ישראל) בע"מ רחוב המלאכה 8 — חולון
טל. 843185 מיקוד: 58—851

נא לשלוח לי את מערכת המכשירים החשמליים בת 54 החלקים: בית המלאכה המושלם רב־העוצמה לנסיון חינם למשך 10 ימים. אם בתום עשרת הימים הנ"ל לא אשתכנע שאמנם אני מסוגל לבצע את כל המלאכות שפירטתם בעזרת מכשירים מצויינים אלה ואם לא אוהב שמכשירים אלה קלים להפעלה, אני רשאי להחזיר את כל מה שקיבלתי במצב טוב וללא כל התחייבות כספית. אם לא אחזיר לכם את המערכת תוך 10 ימים מיום קבלתה — תהיה מערכת הכלים החשמלית בת 54 החלקים שייכת לי לצמיתות ועלי יהיה לעמוד בתנאי התשלום אותם ציינתי.

☐ **תשלום חד־פעמי:** תוך 14 ימים מיום קבלת המערכת אשלם לכם סך —.760 ל"י במזומן (וכן סכום נוסף של —.15 ל"י לכיסוי הוצאות האריזה והמשלוח).

☐ **קניה בתשלומים:** תוך 14 ימים מיום קבלת המערכת אשלם לכם סך —.133 ל"י (וכן סכום נוסף של —.15 ל"י לכיסוי הוצאות אריזה והמשלוח). ואחרי כן אשלם לכם 12 תשלומים חדשיים רצופים בסכום של —.66 ל"י לכל תשלום, החל בחודש שני לאחר קבלת המערכת.

כמו כן, באם אחזיר את שובר נסיון החינם תוך 5 הימים הקרובים, אתם תשלחו לי כתוספת את המלחם המשוכלל על כל אבזריו ואני רשאי להחזיק בו חינם באם אחליט לקנות את בית המלאכה המושלם רב העוצמה. החתמתי במקום המסומן מהווה הסכמה לתנאים המוצעים על ידכם.

מקום התשלום: במשרדי מיילקס (ישראל בע"מ) או בכל סניף של בנק לאומי לישראל בע"מ

שם משפחה ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

שם פרטי.................... גיל:..........

עיר.......... רחוב.................... מס'..........

מס' תעודת זיהוי.................... מיקוד..........

החתימה הכרחית

מיילקס (ישראל) בע"מ רח' המלאכה 3, חולון, טל. 843185
(C) Mailox (Israel) Ltd.

לפני 25 שנה

רק כמה אפסים פחות...

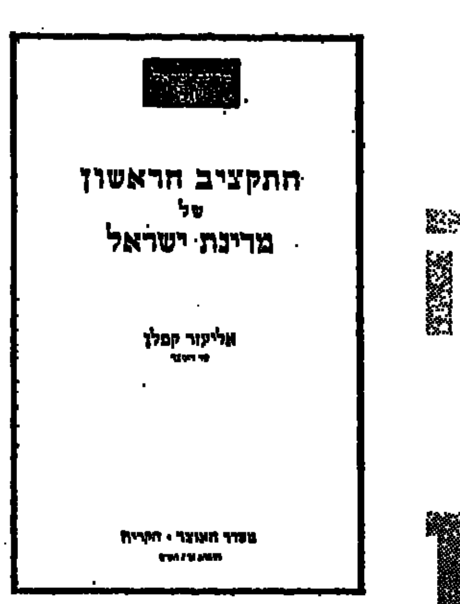
התקציב הראשון
של
מדינת ישראל

אליעזר קפלן
שר האוצר

משרד האוצר • הקריה

מאת **א. אבני**

ספק אם שר האוצר, פנחס ספיר, העיף השבוע מבט בתקציב הראשון של המדינה. אם היה עושה כן, היה נדהם להיווכח עד כמה דמו הבעיות של 1948 ו־1949 לבעיות של 1974 — בהבדל של כמה אפסים ההופכים תקציב של מיליונים לתקציב של מיליארדים.

התקציב הראשון של מדינת ישראל הוגש למעשה על ידי שר האוצר הראשון אליעזר קפלן מטעם הממשלה הזמנית למועצת המדינה, אבל דוד הורוביץ, מי שהיה המנכ"ל הראשון של האוצר טען השבוע כי כתקציב הראשון הוא רואה את התקציב שהוגש על ידי הממשלה לכנסת הראשונה. התקציב של הממשלה הזמנית היה ל־6 חדשים בלבד (7,8 מיליון ל"י) מיולי עד דצמבר 1948 ואילו התקציב הראשון של הממשלה שהוגש לכנסת היה בפעם הראשונה תקציב שנתי. כפי שאמר אז שר האוצר הממונה אליעזר קפלן, „זוהי הפעם הראשונה שאנו מביאים תקציב לשנה שלמה והקשיים בסידור התקציב היו גדולים יותר משתיארתי לי. עדיין לא התגבש המצב המדיני החיצוני. אנו נמצאים בראשית המלחמה נגד האינפלציה. על־כן קשה להעריך בדייקנות את הצרכים לתקופה של שנה, ואת האפשרויות לגיוס האמצעים בתקופה זו. חסרה לנו גם הידיעה מהעבר, וגם הנסיון הארגוני. לכן: התקציב שאני מביא הוא תקציב נסיוני במידה רבה".

תמונת השער

יום לפני נסיגת צה"ל מעברה המערבי של תעלת סואץ הפתיע שר הבטחון את חבריו בממשלה בהודעה, כי הוא לא יכהן כשר בממשלה הבאה.

בצילום שר הבטחון משקיף לעבר תעלת סואץ, (כשצה"ל שלט על גדתה המזרחית), וראש הממשלה ג. מאיר ניצבת לידו. (כתבה על דיין „מן הסואץ עד הסואץ" בעמודים 3—5).

מכל מקום, הבעיות של תקציב בסך 41 מיליון ל"י ב־1949 מזכירות כמה מן הבעיות של תקציב בסך 35 מיליארד ל"י ב־1974.

„לשעבד הדורות הבאים"

כאז כן עתה תבעו הוצאות הבטחון והמלחמה שימוש באשראי וכפי שאמר אז שר האוצר בהגישו את הצעת התקציב הראשון „למען הנצחון במלחמה אפשרי והכרחי לשעבד את הדורות הבאים". אלא שאז לא נמסר רשמית גובה תקציב הבטחון.

כאז כן עתה דהרה האינפלציה בקצב שעשה את חישובי המחר לבלתי בטוחים בשל עליית המחירים היום. „יוקר החיים", התלונן אז שר האוצר, „מגדיל את נטל השירותים לאין נשוא, ועלינו להעריך את הוצאות השירותים במצב בלתי־יציב, בשעה שכל החשבונות והחישובים הולכים ומתבדים במשך תקופה קצרה. יוקר החיים ויוקר הייצור מפחידים את משקיע ההון. יוקר הבנייה מפחיד את הבונים. מהאינפלציה יסבול קודם כל הפועל וחוגי העם הרחבים".

עיינתי השבוע בהצעת התקציב הראשון, בנאום התקציב הראשון ובתשובת שר האוצר למתווכחים וכן בתיקים הקשורים לעניינים כספיים בתקופה הראשונה להקמת המדינה וההקבלות בהפרש של 25 שנה — היו מפתיעות.

מלחמה ביוקר המחיה

כך, למשל, דיבר שר האוצר אז על מלחמה ביוקר החיים ועל הצורך להפחית את הוצאות החיים ב־25% (היום תיחת זו ממש משימה דמיונית!); על הצורך בעידוד היצוא והחסכון העצמי; וכמובן בישר לציבור על המס הראשון החדש „מס ירושה מודרג" (לגבי יורשים ישירים מתחיל מס זה משעור של 5% על חלק ירושה העולה על 10,000 ל"י ומגיע עד 50% לגבי ירושות שלמעלה מ־250,000 ל"י. וכמובן מסים מוכרים אחרים, אולי כמה מהם תחת שמות אחרים: מס עליית ערך המקרקעים, מס קליטה, הגדלת מס הכנסה.

אבל מעניינת במיוחד הקדשת תשומת הלב לחיילים ולחיילים המשתחררים. כבר בתקציב של הממשלה הזמנית הוקדשו סכומים לנפגעי מלחמה ולמצועי מלחמה. חיילים רבים היו עולים חדשים שהתגייסו מיד עם הגיעם לארץ וטרם טעמו את טעם החיים האזרחיים בישראל.

מתברר, למשל, שגם אז היו בעיות דומות לבעיות הדובונים היום וכבר במארס 1949 כותב ראש הממשלה ושר הבטחון דוד בן־גוריון לשר האוצר אליעזר קפלן: „בקשר עם הזמנת אריגים לבגדי חורף בארה"ב המצריכה קבלת הלוואה מפ.ס.סי. בסך 500,000 דולר, הנני לבקשך לקבל את ההלוואה הנ"ל מתוך הנחה שבהגיע זמן פרעונה ינוכו הסכומים הדרושים מהתקציב השוטף של הבטחון". באותו זמן גם מחוירת ישראל מיליון ורבע(!) דולר לממשלת שווייצריה על הלוואה לתקציב הצבאי.

ובעיות הקיצוב והאספקה במזון נגעו גם הן מן המלחמה. שר האוצר הודיע בכנסת כי „חישוב מנת אספקה לחייל היא שניים וחצי מונים גדולה מהמנה הממוצעת שנזקק אדם שלא מן הצבא".

„קפלן דורש לגבות מסים"

אכן אלה היו הימים שתקציב נשיא המדינה היה 30,000 ל"י, תקציב הכנסת 360,000 ל"י ותקציב שיקום החיילים (אז!) 3,600,000 ל"י, כמעט 10% מן התקציב הרגיל.

ומה היתה אז הביקורת על התקציב: ח"כ יוסף סרלין המנוח דיבר על ניפוח המנגנון הממשלתי. ח"כ יזהר סמילנסקי (הסופר ס. יזהר) קונן בנאום הבתולים שלו על מס מותרות על כינור והשיב לו שר האוצר שזה, למעשה, „מס רווחה שמטילים על מצרכים שאינם חיוניים ביותר". אבל ספק אם הסופר השתכנע שכלי נגינה הוא מצרך בלתי חיוני. וכמובן, דיברו על יחס נוקשה של פקידי המכס ושר האוצר טרח ובדק כל מקרה של תלונה. גב' רוזנסון מארה"ב הביאה מתנות מארה"ב לישראל, ובהגיעה ללוד אמרה כי כבר הודיעה לקפלן כי תביא מתנות. והנה ביקשו ממנה פקידי המכס לפתוח את המזוודות וגבו מכס על המתנה „מפני שקפלן דורש לגבות מכס". (היום זה ספיר יבל"א). והזכיר קפלן בכנסת כי כך קרה לרעיתו של סטפורד קריפס שהיה שר האוצר בבריטניה. אף כי בדרך כלל היו מקילים הפקידים הרי שכהגיע גב' קריפס לאנגליה מטיול בצרפת ביקשו ממנה בלבד לפתוח את המזוודות „כי מיסטר קריפס דורש שישלם מכס".

ומה היה קורה אז אילו ח"כים היו מצביעים נגד התקציב כמו יצחק בן אהרן ואריה אליאב? אליעזר קפלן טען אז כי הצבעה בעד התקציב היא הצבעת אמון בממשלה. „אם יתקבל התקציב, הממשלה תתקיים ואם לא יתקבל — הממשלה תיפול. אלא שאז הצביעה כל הקואליציה בעד וכל האופוזיציה נגד. אפילו מפ"ם שזה מקרוב עברה לאופוזיציה (היתה חברה בממשלה הזמנית) התפלמסה עם שר האוצר והאחרון „עקץ" את נואמיה (יעקב חזן ואהרן ציזלינג) המשמיעים את הטון ומבקרים גידול במנגנון הממשלה, שאותו דרש בזמנו חברם מרדכי בנטוב.

אולם „הסכים הקטנים" של התקציב היו שונים לא רק בסכום אלא גם בתוכן.

התכתבות על 25 ל"י

הצלם אריה שור מקרית משה בירושלים, הגיש חשבון בסך 25 ל"י ו־100 פרוטות בעד צילומים מן הספר „לוח המאה ה־20" של מחלקת המדינה של ארה"ב. אילמלא היה הצלם רודף אחרי החוב, לא היתה נותרת בגנזך המדינה התכתבות מעניינת על הצורך בצילומים מן הספר. משרד החוץ סירב לשלם חשבון זה ועוזרת מזכיר הממשלה גב' חנה אבן־טוב כותבת בנימה קלילה למזכיר משרד החוץ ח. ברמן כי „רק הודות לספר בעל 251 הדפים האלה יכולנו להופיע על הבמה הבינלאומית ולתפוס בה את המקום הראוי לנו, כי הספר הזה מכיל הוראות מפורטות איך צריך ואיך לא צריך להחזיק את המזלג ואת הסכין כאשר שני שרים של שתי ממשלות אדירות נפגשים לארוחת הצהריים, שבה נחתך גורל העמים שנתנו בהם את אמונם. יותר מזה, רק הודות לספר זה יודע מנהל הטכסים איך להחזיק ואיך לא להחזיק את הצילינדר שלו ברגע הגורלי בשביל מולדתו, כאשר מדינה אדירה אחת מוסרת את כתב האמנה שלה לידי ראש הממשלה של מדינה אדירה אחרת. ועכשיו תגיד ידידי חיים ברמן! האם כל זה לא שווה 25.100 ל"י ?"

מסתבר שמר ברמן לא סבר כי כל זה שווה 25 ל"י ו־100 פרוטות מפני שראש הטקס מיכאל סימון אמר לו כי הצילומים לא טובים ובכלל אין בספר על מזלגות ועל צילינדרים וגב' אבן־טוב כנראה לא עיינה בו. בכל זאת משיב מר ברמן בסגנון דומה למכתב שקיבל: „קבלי נא בזה את חליפת המתקאות הבין־דיפלומטית ותגידי בעצמך אם צריך אני, המזכיר הקבצן, הדלפון, והעני המרוד, להוציא מתקציבי המקוצץ סך 25 לירות ונוסף לכך עוד 100 מיל. אם כך תקבעי — שלם אשלם. אולם תקוותי אתי כי תנהגי בי במידת הצדק והרחמים".

באותו זמן לערך, לפני 25 שנה, ב־30 במארס 1949, החליט ראש הממשלה „לערוך קבלת פנים חגיגית מטעם הממשלה לראשי מוסדות לאומיים, לקורפוס הדיפלומטי ולראשי מוסדות ציבוריים, כלכליים, סוציאליים ותרבותיים. הוזמנו 1000 איש והוצאות 1000 ל"י לערך". (לצורך השוואה: משכורתו של היועץ לענייני [illegible]

(סוף בעמוד 47)

אוקטובר 1973:
במצרים אחרי הצליחה

דיין
מן הסואץ עד הסואץ

מאת **משה ז"ק**

שר הבטחון משה דיין הודיע השבוע לראש הממשלה, כי בתנאים הקיימים לא יכהן כשר בממשלה הבאה.

מה סמלי הדבר שהודעה זו באה בשבוע שבו משלים צה"ל את פינוי מערב תעלת סואץ, שהרי תעלה זו היוותה תמרור במחשבתו של משה דיין זה עשרים שנה.

המשך

هكذا من الأصل

אוקטובר 1956: במסדר לאחר שחרור שארם א־שייח, עם האלופים אסף שמחוני ז"ל ואברהם יפה

מרס 1957: הסכם הנסיגה מסיני ורצועת עזה, עם הגנרל א. ברנס, מפקד כוח החירום של הא[illegible]

דיין
מן הסואץ עד הסואץ

תעלת סואץ שזורה בעשרים שנות פעילותו של שר הבטחון משה דיין מאז נכנס לתפקידו כרמטכ"ל בסוף 1953 עד הודעתו השבוע, כי הוא לא יכהן כשר בממשלה הבאה.

הודעתו של שר הבטחון מר משה דיין על רצונו לא לשמש יותר כשר הבטחון באה בשבוע שצה"ל נסוג מתעלת סואץ, נוטש את הגדה המערבית של התעלה. כניסתו לתפקיד רמטכ"ל לפני עשרים שנה עמדה בסימן הדאגה שאחזה את הממשלה — מה יהיה כאשר הבריטים יעזבו את הבסיסים הצבאיים באיזור סואץ ואלה יהפכו לבסיסים מצריים העלולים לסכן את בטחונה של ישראל?

באותם ימים סברה הממשלה כי אזור החיץ הבריטי בתעלת סואץ מגביר את בטחונה של ישראל ומונע התקפת פתע מצרית. לא ברור אם גם היתה זו דעתו של משה דיין באותם ימים, אך עובדה היא שכל מערכות החוץ והבטחון של ישראל התנהלו באותה שנה, שנת 1954, במטרה לקבל ערובות שישמשו תחליף לאזור החיץ הבריטי בתעלת סואץ.

תהפוכות „החיץ"

כעבור שנים, ב־1965 ו־1966, כאשר כוח החירום של האו"ם היווה חיץ בין צה"ל ובין הצבא המצרי באזורי הגבול, לרבות שארם א־שייח, גרס משה דיין שחיץ זה מונע למעשה הסדר ישראלי־מצרי ומחפה על הפעילות החבלנית הערבית. באותה שנה היה מחוץ לממשלה ובינו ובין שר החוץ משה שרת התנהל ויכוח סוער בשאלת קיום החיץ האו"מי.

שר החוץ סבר כי כוח החירום של האו"ם הוסיף לישראל כוח־אדם ותקציבים ואילו משה דיין סבר כי כוח החירום מונע התקדמות לקראת הסדר של קבע.

מלחמת ששת הימים הוכיחה כי כוח החירום של האו"ם לא מנע את ההסלמה במתיחות ואת חסימת המצרים במפרץ אילת — הוא סולק כאשר פרץ המשבר. ואילו אחר מלחמת יום הכיפורים שוב חזרנו לפתרון של החיץ האו"מי בין צה"ל לבין הצבא המצרי.

חיץ זה נמצא עכשיו בראשית התפתחותו וגידולו. כוח החירום של האו"ם שולט עכשיו בששת אלפי חייליו על אזור ברוחב משש עד עשרה קילומטרים בסיני, אך לא מעטים הגורמים באו"ם המעוניינים בהרחבתו.

אחר שלוש מלחמות שהיו לנו עם מצרים חזרנו לנקודת המוצא של שנת 1954, כאשר חשבנו שדרוש לנו כוח שיחצוץ בינינו לבין מצרים. זאת, אף שבעשרים השנים האלו ניצחנו שלוש פעמים את מצרים ושלוש פעמים סיכנו את שליטתה של מצרים על תעלת סואץ.

הצעה לפתיחת המצרים

לפני עשרים שנה, כאשר חתרה ממשלת ישראל למציאת ערובות במקום הצבא הבריטי המפנה את אזור תעלת סואץ, כדי להבטיח את חופש השיט לאניות ישראליות בתעלה לאחר שהמצרים יקבלו לידיהם את מלוא השלטון עליה, ספק אם היו מי שסברו שצה"ל יוכל להתמודד עם הצבא המצרי ולהגיע לתעלת סואץ.

אולם לקראת סוף 1955 הציע משה דיין לשר הבטחון דוד בן־גוריון פעולה לכיבוש מצרי אילת כדי להבטיח את חופש השיט הישראלי לנמל אילת, אחר שבמשך השנה הקודמת הושלם ההסגר המצרי בתעלת סואץ (בינואר 1955 שוחררו מלחי „בת גלים", הספינה הישראלית שנעצרה בכניסה לתעלת סואץ).

משה דיין הציע פעולה בעניין מצרי אילת, אך לא הציע פעולה צבאית בקשר לתעלת סואץ. לגבי זו יש לו איזה מעצור פנימי, — מעצור המורגש בכל פעילותו המדינית מאז ועד היום.

עדיין לא פורסמו כל המסמכים של ההסכם הישראלי־צרפתי־אנגלי, אך לא ייפלא אם יתברר ביום מן הימים,

1973: מבקר בארץ גושן, בלוויית האלופים אברהם (ברן) אדן ואריאל שרון

1969: בראשיתה של „מלחמת ההתשה" על גדות תעלת סואץ, משקיף למערב התעלה

1 ביוני 1967: בתום הישיבה הראשונה של ממשלת הליכוד, עם הרמטכ"ל דאז רב־אלוף יצחק רבין ועם מנחם בגין (מחזיק ספר תנ"ך בידו)

כי רעיון יצירת חיץ צרפתי־בריטי בין צה"ל לבין הצבא המצרי באזור התעלה היה אף הוא של משה דיין.

הפקודה היתה: לא להגיע לתעלה

מכל מקום, בהנחיות לפקודת המבצע שהוצאו על־ידי הרמטכ"ל משה דיין נקבע בדיוק כי „הכוונה היא ליצור איום צבאי על התעלה ע"י תפיסת יעדים סמוכים לה" — והשיטה: „בלילה אור ל־1 בנובמבר לכבוש את מצרי אילת ואת רפיח, אבו־עגילה ואל־עריש ולהתייצב בקו מקביל לתעלה, במרחק לא פחות מ־15 ק"מ ממנה". כלומר, בלי כל תלות בנוכחות חיל משלוח בריטי־צרפתי או באי־נוכחותו, צריך צה"ל להעצר לפני התעלה.

ברעיון זה המשיך משה דיין כאשר נקרא ביוני 1967 לשוב לממשלה כשר הבטחון. הוא גרס שאם צה"ל יגיע לתעלה לא תסתיים המלחמה לעולם שכן המצרים לא יוכלו להרשות לעצמם הנייתו של צה"ל על גדות תעלת סואץ וגם הסובייטים לא ישלימו עם כך. בוויכוח נוקב שהתנהל אז בממשלה טען ששומר נפשו ירחק מהתעלה; אם נגיע לתעלה יסרב נאצר להפסקת אש והמלחמה תימשך שנים.

ההתפתחות הצבאית בחזית סיני היתה כה מהירה עד כי נקבעו גם עובדות: צה"ל הגיע לגדות התעלה ברדיפתו אחרי הצבא המצרי הנסוג כבר בשעות הערב ב־8 ביוני, אך העובדה הצבאית לא שינתה את הלך מחשבתו של משה דיין, אשר חזר פעם בפעם אל הרעיון המקורי שלו בדבר נסיגה אפשרית מן התעלה.

„נסיגתו" הראשונה של דיין מן התעלה היתה כבר בקיץ 1967, בהסכם עם המצרים על אי־שיט בתעלה. בימים הראשונים שלאחר המלחמה היו סירות ישראליות ומצריות שטות בתעלה ודיין הוא שהציע למצרים, כדי למנוע ויכוחים, ששני הצדדים לא ישוטו אלא אם כן יהיה הסכם בין הצדדים על פתיחת התעלה מחדש. הסכם זה הושג באמצעות הגנרל אוד בול, ראש מטה המשקיפים של האו"ם.

רעיון ההסדר החלקי

מלחמת ההתשה שבאה אחר־כך תוך כדי תיווכי יארינג דחתה לזמן־מה את הרעיונות בדבר נסיגה מן התעלה, אך מיד לאחר שארה"ב השיגה את ההסכם להפסקת־אש בין ישראל למצרים באוגוסט 1970 חזר משה דיין לרעיונו המקורי על אי־חות למצרים בדבר הסדר, שהנקודה העיקרית בו צריכה היתה להיות מתן אפשרות למצרים לחדש את השיט בתעלת סואץ ולשקם את ערי התעלה אשר נהרסו במלחמת ההתשה.

רעיון זה התגלגל במשך חודשים וקרם עור וגידים כאשר היה סאדאת צריך להחליט אם להאריך את הפסקת האש, ודיין אותת לו בדבר אפשרות של הסכם חלקי. ואז באו האמריקנים והחלו בתיווכיהם, ועל כך השיב סאדאת בנאומו ב־5 בפברואר 1971 על נכונותו להסדר חידוש השיט בבחינת הסדר ביניים.

השיחה עם סיסקו

במאי 1971 בא שר החוץ האמריקני למזרח התיכון כדי לתווך בין ישראל לבין מצרים על ההסדר החלקי, והשאלות שנתעוררו היו מה המרחק שישראל תיסוג מן התעלה, מה מספר המצרים שיורשו לעבור את התעלה, האם יהיו אלה חיילים או רק מהנדסים, והעיקר, ומה יהיה גורל מעוזי קו בר־לב.

קימים היו ימי התהפוכות בתוך מצרים; סאדאת סילק את עלי צברי וחבר מרעיו והסובייטים עדיין לא כפו את הסכם ההגנה הצבאי על מצרים. משה דיין הירהר אז במחוות קיצונית כלשהי כלפי המצרים ובשיחה עם סגן שר החוץ האמריקני ג'וזף סיסקו זרק רעיון — שלא חשוב לו אם הנסיגה הישראלית תהיה בעומק של 20 או 30 קילומטר.

בתוך הממשלה קמה סערה ואחרי־כך „יושר הקו" וכל עניין ההסדר החלקי נכנס למבוי סתום של המחלוקת שהיתה אז בינינו לבין האמריקנים בדבר הספקת ה„פנטומים" ושוב עלתה הצעה זו ב־1972 בצורת הצעה על „שיחות קירבה", כלומר, שיחות שיתנהלו בינינו לבין מצרים

(הסוף בעמוד 45)

פברואר 1974: ביקור בשדה התעופה של פאיד, ביום האחרון של החזקת שדה התעופה על ידי כוחות צה"ל

„העולם כולו גשר צר..."

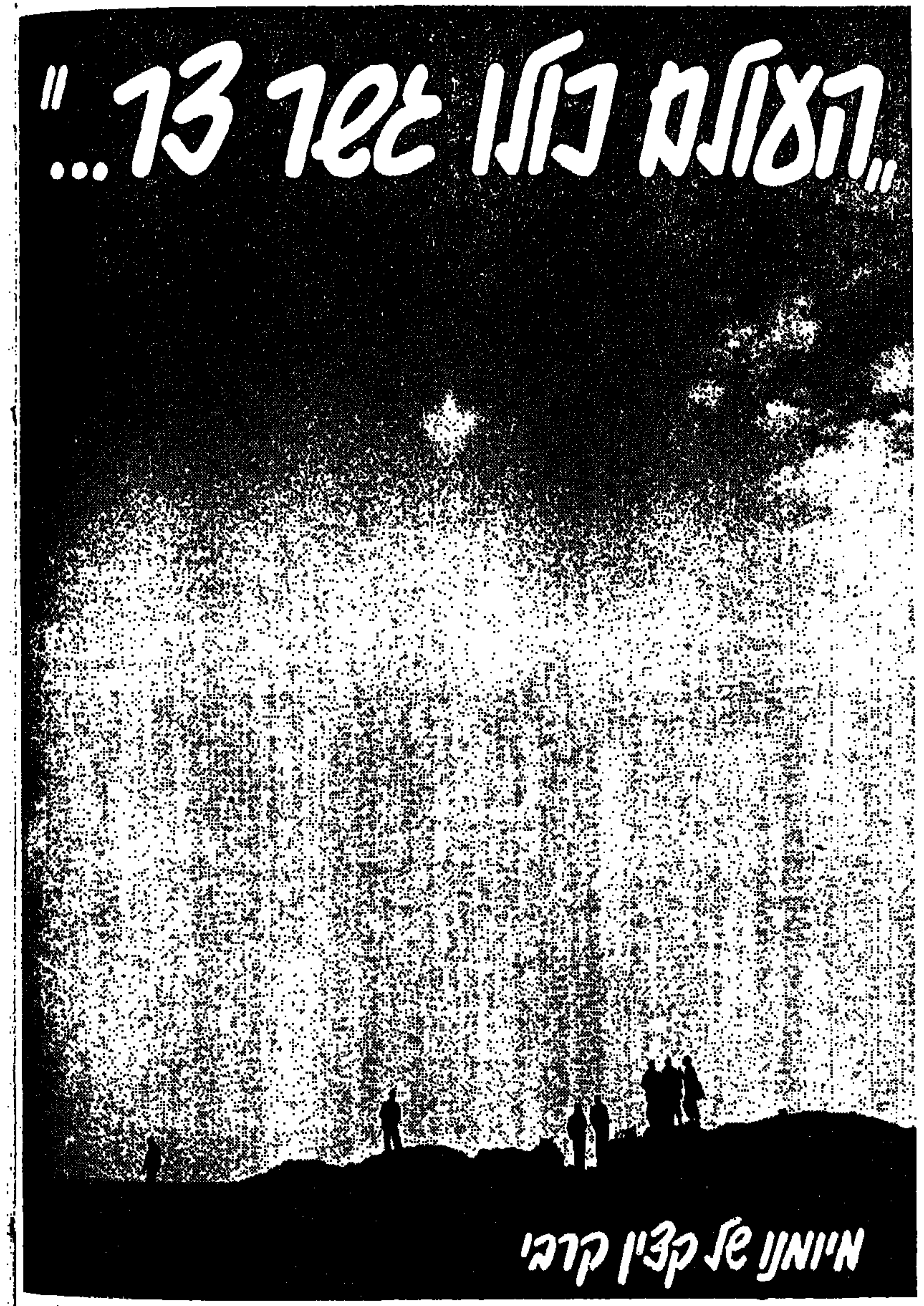

מיומנו של קצין קרבי

מאת יגאל לב

השיירה יוצאת לדרך. פתאום חוּמלא המדבר ברעם של מנועי טנקים, נגיסת שרשראות חורקות, קריאות במכשירי האלחוט „נוע, נוע בשדרה אחרי".

יוצאים לדרך. הקו שהחזקנו מול השריון המצרי נעלם. יוצאים מהחפירות, מהשוחות, ונעים לעבר הגשרים.

הטנקים הנראים מסורבלים בעמדות מתחילים לדהור בקלילות חיננית. בצריח אחד מהם יושב דני שטיינברג (21) מישיבת קריית־ארבע בחברון. לפניו נפרס נוף של דקלים המתכופפים ברוח, מישורים אין־סופיים שניקינו אותם משלדי טנקים, זחל"מים ותותחים, מטעים, פלחים רוכבים על חמורים בנחת, מחייכים, מניפים יד לשלום.

חוצים את תעלת המים המתוקים וכבר גשר האבן ממתין.

המעגל נסגר

דני מפזם את פיזמונו של רבי נחמן מברסלב:

„העולם כולו גשר צר מאוד
והעיקר לא לפחד כלל".

פזמון זה פיזם דני כאשר פרצנו עם חטיבת הטנקים שלנו לתוך מצרים על גשר הרפסודות הראשון, כאשר המים בערו באש בשקפם את לחבות הרכב והטנקים הבוערים. עכשיו נסגר המעגל. מעגל שנפתח בסיפורו של אחד ממפקדי הטנקים שלנו, חייל סדיר ושמו אלישע, מקיבוץ דפנה, אשר נסוג יחד עם עשרים ושלושה בחורים ממעוז ליד קנטרה — עשרים וארבעה ששרדו מארבעים ושניים הנוטשים.

דני הוא שראה אותו ואת חברו אילן, אשר נפל אחר־כך במערב התעלה, כאשר רצו לקראתם עם טלית ביד, לבל ימשיכו לירות עליהם.

„אותו רגע — מספר דני — זז בי משהו. כמעט התערער בי משהו. אמרו לנו לנסוע לקראת הבחורים האלה (השניים עם הטלית שרצו לקראתנו השאירו את הכוח הנסוג מאחור). היינו טנק יחיד בשטח והלכנו להציל עשרים וארבעה בחורים. לא פחדתי. היתה בי מעין תחושה, איך אני אסביר לך, אומרים אצלנו ,כל הטנקים נפש אחת' ואנחנו נסענו לקיים עשרים וארבעה.

קיבוצניקים ובני ישיבות

חוצים את הגשר. המים שקטים. היום בהיר, כאילו רחצו את השמים במיוחד לכבוד כוח הטנקים שלנו החוצה את התעלה מזרחה.

הדוקטור שלנו, ד"ר יוסי (26), רופא ב„הדסה" בירושלים, מתאים לגדוד הטנקים שלנו, גדוד שחציו לפחות הוא בחורי ישיבות. יוסי עצמו קובע „עתים לתורה בישיבת הרב קוק בירושלים". הוא גם המרכז של החבורה אשר התכנסה באוהל שקיפלנו זה מקרוב, ששימש בית כנסת. לנו, לחילוניים בגדוד, נעים היה לעבור ליד האוהל הזה. תמיד דלק בו אור, תמיד ישבו בו כמה בחורים ולמדו תורה. תמיד עלו משם ניגונים. הגדוד שלנו מורכב באורח מוזר מבני קיבוצים, לא־מעטים מהם קיבוצי השומר הצעיר, ומבני ישיבות. מיטב הנוער בשני הקצוות.

הסתכלתי לתוך עצמי

אמר ד"ר יוסי: „נדמה, שהדתיים עברו מלחמה שונה לחלוטין מהמלחמה של החילוניים. השוני הוא בעיקר בשעות המשבר. כמה בחורים שלנו, מבין הקיבוצניקים, עמדו בשעות משבר לפני תהום. אדם דתי, גם בשעות קשות, יש לו על מה להשליך יהבו.

דני, קיבוצניק, שואל: „אתה לא חושב שגם לחילונים יש ערכים? אתה לא חושב שעברנו אותה מלחמה ממש, את אותם רגעי משבר ממש? אתה לא חושב שבקרב אתה עומד עירום לגמרי ואין לך על מה להישען אלא על עצמך ועל הערכים, שחונכת עליהם?"

קובי פלדמן (21) מישיבת הר־עציון: „במלחמה הסתכלתי אל תוך עצמי לא פעם, הסתכלתי על חיילים שישבו אתי בטנק. רגשות של אנשים במלחמה. יש רגעים שאתה אינך יודע מה יקרה לך, מרגיש שהגורל עיוור. אני חושב שכאן ברגע הזה ממש, באותו תמהון של אין־אונים, ניכר ההבדל בין אדם מאמין למי שאינו מאמין.

דוד כהנא (21) מישיבת הר עציון: „נכון. במלחמה אדם עירום לגמרי. הוא עומד לפני אותו רגע־של־אמת. רגע אחד שבו הוא נבחן. רגע אחד שבו מתגלים לו חייו כולם, רגע שבו אינגו יכול להסתתר. זה המבחן האמיתי שעברנו כאן כולנו.

„אחרי המלחמה, כשנגמרו הקרבות, ישבנו וניתחנו מה באמת חשב כל אחד באותם רגעים. אני יכול לדבר על עצמי. תאמין או לא, אפילו זה בשמע מפוצץ אני לא חשבתי על המוות. אני ראיתי את עצמי כנלחם את מלחמת הקיום של עצמי את מלחמת עם ישראל".

קו המים הכחולים

נוסעים. המדבר יצא מדעתו. הכל על גלגלים. הכל נחפז. צריך למהר. יש לוח זמנים לפינוי השטח האפריקני וחייבים לעמוד בו. הכביש נאנק מעומס הטנקים. שיירות. תמונה נהדרת של אין סוף כלי רכב נעים כמו נמלים שהוטרדו ממקן. רכב אחרי רכב. רכב גורר רכב, רכב על גבי רכב. אנחנו משאירים אחרינו אדמה נקיה.

המים הכחולים נוצצים באור השמש. התעלה היא. כמו סרט־מדידה האומר עד כאן. מאחור אנו משאירים למעלה מ־130 ימים מצריים. מכאן ואילך שוב לא נראה את תעלת סואץ, אין חזרה.

„בפיזמונו של רבי נחמן מברסלב פרצנו על פני גשר הדוברות מערבה, ובפיזמון זה נחזור עתה למזרח התעלה"

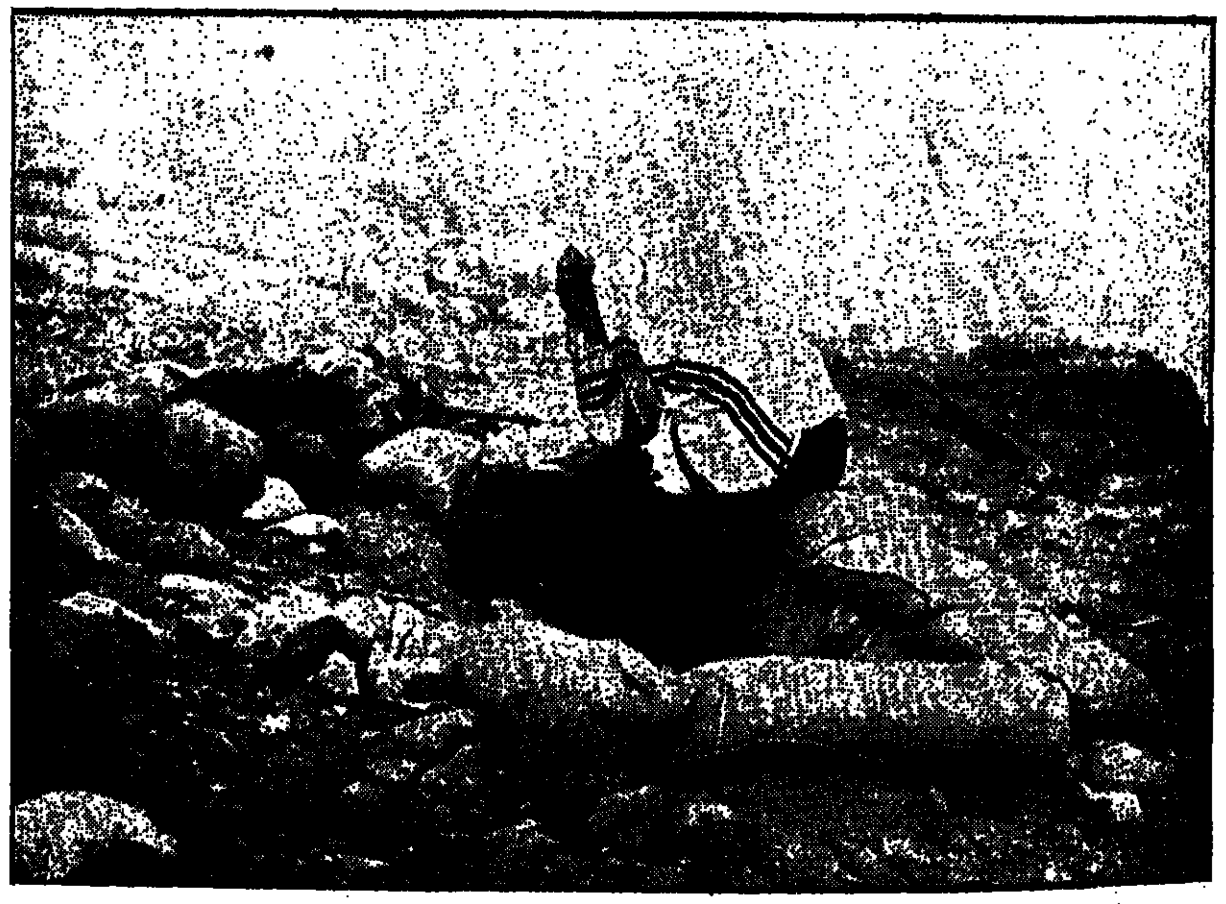

אנחנו מפזמים את השיר הישן שיש בו מנגינה מדבקת „העולם כולו גשר צר מאוד, והעיקר לא לפחד כלל".

כולנו שרים. גם החילוניים. יש בשיר הזה איזה קסם. למרות שאנחנו גדוד מעורב שוב אין אתה יכול לדעת היכן עובר הקו בין אנשי הכיפות הסרוגות ובין בני הקיבוצים.

אנו משוחחים על ההבדל בין דתי לחילוני במלחמה.

ישראל קליין, (21 וחצי) מישיבת כרם ביבנה: „אינני מסכים לטענה שבחור דתי אין לו רגעי פחד בשעת מלחמה. כל אחד מפחד. גם חילוני שהיה רואה עשרים וארבעה בחורים בשטח אויב היה נוסע לחלץ אותם כדבר מובן מאליו. לדעתי אין חילוניים ודתיים בקרב. אף על פי כן, אתה מרגיש שמול אימת המלחמה גם בחור חילוני מחפש משהו להישען עליו.

„אני זוכר, בזמן קרבות הבלימה, נפל חמ"פ דודו. הוא לא היה דתי, אבל לפני צאתנו ביקש ממני להגיד את תפילת הדרך של לפני יציאה לקרב. אחרי שהוא נהרג והטנק נפגע עברנו לטנק אחר. גם התותחן וגם המט"ק היו חילוניים. אף על פי כן, כולם הפצירו בי: „תגיד, תגיד את תפילת הדרך לפני יציאה לקרב ואנחנו נגיד אמן".

אהבתי לראות את הבחורים האלה על גבי הטנקים בשעת בוקר מוקדמת, כאשר השיירה מסתדרת לתנועה, והם לובשים טלית ומניחים תפילין. אהבתי לראותם בלילות, אפילו במלחמה, יושבים ולומדים, בה שלמים עם עצמם, מתכנסים יחד בערבים באוהל, שרים, לומדים יום יום לפחות שעה וחצי, מדי פעם קם מישהו, נוטל רובה ויוצא לשמירה. והכל בפשטות, בלי לנקר עיניים, בלי לדרוש תשומת לב. בפשטות.

קובי פלדמן מישיבת הר עציון, אשר היה במלחמה תותחן טנק, חבש פצועים בשעת קרב. „כשראיתי את החברים שלי פצועים חשבתי שגם אני יכול להיראות כך, וזה הפחיד אותי. חשבתי שאם אמות סוף סוף לי לא יהיה כל כך רע, אני אגיע לעולם האמת. מי שיכאב לו, יהיו אלה שיישארו אחרי, חששתי מהצער שאני יכול לגרום למי שישאר אחרי. אני הכנתי את עצמי נפשית לחשש הזה שיקרה. מה עוד יכולתי לעשות?"

נחמיה בן־ברוך (22) מישיבת שלבים: „כאדם דתי עברתי חוויות קשות אבל כל פעם שאמרתי תפילה לפני הקרב התעודדתי מעצם התפילה. היא נסכה בי בטחון, שהיה לפעמים גורלי".

שאלתי: „בטחון במה?"

נחמיה: „שאני אישית אמשיך לחיות. אני זוכר שקיבלנו פקודה לעלות על מארב מצרי ולחסל אותו. זה היה בקרבות הבלימה, בציר הגידי. באמצע דהרת הטנק שלי נתקלנו בטנק מצרי. טי־62 הקנה שלי היה מכוון לעבר אחר. הוא ירה פגז ופיקשש. לקח זמן עד שהצלחתי להסב את הקנה. הנהג שלי (בחור דתי) אמר „שמע ישראל". הטען־קשר שישב בפנים חייך משום שלא ידע מה קורה.

„מפקד הטנק, שראה מהצריח את הכל, נכנס להיסטריקה, אני אישית לא חשבתי אלא: איך לגמור את הטי־62 מה שיותר מהר. כל מה שאני אומר הוא כי תפילה מוסיפה בטחון. אני רוצה להדגיש שהמדובר רק לפני הקרב. בקרב עצמו אני חושב רק איך להצליח ולחסל את הטנק שממול.

ברוך בוקולומסקי (22) מישיבת הר חברון: „במלחמה לא פחדתי פשוט משום שאמנון, המפקד, נסך בי בטחון. אני זוכר שנפגענו בכנף והוא אמר במין אדישות: ,זה לא נורא, ירו לעברנו טיל 'סאגר' והוא אמר במין שלווה: ,אתה רואה את הנוצץ הזה? זה טיל'. ברגע הקרב חשוב לך רק המפקד, שאתה מוכן ללכת אחריו לכל מקום.

נר בלילה

הבחורים בני הישיבות התגלו כלוחמים טובים. אף על פי כן, בשעת שלוות זו, כשאנו חוצים את הגשרים ומפנים את אפריקה, מתגרים הקיבוצניקים בעניין בחורי הישיבות שלא גויסו, והם נחלצים להגן על חבריהם.

ד"ר יוסי אומר: „במלחמת ששת הימים הייתי סטודנט ועשיתי את זמני חלק בשירות בבית החולים וחלק בישיבת מרכז הרב קוק בירושלים. אני זוכר לילה אחד, בהפגזה קשה, ישבנו באולם הישיבות הריק בתוך אפלה מוחלטת. היינו שניים. הדלקנו נר. לקחנו שתי גמרות ולמדנו. אותו רגע, היה לי בטחון מלא שאני הוא זה שמחזיק את חיי הטייס ואת חיי הטנקיסט בקו. כדור שלא יפגע בצנחן שלנו המסתער יוסט על־ידי התפילה שלי.

„כרופא וכקצין בגדוד הטנקים אני יודע שזו נקודה לא רציונאלית. אתה לא יכול להסביר את זה בכלים של הגיון, אבל כך הרגשתי וכך מרגישים בחורי הישיבות. אני זוכר שהייתי אז אצל אחד הרבנים, מישיבת חברון הוא אמר לנו:

„רבותי, אתם צריכים לזכור שהלימוד שלנו כאן הוא לימוד לטובת כל אלה שנלחמים. המלחמה שלהם בחזית והמלחמה שלנו כאן. ושלנו קשה יותר. אנו כלי הקודש והם כלי המלחמה, ועלינו לדעת שכל זמן שיש אנשים בחזית אנחנו כאן. ואם לא יהיו אנשים בחזית אנחנו נלך אליהם ונילחם".

הצדעה לאפריקה

אנו חוצים את הגשר, חוצים ברעם של טנקים הנעים מזרחה. ומשאירים מאחורינו את אפריקה. בלי געגועים, נעים לעמדות חדשות, לקו חדש מזרח לתעלה, ומפזמים אותו פיזמון עצמו שפיזמנו אז, כשפרצנו מערבה, בברד של אש:

„העולם כולו גשר צר מאוד, והעיקר לא לפחד כלל".

هكذا من الأجمل

מאת משה דור

„האמנות בשבילי היא משהו מעין מעי עיוור. לאחר שתמלא את התפקיד התעמולתי, הנחוץ לנו, נגזור עליה ניתוח, מחוסר-תועלת שבה".

את המלים אמר ולאדימיר איליץ' לנין לצייר יורי אננקוב, כאשר צייר זה את דיוקנו של מחולל מהפכת אוקטובר. אולם — מוסיף אננקוב בזכרונותיו — לנין הוסיף: „אני, הרי יודע אתה, אין כוחי באמנות... מוטב שתדבר על כך עם לונאצ'ארסקי".

לנין היפנה, לפחות, את איש-שיחו אל הקומיסאר הסובייטי הראשון לחינוך ולהשכלת-העם, איש-אשכולות, הוגה-דעות ואדם בעל אופי ליבראלי מובהק. שליטי ברית המועצות דהיום ודאי לא היו מוסיפים את ההסתייגות הצנועה, כי „אין כוחם באמנות". אם אמנם לא הרחיקו לכת בפרשת סולז'ניצין כדרך שהיה נוהג קודמם סטאלין, כלומר לא העבירוהו, את חתן פרס נובל לספרות, לעולם שכולו טוב, אלא פסקו לו „רק" גלות ושלילת אזרחותו. נהגו כך לא מפני שלא היו חפצים לעשות לו כזאת, אלא מפני שלא העזו.

הז'דאנוביזם חי וקיים

אבל הכללים העקרוניים, התופסים לגבי יחסה של „המדינה הסוציאליסטית הראשונה בתבל" כלפי הספרות והאמנות, לא נשתנו. עדיין האמנות אמורה למלא תפקיד חברתי-פוליטי, כלומר לשרת את הקו של המפלגה הקומוניסטית. כשם שהוא מתבטא בהנהגתה-לשעה. אנדריי ז'דאנוב — זה שעל שמו קרוי הז'דאנוביזם, היינו הגיוס המוחלט של הספרות והאמנות לשירות הפוליטיקה המפלגתית, על כל גלגוליה ותהפוכותיה — הכריז עוד בוועידת הסופרים הסובייטיים הראשונה ב-1934, כי „אין ספרותנו הסובייטית מפחדת להיקרא ,מגמתית'. כן, הספרות הסובייטית היא מגמתית, כי בתקופה של מלחמת-מעמדות אין ואינה יכולה להיות ספרות שאינה ספרות מעמדית, שאינה מגמתית ומתיימרת להיות ,לא-פוליטית'." בהרצאה ידועה שלו קבע, כי „דרישתנו היא שחברינו... הסופרים יודרכו על ידי אותו גורם אשר בלעדיו אין קיום למשטר הסובייטי — פוליטיקה". פרי ההשתעבדות הגמורה ל„גורם" הזה — בין אם ייקרא „ריאליזם סוציאליסטי" ובין אם יכונהו „לניניזם" או „סטאליניזם" — היה, בדרך הטבע, דילדולה האיום של הספרות.

במרוצת שנות היובל ויותר של השלטון הסובייטי כמעט שלא תרמו הסופרים הסובייטיים תרומה משמעותית לספרות-העולם. הרוב המכריע של סופרי ברית המועצות איכותם האמנותית ירודה. להוציא אי-אלו יוצרים דגולים וכמה יצירות חשובות. ההיסטוריון העתיד של הספרות הרוסית אל-נכון יחרוץ משפט מדכדך על „התקופה הסובייטית" בספרות זו: אם משווים תקופה זו לשנים הראשונות של מאתנו, ימי הסימבוליסטים והספרות „הטהורה" — „דור הכסף" של הספרות הרוסית — המסקנות עגומות בהחלט. ודאי שתקופה זו נופלת בהרבה בהישגיה מאלה של הפרוזאיקונים והדראמאטורגים הגדולים של המחצית השנייה של המאה הי"ט, תקופתם של גוגול, אוסטרובסקי, טורגנייב, טולסטוי, דוסטוייבסקי וצ'כוב. ובלי שום ספק אין מקום להשוותה אל ראשית המאה הי"ט, „דור הזהב של שירת רוסיה", דורם של פושקין ולרמונטוב.

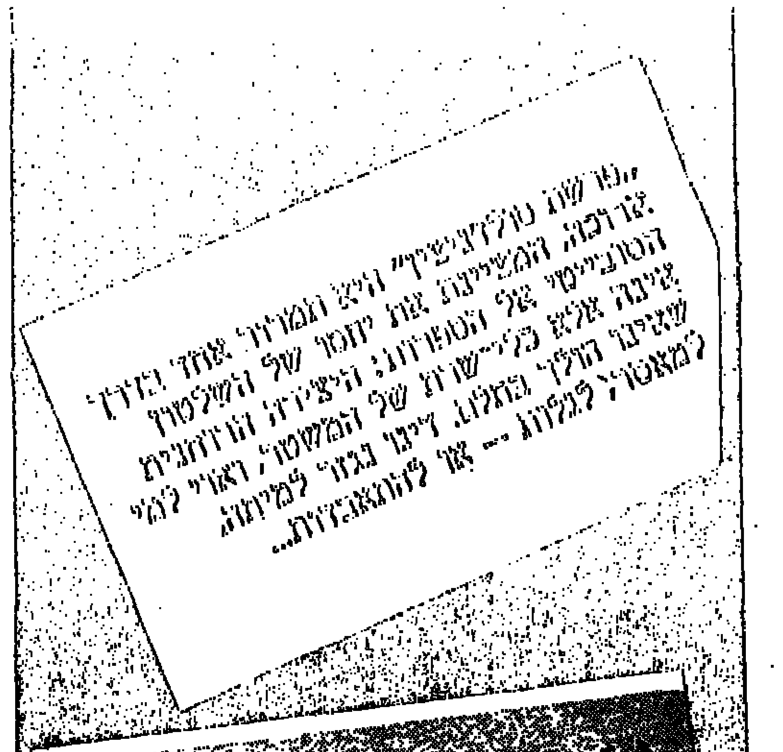

סופרים בחיבוקו של דוב

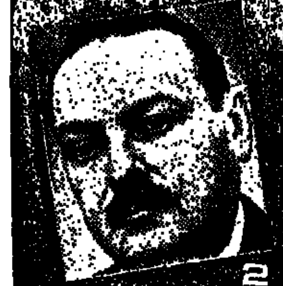

1. לוביאנקה של מוסקווה — המטה הראשי של משטרת-הבטחון; 2. אנדריי ז'דאנוב: הספרות בשירות הפוליטיקה; 3. הוצאה-להורג בימי לנין — חידוש שיכלל והרחיב

אמנם, היתה תקופה שבה גילתה הספרות הסובייטית אותות הבטחה גדולה, ונערכו בה ניסויים רבי-השראה בצורה ובטכניקה הספרותית: שנות העשרים של המאה. אבל עד מהרה קופד פתיל-חייהם של הניסויים: המנסים הוכנסו לתלם; ומי שלא כפף צווארו עד גמירה, נתן את הדין — לא רק במישור האמנותי, אלא גם בזה האישי-הפיסי.

בחודשים הראשונים אחרי מהפכת אוקטובר 1917 דומה היה, כי „דור הכסף" של הספרות הרוסית הגיע לקיצו. סופרים מהוללים רבים היגרו למערב-אירופה. אחדים מהם — מאכסים גורקי, אלכסיי טולסטוי, איליה אהרנבורג, אלכסנדר קופרין או מארינה צווטאייבה — סופם שחזרו לארץ-מולדתם מפני שנבצר מהם לחיות וליצור הרחק ממכורתם ומקוראיהם. הלא גם המספר החשוב אלכסיי רמיזוב, שגלה ב-1921 מרוסיה — ולא שב אליה עד יום מותו, בעוני ובמצוקת-נפש, שלושים ושש שנים אחרי כן — אמר בצאתו, כי מגמת-פניו רק „לנגוע באבנים העתיקות של אירופה, להחליף כוח ולחזור — סופר רוסי אי-אפשר לו לחיות בלא הקרקע הרוסית". אבל אחרים ביכרו להישאר מחוץ לגבולות ברית-המועצות, אם משום איבתם למשטר החדש, אם מפני שחזו את הצפוי. קבוצה זו כללה את הסופר הרוסי היחיד, שזכה בפרס נובל לספרות לפני פאסטרנאק, איוואן בונין, כמו את ליאוניד אנדרייב, דמיטרי מרז'קובסקי, זינאידה גיפיוס, קונסטאנטין באלמונט, מארק אלדאנוב ואסילי רוזאנוב, ולאדיסלאב חודאסביץ' וויאצ'סלאב איוואנוב — ביניהם אחדים מן המזהירים שבסופרי רוסיה של העת ההיא. לימים הצטרף אל הגולים גם יבגני זאמיאטין, בעל האנטי-אוטופיה „אנחנו", שלא יכול לשאת את השפלת האדם והסופר עם התעצמות הסטאליניזם.

אזהרתו של אלכסנדר בלוק

רוב הסופרים שנשארו ברוסיה לא אהדו את המשטר הסובייטי. אכן, זולת המשוררים ולאדימיר מאיאקובסקי וואלרי בריוסוב, יכלו השלטונות לסמוך רק על שיתוף הפעולה של כמה סופרים מן המדרגה השנייה ובוהמיינים ספרותיים אחדים. אולם המשטר עסוק היה באותן שנים למעלה ראש במאבק על עצם קיומו ואחרי-כן בגיבוש כוחו; לא היה לו פנאי לתת את דעתו המדוקדקת על קריית-ספר. הוא הניח איפוא את הסופרים לנפשם בתנאי שלא יעסקו בפעילות נגד-מהפכנית. הצנזורה, שנתכוננה מיד אחרי מהפכת אוקטובר, אמורה היתה לשקוד על הגשמת העיקרון הזה. צנזורה זו, הידועה בשם „גלאווליט", מטביעה את חותמה על חיי הספרות עד עצם היום הזה — אף-על-פי שבשנת 1918 הבטיחו, כי זוהי רק תקנת-שעה, שתתבטל מיד עם „שיפור התנאים".

„פעילות נגד-מהפכנית" נחשבה, למשל, זו של המשורר ניקולאי גומילייב, מראשי האסכולה האקמאיסטית בשירה הרוסית ובעלה הראשון של המשוררת הגדולה אנה אחמאטובה. ב-21 באוגוסט 1921 הוצא להורג על „השתתפות בקשר מונארכיסטי". גומילייב אמנם היה מונארכיסט והשתייך לכנסיה האורתודוכסית, שהוא היה ממאמיניה הנלהבים, אבל ספק גדול אם אי אפשר היה להסתפק בעונש פחות חמור ולהציל את הכשרון המובהק הזה. הדבר היה שבועיים אחרי מותו של אלכסנדר בלוק, גדול המשוררים הסימבוליסטים הרוסיים. כאשר פרצה מהפכת אוקטובר, קידם בלוק את פניה בהתלהבות והציב לה אנדרטת-נצח בפואימה הנפלאה „שנים עשר". אך לא חלף זמן רב והתלהבותו פגה. אמונתו במהפכה נמוגה והמנטאליות שלו עמדה בסתירה חריפה להלך-הנפש שהחל מבצבץ ברוסיה הסובייטית. חודשים מספר לפני מותו כתב ביומנו, כי „הכינם השתלט על העולם כולו — זוהי עובדה מוגמרת". הוא גם צפה את הסכנות הנשקפות לספרות מן המשטר החדש. בנאומו הפומבי האחרון לפני מותו — בפברואר 1921, על קבר פושקין — הזהיר מפני הביורוקראטים „המתכוננים לכוון את השירה לערוציהם שלהם, לחלל את חירותה הנסתרת ולמנוע בעדה מלהגשים את מטרתה המיסתורית". הוא נפטר משברון-לב, מתת-תזונה ומחוסר-דם הכרוך בה.

אבל אותה שעה עוד געשו הזרמים והאסכולות השונים בספרות הרוסית — מן המשמרים, המגוננים על מסורת-הספרות, ועד הפוטוריסטים לפלגותיהם, שהיו בהם קרובים ברוחם אל ה„דאדא" המערבית, מן „הפרולטאריים" והקונסטרוקטיוויסטים ועד הפורמאליסטים הקיצוניים, שאינם מסכימים לשום כפיפות לרעיון חברתי או פוליטי וקוראים בשם החירות המלאה של האמנות. עדיין היו קיימים בתי-הוצאה פרטיים רבים ברחבי רוסיה.

קיצם של יסנין ומאיאקובסקי

אולם באופק כבר נתקשרה הסערה. ההחלטה המפורסמת של הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית משנת 1925, אשר בה הובטח יחס שווה לכל ההתאגדויות הספרותיות, היתה יפה על-גבי הנייר, אך במציאות הועדפה כת קומוניסטית קנאית אחת, „ההתאגדות הרוסית של הסופרים הפרולטאריים" — ראפ"פ — שבראשותו של ליאופולד אוורבאך ובתמיכת השלטונות, הטיפה תורה של ספרות „מתוכננת" העוסקת בנושאים השוטפים של הבניין הסוציאליסטי. התאגדות זו ירדה לחיי הבולטים שבסופרי הזרמים האחרים. גם מאיאקובסקי לא ניצל מפניה, אף על פי שהפוטוריסטן הזה רתם את עצמו כל-כולו „לשירות המפלגה והמהפכה" ו„דרס את גרון שיריו הליריים" למענן. בשנת 1930 שם מאיאקובסקי קץ לחייו. חמש שנים קודם לכן התאבד הליריקן המופלא סרגיי יסנין, בן-האיכרים, שאף הוא תחילה נסחף בשכרון המהפכה, אך התפכחותו אכזרית וטראגית היתה. ב-1927 מת, נואש ושבור, הסימבוליסטן הגדול פיודור סולוגוב: אשתו התאבדה לפניו, לאחר שעשו מאמצים ממושכים לקבל היתר לצאת את רוסיה.

ב-1932 ציווה הוועד המרכזי של המפלגה לפרק את ראפ"פ. נוסדה אגודת הסופרים הסובייטית הכללית, שבאה במקום כל האיגודים הקודמים. ההחלטה לבטל את ראפ"פ נתקבלה בברכה — סבורים היו שזהו צעד ליבראלי — ובוועידה הראשונה של הסופרים הסובייטיים ב-1934 שררו התלהבות וצפיות גדולות. ההתפתחויות הוכיחו את חוסר-התוחלת של הצפיות הללו. צילו הכבד של הסטאליניזם כבר כיסה מלוא כל הארץ, וכינון ארגון יחיד של סופרים בא לסייע להשלטת פיקוח חמור על כל סופרי ברית-המועצות. אותה שנה נעלמו גם אחרוני בתי-ההוצאה הפרטיים. לא לשווא דיבר יצחק בבל, המספר הרוסי (והיהודי) הגדול, בוועידת-הסופרים בשבח „אמנות השתיקה". מכאן ואילך — בתנודות פסיבדו-ליבראליות לצרכי הזמן והמקום המסויימים — תולדות הספרות הסובייטית הן היסטוריה של שכול וכישלון. גם „ההפשרה" הידועה של חרושצ'וב, שבאה בצד ובעקבות תהליכי הדה-סטאליניזאציה, לא האריכה ימים. אמנם, „הפתרון הפיסי" דומה שדחקו רגליו מפני אמצעים מקילים יותר. השלטונות „הסתפקו" בתחבולה הצארית הישנה, שהמציאות הסובייטית סיגלה אותה ברצון — בתי-משוגעים לסופרים „בעייתיים" — או בגירוש מאגודת הסופרים (שפירושה אבדן כל האפשרויות לפרסם) וכיו"ב.

שני גלי-הטירור הגדולים שטפו את ברית המועצות בשנות השלושים ובמחצית השנייה של שנות הארבעים וראשית החמישים: זה השני ראשיתו ב-1946, כאשר השליט ז'דאנוב משטר אימים בחיי היצירה והאמנות, אשר בין קרבנותיו (לא הגופניים) היו המשוררת אנה אחמאטובה והסאטיריקן מיכאיל זושצ'נקו. אחרי-כן נפלו לקרבן (גופני) טובי הסופרים של לשון יידיש בברית-המועצות. ב-1948 וב-1952: פרץ מארקיש, דוד ברגלסון, לייב קוויטקו, איציק פפר, דוד הופשטיין, „דער נסתר" ואחרים.

מאיאקובסקי קורא את שיריו: „דרסתי את גרון שירתי הלירית"

הרודן והסופר: מאכסים גורקי (מימין) ויוסף סטאלין ב„שיחת-רעים"

אוסיפ מאנדלשטאם
קרומי-לחם ליד הפתח

יצחק באבל
אמנות השתיקה

מסע-השיסוי וקרבנו: אנדריי סיניאבסקי נושא הארון בלוויית בוריס פאסטרנאק

הטירור הגדול: מ-700 סופרים שרדו 50

אכן, הסופרים — מעיד רוברט קונקווסט במחקרו המצויין על „הטירור הגדול" — הם ששילמו את המס הגדול ביותר. איימו עליהם משני כיוונים. נכפתה עליהם תיאוריה אסתטית „נכונה", ובה-בעת עמדו יצירותיהם לבדיקה קפדנית מצד התוכן. מסתבר, כי מתוך 700 הסופרים שנועדו בקונגרס-הסופרים הסובייטי הראשון של 1934, שרדו רק ח מ י ש י ם כדי להשתתף בקונגרס השני שנערך עשרים שנה אחרי-כן. אפילו אם נביא בחשבון מיתות מחמת זיקנה (והגיל הממוצע של הצירים בוועידה הראשונה היה 38.9 — 71 אחוזים מהם היו פחות מבני ארבעים!), זהו מספר מזעזע. אחרי הוועידה העשרים של המפלגה ב-1956 — שבה נשא חרושצ'וב את משאו האנטי-סטאליני המפורסם — נודע, כי „יותר מ-600 סופרים, שהיו חפים מכל פשע, נעזבו לגורלם בבתי-הסוהר והמחנות על-ידי אגודת-הסופרים הצייתנית". אלכסנדר סולז'ניצין ציין בשעתו, כי במציאות „הרשימה היא ארוכה הרבה יותר..."

יצחק בבל, ששירת בצבא-הפרשים האדום במלחמת האזרחים, פירסם את סיפוריו מהווי החיל הזה למורת-רוחו הרבה של מפקדו, סמיון בודיוני. איל-

(סוף בעמוד 41)

המצביע היהודי מתלבט

מאת **צבי לביא** (לונדון)

בעיצומה של מלחמת יום הכיפורים, כאשר ניטש בפרלמנט הבריטי הוויכוח המר סביב האמבארגו הבריטי על משלוחי הנשק לישראל, כתב יהודי אחד מכתב עוקצני לסר אלק דאגלס יום, מעל דפי ה„טיימס": „מה היה אומר שר החוץ, לו הבטחתי להצביע בעדו בתנאי אחד, שאת קולי הוא יקבל למחרת הבחירות?"

קשה לנחש כיצד ינהג אותו יהודי ליד הקלפי בסוף השבוע הבא. להצביע בעד או נגד השמרנים, בהתחשב במדיניותם הפרו־ערבית, זוהי שאלה הגורמת לפיצול נוסף בנפשם החצויה בלאו־הכי של יהודים רבים בבריטניה. לא מעטים מבין בעלי הספקות מקנאים בודאי בתושבי אזור הבחירה של הנדון הצפונית, בלונדון רבתי, שלהם הגורל מוצא מן הסבך הרגשי: את חבר הפרלמנט השמרני הלא יהודי ג'ון גורסט, אשר הצביע בעת המלחמה נגד מדיניות הממשלה ותבע את ביטול האמבארגו האנטי־ישראלי. הגיעו הדברים לידי כך שהסקוטלאנד יארד העניק לו הדרכה מיוחדת כיצד להיזהר מפני התנקשות בחייו מצד טירוריסטים או מעטפות נפץ. הממונים על המלחמה בטירור הערבי אף הציגו בפניו תצלומים של ערבים החשודים בהשתייכות לארגוני הטירור הפלשתינים, למען יגלה זהירות מירבית אם ייתקל באחד מהם בעת מסע הבחירות שלו.

הרב הסוציאליסטי המצביע בעד השמרנים

מצד שני זכה ג'ון גורסט לתמיכה בלתי צפויה ובלתי מקובלת, מצד הרב שאול אמאיס, רבה של הקהילה היהודית הגדולה בשכונת אג'וור. למרות שהוא נודע כסוציאליסט ותיק ותומך נלהב במפלגת הלייבור, הוא חתם בצורה מופגנת על רשימת הממליצים הרשמית בעד מועמדותו של גורסט. הסביר מנהיגם הרוחני של 5000 יהודי השכונה בראיון לעתון המקומי:

„אינני מצביע בעד השמרנים אבל הוא יקבל את קולי האישי. הוא הוכיח בתקופת כהונתו הראשונה כי יש לו אומץ ואומץ־לב לדבר ולהצביע נגד ממשלתו בענין שנוגע לעומק ליבו. הצבעתו ומחשבתו היו בהתאם להשקפתי שלי ושל רבים באיזור זה בענין המשבר במזרח התיכון".

מתעודת הכשר זו אסור להסיק מסקנות נחפזות על משקלו של הקול היהודי בבריטניה. המועמד היהודי באיזור האמפסטד, ג'פרי פיינסברג, המתחרה על המשך ישיבתו בקרב סיעת השמרנים בפרלמנט הבא, מבקש ממני שלא להגזים במשקלו של הקול הזה. לעומת זה טוען ד"ר ג'פרי אלדרמן, מרצה להיסטוריה באוניברסיטת לונדון, המתמחה במדיניות הבריטית כי „הקול היהודי אשר מהווה רבע או שליש באיזורים מסויימים, דוגמת אג'וור, עומד להיות בעל חשיבות רבה". ד"ר אלדרמן ערך ניתוח סטאטיסטי ומצא שציבור זה עשוי בהחלט להכריע לכאן או לכאן את גורלו של מועמד זה או אחר, ויהודים אשר ירצו

קית ג'וזף — שר בממשלה השמרנית

להביע לגורסט את תודתם, על הופעתו האמיצה נגד הממשלה השמרנית, עשויים להגדיל באופן ניכר את הרוב שתקבל המפלגה באותם אזורים.

„לא כיהודים"

ליהודים בבריטניה אין מה להתלונן על קיפוח במוסדות השלטון. הם מהווים פחות מאחוז אחד של האוכלוסיה — כ־400 אלף מתוך 53 מיליון — אבל בפרלמנט הם מהווים למעלה משישה אחוז של הצירים — 40 מתוך 630. בקאבינט יש שר יהודי, סר קייט ג'וזף, הממונה על תיק העניינים הסוציאליים, אשר התנגד בעת המלחמה לאמבארגו על ישראל. אך לומר כי הללו נבחרים בגלל יהדותם או על מנת לצוד קולות יהודים, תהא זו טעות ואפילו שטות. אין דבר [illegible] אהוד יותר על רוב היהודים [illegible]ניים בבריטניה, מאשר הבלטת יהדותם. אם תשאלו את ג'פרי פיינסברג שהוא כאן פטרונה של תנועת „מכבי" אך מסתייג מכל פעילות ציונית, מה היתה סיבת תמיכתו בישראל בעת משבר האמבארגו, הוא ישיב: „עשיתי זאת בשם האינטרס הבריטי [illegible] להבטיח את קיומה של ישראל בתור הדימוקראטיה החופשית היחידה במזרח התיכון". קחו לעומתו את גראוויל ג'אנר, בנו של הארולד ג'אנר, ציוני נאמן המדבר קצת עברית ומבלה תקופות רבות בישראל, שהוא ציר הלייבור, ואף הוא ישיב באותו סגנון: „יש צמידות מלאה בין היותי ציוני לוהט ובריטי. האינטרס הוא משותף. אבל אם אני ציוני אין פירוש הדבר [illegible] להסכים עם כל מעשה של ממשלת ישראל. בעמדה זו אינני בודד אפילו בישראל".

עד לפני כ־120 שנה לא היתה ליהודים דריסת רגל בפרלמנט הבריטי. אחד הרוטשילדים שבר את החרם ב־1855. בנימין דישראלי היה ראש ממשלתה של המלכה ויקטוריה. מאז גדל מספרם של היהודים בהתמדה בעיקר מראשית המאה הנוכחית, כאשר נוסדה מפלגת הלייבור והחלה לתפוס את מקומה בבית.

נכדו של פרויד

30 צירים יהודים היו ללייבור בפרלמנט היוצא. תשעה היו שמרנים ואחד ליבראלי, אשר נכנס רק בשנה האחרונה. לאחר בחירות משנה באחד האזורים. הוא טיפוס יוצא דופן ומענין לא בזכות מפלגתו או מוצאו. קלמנט פרויד הוא נכדו של אבי הפסיכיאטריה המודרנית. בלונדון הוא מנהל את מועדון השפנפנות של רשת „פלייבוי". בכל רחבי בריטניה יצא לו מוניטין בזכות היותו כוכב טלוויזיה ורדיו. הוא מספר בדיחות מנלחות (תמיד בפנים חמוצות) ומגיש תוכנית קבועה של שעורי בישול לאניני טעם (גם זאת בהבעה חמורה סבר העומדת ביחס הפוך לשנינותו הליצנית). לפרויד הנכד יש גם מפעל ליצור מזון מישומר לכלבים וחתולים ומי טוב מכנו לפרסם את מוצריו על המסך הקטן? מחקרי שווקים הוכיחו, שבגללו מעדיפים את הקופסאות שלו הולכי על ארבע רבים. עכשיו הרחיב את המוניטין שלו למישור הפוליטי, ואין צורך לומר שבזכות הפרסומת בטלוויזיה המסחרית למזון הכלבים והחתולים, שהוא מככב בה, עוקף קלמנט פרויד את מיגבלות שידורי תעמולת הבחירות. אשר זמנם מוקצב לפי גודל המפלגות הקיימות.

חלקם של היהודים גדל בסיעה השמרנית. בעבר לא היו כמעט מיוצגים בה. „זו היתה מפלגת האריסטוקרטים" — אומר גראוויל ג'אנר — „היהודים הלכו עם הלייבור הסוציאליסטי, שלא הפלה אותם לרעה".

מגיב ג'פרי פיינסברג השמרני: „היום יש תפנית בקרב היהודים. הם עוברים לשמרנים. חששות מכרסמים בהם מפני פזילות הלייבור לעבר השמאל הקיצוני והקומוניזם. הם מושפעים מגורלם של היהודים בברית המועצות, תחת המשטר הקומוניסטי, ומאמינים כי רק השמרנים כאן יבטיחו להם חופש דתי וכלכלי". הגורם הכלכלי חשוב ביותר. לעומת הקפאון המעמדי בחברה הבריטית עברה על היהודים מהפכה במאה השנים האחרונות. ממעמד של מהגרים, רובם מזי־רעב שהצטופפו באיסט אנד של לונדון, שינו את מצבם והפכו דומיננטיים בכמה רבעים מהודרים בעלי יוקרה.

בין 8 הצירים השמרנים העומדים לבחירה מחדש גם סר קית ג'וזף, השר לשרותים סוציאליים בממשלתו של הית.

בין שלשים הצירים היהודיים ממפלגת ה„לייבור" מצויים שני האחים ג'ון ושמואל סילקין, בניו של לורד סילקין שהיה שר בממשלת ה„לייבור" יאן מיקארדו שהיה יו"ר מפלגת ה„לייבור".

„איננו נבחרים מפני שאנחנו יהודים ואין אנו מייצגים את הבוחרים כיהודים" — אומר גראוויל ג'אנר. „באיזור הבחירה שלי אין אף יהודי אחד וספק אם 50 מתוך 100 אלף יודעים שאני יהודי".

יאן מיקארדו — לייבור וגם ציוני

טאריק עלי — גם הוא במועמדים

גרוויל ג'אנר — ציוני וגם בריטי

וונסה רדגרייב — גם הפרלמנט במה

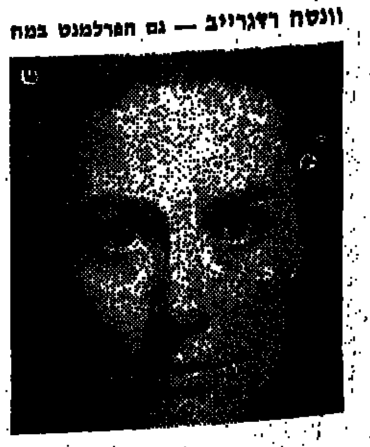

קלמנט פרויד — בדיחות וגם בישול

„החזית הלאומית"

אך יהודי נשאר יהודי. מכיוון שמיעוט זה שיפר את מצבו בצורה שלעתים מנקרת עיניים הודות למרץ, יוזמה ותושיה — תכונות הרחוקות מלהיות אנגליות — צרה בו עינם של רבים והשנאה מפעפעת למרות שאיש מבין המועמדים היהודים לא מרגיש בה בצורה משמעותית, או לפחות איננו מודה בה. „השנאה הארסית שהיתה מכוונת כלפי היהודים, מופנית עתה לעבר הצבעונים" — אומר גראוויל ג'אנר — „קשה להצביע על תופעות אנטישמיות. אני מקבל אמנם מכתבים מזוהמים לרוב מפאשיסטים. אחד אנונימי כותב לי פעם בשבוע. אבל זה הרי חלק מההווי הפוליטי. מן האיזור שלי אינני מקבל תגובות כאלה, אבל לא מן הנמנע ש„החזית הלאומית' תציב בו מועמד שיתחרה בי".

אם יהיה מי שיזכיר לתושבי לייסטר המערבית את עובדת יהדותו של ג'אנר הבן, יהיה זה לבטח אותו מועמד של המפלגה הפאשיסטית הזאת. היא עדיין קקיונית למראית עין, אולם סכנתה מרובה. השתוללותם של האיגודים המקצועיים, המערערת את הסדר הציבורי באמצעות השביתות התכופות, ההשפעה הקומוניסטית החזקה בקרב כורי הפחם ואיגודים אחרים, כמו גם אזהרתו של ראש הממשלה מפני „האדומים המתחבאים תחת המיטה", מחזקים כמעט אוטומאטית גוש ימני קיצוני. אוהדי „החזית הלאומית" מתהדרים בסמלים ומדים נאציים. הסגנון הוא בהתאם. לעומת עשרת מועמדים שהתחרו בבחירות 1970, הם מציבים עתה לפחות 55. כמחציתם באיזור לונדון. זכותם אפילו לחמש דקות בשידורי התעמולה.

תנועה זו היא אחת מתוך כ־50 מפלגות זעירות — לפעמים של איש אחד — אשר התחרו בבחירות הקודמות ויש להניח כי לא תטמונה את ידן בצלחת גם הפעם. סיכוייהן להביס את המפלגות הגדולות אפסיים. בפרלמנט היוצא לא היו לכולן יותר מחמישה צירים, ואף הם של גופים גדולים יחסית, כגון לאומנים סקוטים וולשים או אירים, אשר נאבקו באיזורים בהם מובטחת היתה להם הצלחה מראש. כל אחד מהם צבר פחות קולות מאשר המועמדים הקומוניסטיים למשל, בכל רחבי המדינה, שלא הצליחו להעביר אפילו ציר אחד. שיטת הבחירות האזוריות לא מונעת איפוא את ריבויין של המפלגות הקטנות. היא מונעת רק את היבחרותן. הקומוניסטים שהתאכזבו מכשלונם החליטו הפעם לרכז את מאמציהם ב־44 אזורי בחירה במקום 58. הם וה„החזית הלאומית" הם היחידים הראויים לתשומת לב במירוץ הנוכחי.

בין עשרות האחרים יש כמה טרוצקיסטים, המהווים גוף לוחם בקרב כמה איגודים מקצועיים, מוסלמי אחד בשם טאריק עלי — מהומתן ידוע, וכוכבת הקולנוע והתיאטרון ונסה רדגרייב, המשחקת בווסט אנד וגם פעילה ב„מפלגת הפועלים המהפכנית". היא נתקנאת אולי בהצלחתו של קלמנט פרויד. אך מי שמכיר את תנאי העבודה המשפילים בתיאטרוני לונדון יבין אולי את שאיפתה המהפכנית של הגברת רדגרייב. הציבו אותה באיזור בחירות חדש בצפון אנגליה, מאוכלס ברובו בפועלים. היא החלה מופיעה ברבים במדי חאקי מהוהים, לפי אופנת פידל קאסטרו, ומנסה ללא הצלחה לטשטש את נשיותה. אביה, סר מייקל רדגרייב הוא בעל תואר אבירות, אך היא מורדת ולוחמת להריסת המבנה המעמדי של בריטניה. את המטרה הזאת היא מבקשת להפגין במלחמת הבחירות, ולא את שאיפתה להיבחר, שהיא מתכחשת לה ברבים. יש לה באזורה מתחרה, נציג מפלגה מארכסיסטית קטנה.

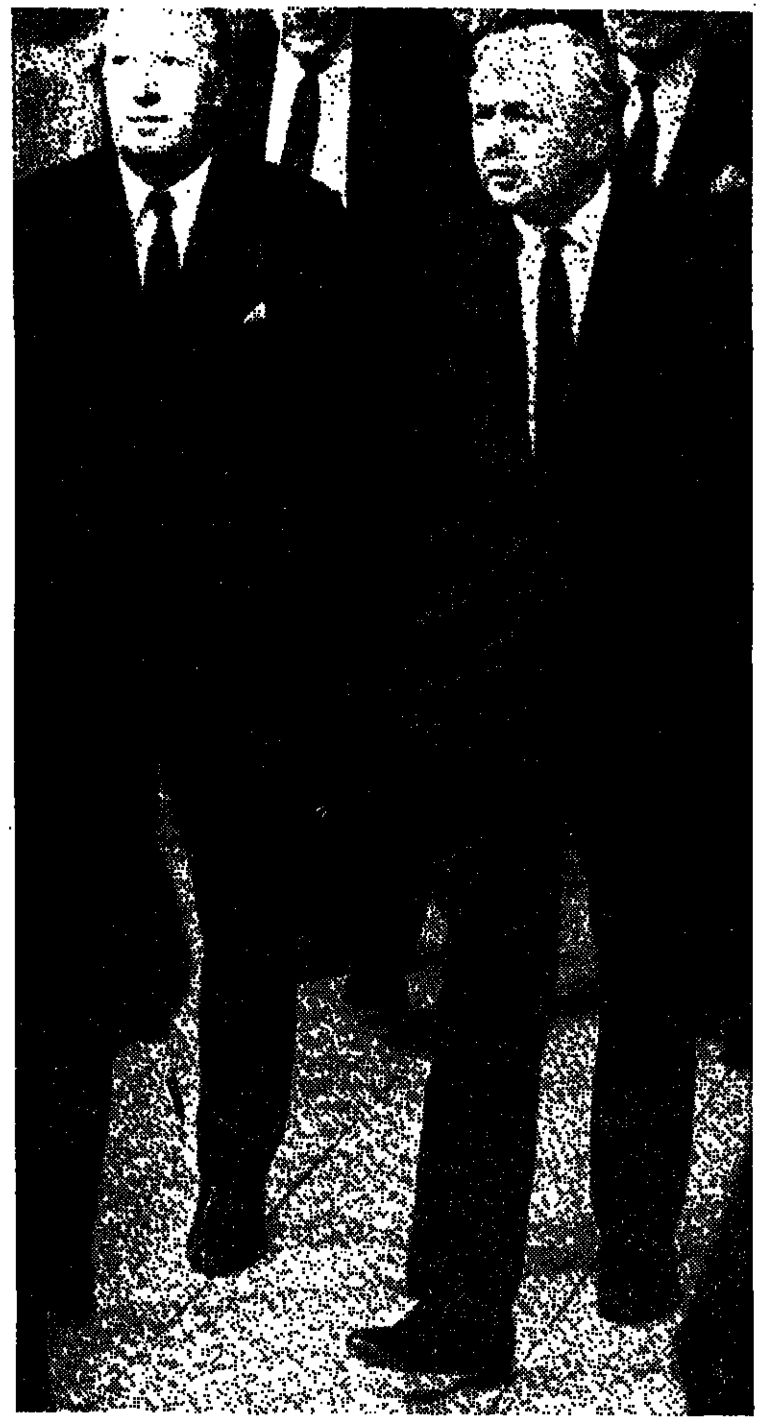

שני המתחרים ראש הממשלה אדוארד הית וראש האופוזיציה, הרולד וילסון (מימין)

חלוקת בריטניה וממשלה עולמית — בסיני

מקרב התושבים החדשים של בריטניה, הצבעונים הנרדפים על ידי סיעות הימין הצעירות — רק יוצאי הודו בני כת ה„סיקים" מעמידים עצמם לבחירה ב־20 איזורים. הם בולטים בטורבנים שעל ראשיהם ומצעם יתבסס בוודאי על מלחמתם נגד החוק המחייב את רוכבי האופנוע לחבוש קסדות מגן, דבר המאלץ אותם להסיר את הטורבנים הקדושים.

וישנו עוד משוגע לדבר, אחד אשר מקומו שמור למעשה בבית הלורדים, אך תשוקתו להיבחר למוסד מחוקק בעל השפעה פוליטית נכבדה יותר. זהו הרוזן ווימוט אוס לונגליט, יורש תוארה של המארקיזה של באת, אשר לוחם למטרה אחת: ביטול הפרלמנט וחלוקתה של בריטניה לשבע מדינות בעלות מימשל עצמי כדי להוות משקל נגד למדינות השוק המשותף בפרלמנט האירופי בשטראסבורג.

לנו בישראל צריך להיות ענין מיוחד במועמד אציל זה, שכן מטרתו הסופית לאחר חלוקתה של בריטניה, היא כינונה של ממשלה עולמית אשר תקבע את מושבה ב...חצי האי סיני.

ראש המועצה הצעיר ביותר

אחרי ביקור באור עקי־בא, מתחשק לי לפגוש את האנשים שתיכננו את העיירה, מעברותה ושיכוניה ולומר להם כמה מלים על טעמם וחוש האסתטיות שלהם. כדי לבנות בתים כל־כך מכוערים בנוף כל־כך יפה, צריך כשרון מיוחד.

למי שאינו זוכר, אור־עקיבא היא העיירה המעכירה (אולי) את מצב רוחך האביבי כשאתה נוסע לפסטיבל הקיץ בקיסריה. ואולי ניסית להסיח דעת אורחים מחו"ל ממעברתה, כשהבאת אותם לעתיקות קיסריה המטופחות, לארוחה קלה באחד ממלונות הפאר או למשחק גולף בשמש חורפית.

ב־23 שנות קיומה, עברה העיירה הסיכות ומהפכות פוליטיות שלא שיפרו את תדמיתה כעיירה כושלת ונחשלת ולא פתרו את בעיות תושביה. פעם הלכו פה מכות על כל מקום עבודה שהתפנה. בשנים האחרונות התפתחו מפעלי התעשייה באזור בתנופה אדירה. המלונות ואזור הקייט משגשגים ואין להשיג ידיים עובדות. אבל גם הרווחה היחסית לא עשתה את אור עקיבא למקום שמתחשק במיוחד לגור בה.

בירושלים הרגשתי כבורח...

עמוס מרדכי, ראש המועצה החדש, מתכונן לשנות לא רק את תדמיתה של העיירה, אלא גם את איכות החיים בה. עמוס בן ה־27 הוא ראש המועצה הצעיר ביותר בארץ. הבחור, שלא עסק קודם בפוליטיקה, הוא נכה צה"ל (שירת שנים מספר בצבא קבע), סטודנט למשפטים, נשוי ואב לשני ילדים. גבר נמוך, מוצק, שחור שיער. נולד במרוקו, גדל באור־עקיבא ומכיר את בעיותיה לפני ולפנים. זמן מה גר בירושלים אבל הרגיש צורך לחזור: „היישוב הזה גידל אותי, עיצב את אישיותי. אני חייב לישוב תות הרבה. משפחתי גרה כאן — הורי, אחים, קרובים, חברים. כל אבן בו אומרת לי משהו. כל פינה מזכירה לי משהו. פה קפצתי, פה רצתי, פה היתה הפעם הראשונה... כשהייתי בירושלים הרגשתי כבורח. באור עקיבא יש הרבה מה לשנות, ואם אלה שגדלו כאן לא ישנו את המקום, אף אחד לא ישנה אותו".

עמוס מרדכי, ראש מועצת אור עקיבא, בן 27, גדל במקום: אם אלה שגדלו כאן לא ישנו את המקום אף אחד לא ישנה אותו.

הצעירים החליטו לקחת העניינים בידיים

הוא חזר לאור עקיבא למרות שפה אין לו דירה והוא, עם אשתו ושני בניו, מצטופפים בחדר אחד. אבל לעצמו אינו דורש כלום ועל בעיותיו האישיות אינו מוכן לדבר. גם על עברו הצבאי אינו מוכן לספר לעתונות ולא על פציעתו.

שבוע אחרי מינויו יש בו עדיין הרבה צניעות וחן וענווה. הרבה מרץ, רצון לשנות ולפעול. הוא מוכן לדבר על תוכניות לפיתוח העיירה (ויש הרבה) אבל נמנע (גם לפני הבחירות) מלהבטיח הבטחות ולשחד אוני תושבים. העיירה הזאת קיבלה הבטחות של לפני־בחירות וביקורי־חשובים כחול אשר על חוף קיסריה. ובכל זאת נשארה זנוחה בדיונות שלא רחוק ממנה צומחת לה שכונת הווילות המפוארת ביותר בארץ.

אולי זו הסיבה שעסקנים פשטו את הרגל בפוליטיקה המקומית. לקראת הבחירות האחרונות הועמדו בראש כל הרשימות המקומיות, פרט לאחת, אנשים צעירים, חסרי נסיון פוליטי, שהקנוניות והסחר־מכר עדיין לא בדמם.

„כל הצעירים כאן החליטו לקחת את העניינים בידיים אחרי ההנהלות הכושלות שהיו במשך שנות קיום המקום. הגיעו דברים עד כדי כך שהתביישנו לומר בחוץ שאנחנו אנשי אור עקיבא. ראינו שהישוב מידרדר, למרות שיש לו כל התנאים הטופוגראפיים להיות מקום מספר אחד".

הסגנית הדינאמית

לראש המועצה הצעיר ביותר בארץ יש סגנית צעירה ממנו (בת 25) ועושה רושם דינאמי לא פחות, — שמחה כהן, ששימשה בחמש השנים האחרונות כמנהלת המחלקה לחנוך במועצה.

מאת נורית ברצקי

למרות שהגענו לעיירה בלי התראה מוקדמת מקבלים אותנו בסבר פנים יפות ומצרפים אותנו לסיור מתוכנן ב־אחד ממפעלי האיזור, המעסיק פועלים מתושבי המקום.

במפעל עורכים לראש המועצה החדש קבלת־פנים זוטא באחד מחדרי ההנהלה. משיקים כוסית קוניאק, פותחים פיסטוקים למיניהם ומקלות מלוחים ומדברים. מדברים על טובת המפעל ועל טובת העיירה שיכולים לחפוף זה את זה. מציעים הצעות ופותרים בעיות. המפעל, כך אומר אחד ממנהליו, מעונין לקדם את עובדיו ומוכן לעזור בקורסים להשכלה, קורסים מקצועיים וכד'. מדברים על עליה, כל הנוגעים בדבר מעוניינים שהעולים הבאים למרכז הקליטה באור עקיבא ישארו במקום. המפעל רוצה בעלי מקצוע, סגנית ראש המועצה מדברת על „עליה בריאה, שלא יכוונו לכאן רק נתמכי־סעד. שנוכל לשלב עולים מארצות הרווחה ותושבים מקומיים". ראש המועצה רוצה „שיביאו לכאן שיכבה אחרת של עולים. מכל הארצות, אבל שיכבה מהותית, שתביא קידמה". מדברים על מנהלים ממפעלי האיזור, מהם רבים שהיו רוצים להשתקע בסביבה. אין הם מבקשים פרוטקציה, רק אפשרויות סבירות. בכסף מלא, לקנות דירה על רמה, בסדר גודל של 120 ממ"ר ולפתור את בעיות החינוך של הילדים. ומכאן ניתן להסיק שרמת מוסדות החנוך באור־עקיבא אינה מוצאת חן בעיני המנהלים. ואולי הם צודקים אבל עוד לפני שמספיקה שמחה (שכזכור שימשה חמש שנים מנהלת מחלקת החנוך במקום) להגן על כבוד בתי הספר, נכנס לחדר נציג „מארקס אנד ספנסר" ומשתאה. בנגון מאוד אנגלי, על שתיית הקוניאק ב־10 בבוקר. באנגליה, כידוע, פותחים את המסבאות רק ב־11.

שעור קטן ב„שנור"

מציגים לפניו את ראש המועצה ומוסיפים כמה מלים של שבח, ועמוס מרדכי, קצת בהתרגשות ובחוסר נסיון, מזמינו לבקר בעיירה ולהושיט יד לעזרה. נציג המפעל מלמד את עמוס שיעור קטן ב„שנור" ומציע לנציג „מארקס אנד ספנסר" להקים בעיירה בית ספר או ספריה או משהו כזה. האנגלי מתחמק באלגנטיות, אבל לא לעולם חוסן: הוא יחזור בחודש הבא.

לפני שאנו יוצאים מהחדר, מתברר שעמוס למד את השיעור — הוא מספר לאנשי המפעל שהוא יזום מיבצע נקיון בעיירה ומבקש מענק חד פעמי וקצת ידיים עובדות.

ועכשיו סיור במפעל, הסברים ולחיצות ידיים עם עובדים. מהם חברים ותיקים של ראש המועצה וסגניתו. שניהם מודעים לבעיות הדור הצעיר בעיירה. „יש קולנוע אחד שלא עונה על כל הדרישות. יש מועדוני נוער אבל אין מקומות בילוי למבוגרים יותר. הצעירים צריכים לנסוע לנתניה או לחדרה כדי לבלות. אנחנו רוצים לעודד הקמת דיסקוטק או מועדון לצעירים. יש פה הרבה צעירים מוכשרים, ביניהם אקדמאים, וצריך להכניס אותם לתמונה. ליצור להם מקומות תעסוקה מתאימים, דיור הולם, ליצור להם עתיד בעיירה. צריך להבין שבימינו קשה לזוג צעיר להתגורר עם ההורים, מה גם שפה רוב המשפחות ברוכות ילדים. צריך למצוא פתרונות דיור לזוגות הצעירים. אחת הטענות של הצעירים היא — איך אחזור לכאן ואגדל פה את הילדים שלי. אנחנו רוצים שכל אחד יוכל לגדל פה את ילדיו בצורה מכובדת. כדי לפתור את הבעיות הרבות אנו זקוקים לעזרה של כל הגופים הרשמיים הנוגעים בדבר. בלי זה לא נוכל להביא לשינוי פני המקום. צריך לעניין את הצעירים שלנו ולמצוא להם תעסוקה מקומית ועניין מקומי, כדי שלא יעזבו. עד עכשיו, כל מי שהתבסס והגיע למשהו — עזב".

וסגניתו הצעירה ביותר

שמחה כהן, סגנית ראש מועצת אור עקיבא, חמש שנים מנהלת מחלקת החנוך. היא רוצה עליה בריאה, שלא יכוונו לאור עקיבא רק נתמכי סעד.

שמחה מספרת שמאז חל חינוך חובה על כיתות ט' וי', לומדים הצעירים גם שנתיים תיכון. מהם שלומדים בתיכון המקצועי במקום ומרביתם לומדים מחוץ למקום וצריכים לנסוע לפעמים רחוק, כדי להגיע לבית הספר. הנשירה מתחילה בכיתה י"א. לא מפני שהתלמידים אינם טובים, אלא מפני שמרביתם באים ממשפחות ברוכות־ילדים וקשה להורים לשאת בנטל ההוצאות. למרות זה יש כאלה שמסיימים תיכון ומגיעים לאוניברסיטה. לפני שנה היו ארבעים כאלה. מרביתם אינם חוזרים לאור־עקיבא.

צלם אסף קוטין

עמוס מרדכי, ראש מועצת אור עקיבא לוחץ ידי צעיר תושב המקום.

ראש המועצה וסגניתו: תכניות יש, אבל נמנעים מלהבטיח הבטחות.

לא את המכנסיים, רק את הכיסים...

שמחה כהן, הסגנית, מרגישה שאור־עקיבא מכותרת. „מצד אחד אוטוסטרדה, מצד שני כפר ערבי, מצד שלישי אדמות רוטשילד, מצד רביעי איזור התעשיה. ואיך נתרחב? משרדי הממשלה צריכים לבוא לקראתנו. להעביר אדמות נוספות לתחום המוניציפאלי שלנו".

עמוס מרדכי רוצה לשבור את המעבר החד בין אור־עקיבא לקיסריה. לדעתו, הדרך הטובה ביותר היא לצרף את איזור הוילות לתחום המוניציפאלי של אור־עקיבא. „חטיבה אחת, תכנון אחד, ואז המעבר לא יהיה חד כל כך. כשיהיה איחוד מוניציפאלי יתכן גם תכנון אחיד. יש להרוס את המעברה ולהקים במקומה שכונה מפוארת. גם לשיכונים הקיימים צריך לתת צורה חיצונית יותר יפה. בזמנו אמר ספיר שבשביל אור־עקיבא יוריד את המכנסיים. אנחנו מחכים לכיסים של המכנסיים שלו. רצון יש, מרץ יש ויוזמה יש. ויש הרבה איכפתיות ונסיון לשפר את העתיד. אני רק מקווה שיעזרו לנו".

לדעת ראש המועצה צריך לשפר את שירותי המועצה ולבדוק איך יכולה כל מחלקה לשרת טוב יותר את האזרח. „צריך לגבש מחדש את המועצה. צריך שכל אחד ידע בדיוק מה הוא צריך לעשות, ואז כל אחד יתן לאזרח את השירות כמו שצריך לתת אותו. אני פונה בקריאה לכל משרדי הממשלה הנוגעים בדבר לתת יד ולתמוך במועצה, לתת לעיירה תמריצים לפיתוח. יש לנו כל הנתונים. אנחנו נמצאים במרכז אחר תיירות, אין שום סיבה שלא יהיה זה ישוב מפותח ופורח. אחת הבעיות הבוערות ביותר היא פינוי המעברה. ולכך אני צריך תמריץ של משרד השיכון. יש לפתור בעיות של משפחות מרובות ילדים וזוגות צעירים".

לחיות במקום שאפשר להתגאות בו

עמוס מרדכי נזהר מאוד כשהוא מדבר על „הירושות" שהשאירו לו קודמיו. „נעזוב מה שהיה. אני רוצה להתחיל מנקיון הישוב. מזה יתפתח כל השאר. הישוב נמצא עדיין במצב קטסטרופאלי. יש שכונות בהן הביוב מציף את הרחוב. יש מטרדים תברואתיים רבים, שלא לדבר על מטרדים אסתטיים. אני רוצה לחנך את הדור הצעיר ואת המבוגרים לעשות ימי נקיון, אני רוצה שתלמידי בית־ספר יאספו אשפה מהרחוב, ינקו וישפרו את פני העיירה. אני מתכוון לחנך לנימוס, למשמעת, בלי לפגוע בתושבים ובראשי מועצה קודמים. הדור הצעיר שלנו צריך לקבל תנופה קדימה בכל התחומים. הצעיר צריך לקבל את המקום לבלות. ואני מתכונן לתת הרצאות, אפילו אישית, בכל הנושאים. יחד עם חברי אני מתכוון לעדכן את התושבים בכל הנעשה בארץ ובעולם.

אני מתכוון שמדי פעם נשב עם התושבים, נסביר מה עשינו. התושב שואל והנבחרים עונים. אני רוצה לשמוע הצעות מהתושבים ולבחור את הטובות בהן. אני מאמין שאפשר לעשות משהו גם עם המבוגרים. כל אדם רוצה לדעת ועל האספקט הזה אני רוצה ללחוץ. כל אדם רוצה לחיות במקום שיוכל להתגאות בו, הוא וילדיו. זו לא עבודה קלה, אבל ניתנת לביצוע. אנחנו עוד חדשים ולומדים את הבעיות. יצאנו מתוך כוונה לעזור, לשפר, אבל בלי הבטחות. אני רוצה לומר שבמשך כל חיי במקום שמעתי סיפור אחד — אור־עקיבא נמצאת במרכז הארץ, יש תוכניות להפוך אותה לעיר, היא תהיה מקום פורח. במשך השנים המדינה התקדמה, איזור התעשיה התפתח, ואור־עקיבא נשארה דורכת על המקום. כשהייתי בירושלים היה פיתוי להישאר ולעומת זה היה אתגר לחזור ולדאוג למקום שגידל אותך, לבוא ולגדל אותו. זה היה אתגר גדול, וקיבלתי אותו".

על מה אתה חושב כשאתה קונה מכונית?

ביצועים
אתה חושב על מכונית מהירה אך יציבה בעלת תאוצה גבוהה אך בעלת כושר בלימה מהיר, מכונית חזקה וגם אלגנטית. את כל אלה תמצא במכונית בעלת מנוע בוקסר שטוח 4 צלינדרים בנפח 1186 סמ"ק המפתח 73 כוח סוס לבלימה והמגיעה ללא מאמץ למהירות של 150 קמ"ש תוך נסיעה יציבה, בטוחה ושקטה.

נוחות
אתה חושב על מושבים דמויי כורסא הוגנים להתאמה עד למצב שכיבה, 4 דלתות רחבות, אבזרים נאים וקלים להפעלה, אוורור וחימום בחורף, מפשיר אדים לשמשה האחורית, תא מטען ענק וזוית הגה הנוחה לכוון.

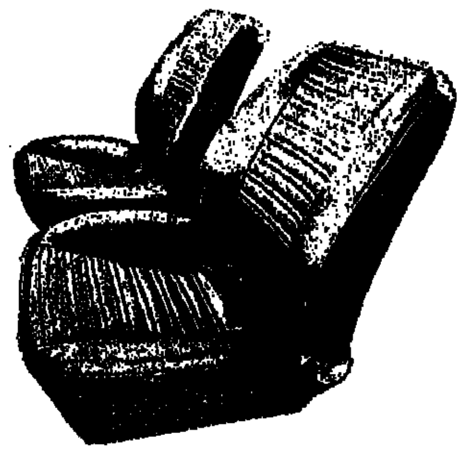

מראה חיצוני
אתה חושב על מכונית יפה בעלת קווים אוירודינמיים עיצוב ותגמיר מושלם, קווים מרשימים, פאר פנימי ואלגנטיות חיצונית.

את כל אלה תמצא במכונית המרשימה המשלבת אלגנטיות ופאר יחד עם נוחות מירבית.

בטיחות
אתה חושב על מכונית בטוחה, בעלת מערכת בלמים מעולה, מכונית חסינה בשעת תאונה ויציבה על הכביש, את כל אלה תמצא במכונית בעלת מערכת בלמים כפולה, 4 מעצורי דיסק, צמיגים רדיאליים, מסגרת חזקה, שלדה חסינה ומערכת מתלים מיוחדת המבטיחה יציבות ובטיחות.

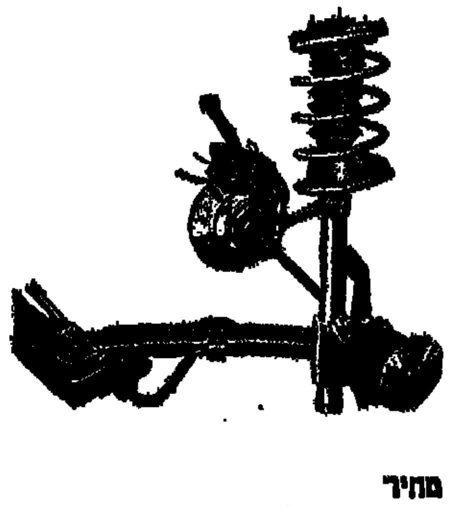

מחיר
אתה חושב על מכונית שתתאים לתקציבך ותצדיק את כל שהשקעת בה.

הוצאות
אתה חושב על מכונית שהיא חסכונית, בעלת בלאי מינימאלי, הוצאות אחזקה מועטות ושירות יעיל. את כל אלה תמצא במכונית העושה 16.34 ק"מ לליטר (במהירות של 80 קמ"ש).

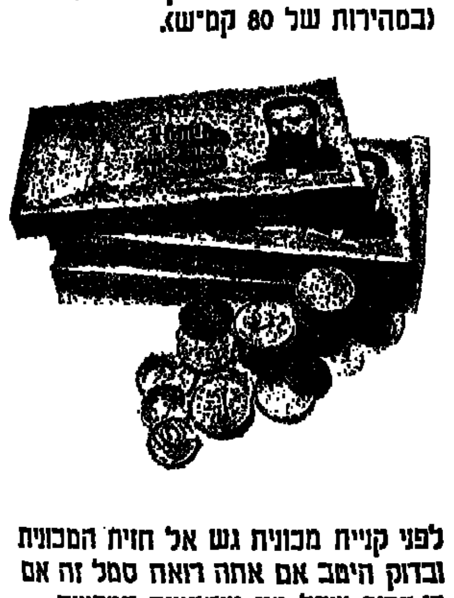

לפני קניית מכונית גש אל חזית המכונית ובדוק היטב אם אתה רואה סמל זה אם כן ברור שכל מה שחפשת במכונית מצאת.

אלפא סוד רחבה במימדים.
מרשימה בביצועים.
עשירה בהישגים.

Alfasud
Alfa Romeo

תל־אביב: בית הדר, טל. 623441; חיפה: דרך העצמאות 98, טל. 520661; רכב גור, רח' יפו 108, טל. 521333; ירושלים: עתיד (טימטופ), רחוב בן־יהודה 4, טל. 224578; נתניה: המכונית־נתניה, רח' הרצל 52, טל. 23353.

„עדן" ירושלים: אנשים ומלון

מאת אורי קיסרי

בית מלון איננו רק בניין המכיל מספר מסויים של חדרים ובהם מיטות להשכיר. בית מלון גם איננו אתר שבני אדם באים לתוכו כדי לסעוד על שולחנו צהרים וערב. בית מלון הוא הרבה יותר מזה, שכן יש לו פרצוף משלו והייתי אף מסתכן לומר, כי יש לו נשמה.

נשמה זו חקוקה באבן שהקימו אדריכלי המלון, טמונה ברוח שנשבו בעלי המלון על אבניו. בקרב הזמן, עם הימים והאנשים ובשיתופם, תהיה האבן, או האבנים, קולטות את רוח האנשים, שהם אורחי המלון, וכך לאט לאט, שנה אחרי שנה ויום אחרי יום, ייכנס המלון, אבן ורוח, להיסטוריה.

בתי מלון נבנים תוך מאמצים ומקימים בבנייתם רעש רב. לא רק הפיגומים המזדקרים לשמים, אלא גם חישובי האדם, שמכתיבה לו תנהלת החשבונות שלו. עוד קומה, עוד אגף, עוד חדרים. אך מגיע יום בו כורע המלון תחתיו. הוא עייף... הוא מוותר על המשך קיומו.

הסיבות לכך עשויות ועלולות להיות רבות ושונות. כאן דרושות גם טרנסקציות הבאות בעקבותיהן של קומבינציות. והמלון, שהשכיר מיטות אינדיווידואליות והדליק נברשות חגיגיות ודמת־הדיר לחג על סיפון אניה שטה בימים, באורות מלאים, שוקע לתוך דומיה אפלה. מפתח יתיו אורותיו כבויים.

אינני יודע אם עוד קיימת בקרבת קונסטנטינופול התורכית אותה מושבה, המושבה היהודית „מסילת חדשה". בשנותיה הראשונות של המאה היה זה ישוב של יהודים מרוסיה, שחיו על עבודת האדמה, ואולי האמינו, שכך הם קרבים למשאת נפשם: עליה לפלשתינה.

ישראלים, שהיו נקלעים לבירה התורכית לא היו מחמיצים ביקור יסודי במקום. כאן דיברו עברית וטוו חלומות. וכשבראשית מלחמת העולם הראשונה, ב־1914, יצאו תלמידי הסמינריונים והגימנסיות שלנו אל בתי הספר הצבאיים של עותומניה לקראת גיוסם ושילובם בצבא הלוחם, ראו אנשי „מסילת חדשה", בין השאר, את דב הוז, משה שרתוק, פנחס ריקליס, דוד הכהן ואחרים.

בין האחרים היה גם אברהם ליפשיץ, מירושלים, סמינריסט חייכני שנועד לעשות, לאחר כעשרים שנה, למען התיירות בישראל. הוא היה יליד הארץ — ליתר דיוק יליד ירושלים — דור שלישי, ואילו סבו, שהיה יהודי דתי, מאמין וירא שמים, עלה לארץ מליטא „כדי למות בירושלים"... אכן, הוא קיים את רצונו.

אבל הנכד אברהם לא הרהר במות. ב„מסילת חדשה" הכיר את רווה, נערה אטרקטיבית, בעלת עינים דולקות וגבוהות. מסתבר, שבין השניים הוחלפו גצים ראשונים של משיכה הדדית ואהבה. ועם תום המלחמה חזר ליפשיץ הצעיר לארץ, הטעם בלווית אשתו לעתיד, רווה מהרשק.

הצעירים נישאו ובעזרת הוריה של רווה ניגשו לפתיחת החנקם הראשונה בפעילות המלונאית שלהם. היה זה ב„נחלת שבעה", שהשקיפה על „ככר ציון". המקום היה צנוע וצנוע היה גם המלון, ללא יומרות. מלון עדן עוד לא נולד. שמו היה מלון „מהרש"ק, שזה היה שם משפחתם של הורי האשה. זמן קצר לאחר מכן נפטרו הורי רווה והליפשיצים עברו לרחוב בן יהודה 5 ופתחו, בבית השייך לרופאה הלנה כגן, את ה„עדן" הראשון.

השנה היתה 1929 ורחוב בן יהודה כבר היה שם דבר. העסקים שגשגו והמוניטין גדלו. לאט לאט הפך המלון, בניהולה של הגברת ליפשיץ, נציגות של מיטב התבשילים במלון שהקפדתו בנקיון עשתה לה כנפים. כך נתעורר הזוג והתחיל לחשוב על הקמת בניין משלו. הוא לא נדד למרחוק. ברחוב הלל, פינת רחוב ההסתדרות, הונחה אבן הפינה וב־1937 הוקם מלון „עדן" שהאדריכל המפורסם יוהנן רטנר, אלוף בצה"ל, נתן לו את גושפנקת הגניוס הארכיטקטוני שלו.

זו היתה משימה לא קלה. אך הזוג ליפשיץ היה מראשיתו זוג חרוץ שאהב לעבוד, שאהב ליצור. אמנם מעודדים רבים לא היו. נאמנה למסורת, סירבה הסוכנות היהודית להלוות סכומי כסף. היד הנדיבה של פנחס ספיר טרם נתגלתה ובתי המלון של ימינו, הצצים כמעט בוקר בוקר, היו אגדה לימים רחוקים. מי שהציל וסייע היה בנק פויכטוונגר, שהעניק לליפשיץ את 2000 הלירות הראשונות.

כשהחל הבניין קרב לסיומו, סיפר אברהם ליפשיץ, כי יש בדעתו לקרוא למלון בשם מלון „עדן". מבחינה לאומית רצה בשם עברי ו„עדן" הביאו על סיפוקו. מבחינה מסחרית, פרסומית ותעמולתית, יש ל„עדן" גם צלצול בינלאומי. „השם נקרא יפה", נהג לומר, „גם מימין לשמאל וגם משמאל לימין".

אפשר לומר, כי רחוב בן יהודה, שבו פתח ליפשיץ את פעילותו של „עדן" לפני שהקים את הבנין ברחוב הלל, היה, בדיעבד, רחוב של בתי מלון, שהידוע שבהם ובעל היוקרה היה מלון אמדורסקי, מלון שעשה היסטוריה ושבעליו התפרסם גם כגבאי של בתי כנסת. חזן בימי חג ואישיות יקרה של עסקן ותלמיד חכם.

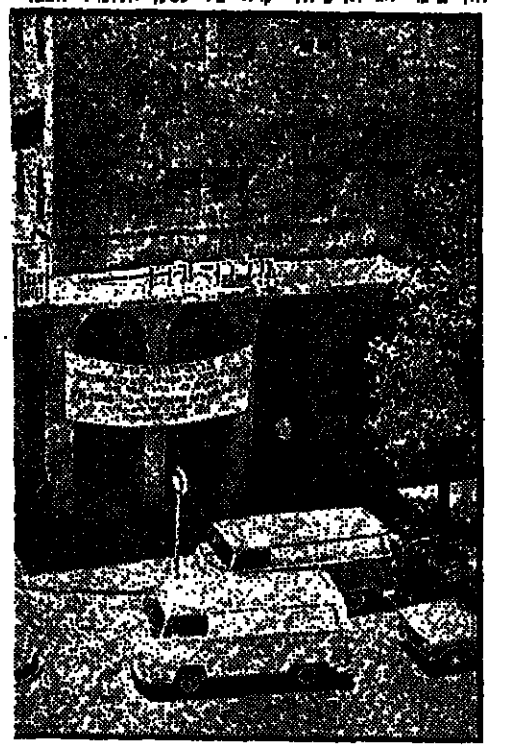

במשך שנים ארוכות שכן בשער יפו וקיים עימות עם „מלון פאסט" הגרמני ו„פאלאס" של היהודי ברסקי, ששימש אכסניה חברתית לאנשי איתמר בן אבי ו„דואר היום", אלא שלבסוף זז. גם אמדורסקי צפונה והשתבץ ברחוב בן יהודה, שעשה קריירה כרחובם של בתי מלון בטרם ייהפך לרחובם של בנקים וסוכנויות.

אולי כאן יש מקום להזכיר מלון יהודי אחר, קטן יחסית, שהשקיף לרחוב בן יהודה: „מלון הרצליה". היום לא יסתכן שום חיים שיף, שום פדרמן או בלוך, במתן שם כה הרצלאי למלונו... חוששני, שהציוני משה קול לא יעניק אשראי לבטלן המסוגל לקרוא למלונו על שם הרצל... אלא שבימים ההם היינו סחות אינטרנציונליסטים ושני צעירים ילידי ירושלים — לוי את נבון — עשו זאת.

אני הכרתי מקרוב את מלון „הרצליה" זה ולא פעם התאכסנתי בו בעלותי, לרגל עבודתי ב„דואר היום", לירושלים. קטן, צנוע, אבל נקי ונעים, כזה היה המלון, שהתאכסן בבנין של חכמשווילי, אם אינני טועה. אורחיו היו אנשי יוקרה, אם לא להזכיר אלא את אחד מהם: רופא צעיר שעלה מליטא והיה קשור ל„הדסה" של הימים ההם. לאחר שנים יכהן כפרופיסור ודיקן שהמוניטין שלו יותירו על פני הארץ כולה: הכוונה לפרופיסור רחמילביץ.

בינתיים התחבט ליפשיץ בבעיה שלא חזה אותה מראש. באוזני מושל ירושלים, קיטרוטש האנגלי היהיר, לא „צילצל" השם עדן. החוג הבריטי שבעיר, הקצונה הבכירה והמתלווים אליה, השתוקקו לגרום נחת רוח לקיסר שלהם ולקרוא למלון הירושלמי בשם „מלון המלך ג'ורג'"! אמרו להם: הן יש לכם המלך דוד, „קינג דייוויד"...

„זו עקה" טענו „קינג דייוויד איננו אנגלי... דייוויד הוא יהודי!" הם אף החליטו, ברוב קנאותם, לעקוף את המלך דוד וקראו למלון המסואר לא קינג דייוויד אלא בראשי תיבות מחפים: „קיי. די."

קיטרוטש וידידיו אכן ידעו, כי אם יתאזרו בסבלנות יהיה להם מלון גם על שם המלך ג'ורג', שעמד להקים הערבי־הנוצרי אנטון שיבר. אך זה היה פרוייקט ולקיטרוטש לא היתה סבלנות. ואילו ליפשיץ התעקש ולא ירד מ„עדן". חוסיין חלדי, ראש העיר הערבי, לא סיבך את העניינים והוציא את הרשיון, ו„עדן" היה לעובדה קיימת.

השנים הראשונות של המלון לא היו ברוכות. המלון היה אמור להיות מלון היוקרה של ירושלים היהודית, אבל ביום הפתיחה, שחל בעצם ימי המאורעות, לא היה גם אורח אחד במקום. עם השנים הבאות, כשהסוכנות ואח"כ המדינה, היו מייצגות תדיר את עצמן בין כתלי „עדן", נאמר בהנאה, כי זהו מלון השררה היהודית. בימי מלחמת העולם הרבו חילות בריטניה להתאכסן במקום, וכן גם הקצונה של בנות הברית, כשקרסה הצלע האחת של „המלך דוד" ונהרסה, ממש פרחו עסקיו של „עדן".

אך בינתיים בא השלום... המלחמה נסתיימה! אך בסיום מלחמה אחת התחילה המלחמה השנית, וזו היתה מלחמתנו שלנו. כך הגענו לתאריך הבלתי נשכח, התאריך העגום והטבול בדם, תאריך ה־22 בפברואר 1948, הזכור כפיצוץ רחוב בן יהודה, בו נגרם הרס מסויים גם ל„עדן" וליפשיץ עצמו נפצע קלות. בינתיים נחדק המצור על ירושלים. במלון לא היו כמעט אורחים. אפיזודה אופיינית ומבדרת בתוך התמונה העגומה: אנשי רחביה היו באים ל„עדן" לקחת אמבטיות, כי זה היה המקום היחיד שהיו בו מים חמים...

אך גם זה עבר... וקמה המדינה ומתל אביב עלתה הכנסת ונתאכסנה בבית פרומין, שני צעדים ממלון „עדן". בתקופה זו הפך המלון למלון הפרלמנט של ישראל ומי שיציץ בספרי האורחים של השנים ההן יתרשם כאילו זהו ספר „מי ומי" המכובד ביותר של היהדות על פני הדורות.

מי לא עשה ימים כלילות ב„עדן"? בלי נדר אני מוכן להסתכן ולקבוע, שגם פרופיסור ויצמן, הנשיא הראשון של המדינה, נטה אהלו במקום. נורמן בנטוויץ' היה אורח נכבד ולא נדיר, בן גוריון ופולה הרבו להתאכסן כאן, אורד וינגייט בחברת אשתו ואם־אשתו, אבא הלל סילבר, ד"ר נחום גולדמן, רוז הלפרין, הנרייטה סולד שהתאכסנה כאן במשך תקופה ארוכה.

המדינה טרם העניקה דירות שרד לשריה וגם הם היו אורחי „עדן". כך, כשב„קינג דייוויד" שוררת הרוח האנגלו־קוסמופוליטית־ליבנטינית וטיילור והמבורגר השווייצרים מנהלים אותו בהתנשאות מקצועית, התקיימו ב„עדן" הישיבות הגורליות של הסוכנות היהודית ושל ממשלת ישראל.

היה במלון גם טרקלין, או סלון, מרוהט באריגי אפור־תכלת עדינים ובעץ ריחני. לכאן היו אמורים האורחים, ואורחים מבחוץ, לסור, לשתות ולבלות. אך הירושלמי לא היה מעולם, ובעיקר בשנים ההן, לקוח נלהב של טרקלינים. והסלון של „עדן" היה ריק, או כמעט ריק, תמיד, או כמעט תמיד.

שונים היו פני הדברים ב„לובי", שהיה מלא עשן אפילו כשאורחיו היו ספורים. אבל הם היו ספורים על פי רוב, וכאן היית נפגש עם טובי האישים שלנו. רוזטי, מזכיר הכנסת, שכבר היה, דומני, בגימלאות, אהב את המקום הזה. אך גם ד"ר חיים יחיל, בימי בהונתו כמנהל משרד החוץ, היה מופיע כאן לפגישה או לסידרה של פגישות.

גם השגריר אליהו אילת, גם השגריר ראובן ברקת, זכורים לי ב„לובי" זה.

אך האיש היחיד במינו והמיוחד באישיותו שידעו קירות „עדן" היה, ללא ספק, יוסף שפרינצק. היתה לי תמיד חולשה אל „הפועל הצעיר" של יוסף אהרונוביץ ואל דיוקנו של שפרינצק בתוך המסכת הזו שכאילו

(סוף בעמוד 39)

לב הזהב

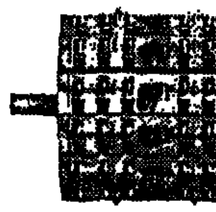

של בורר הערוצים

(TUNER)

מבטיח קליטה באיכות מעולה

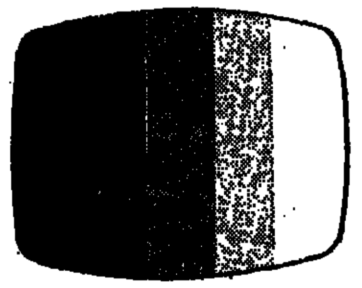

לב של זהב

הזהב משפר את הקליטה, בזניט יודעים זאת.
לכן, לכל מקלטי הטלוויזיה המעולים של זניט יש "לב זהב" - בורר ערוצים מיוחד במינו שכל 32 מגעיו עשויים זהב 16 קראט.

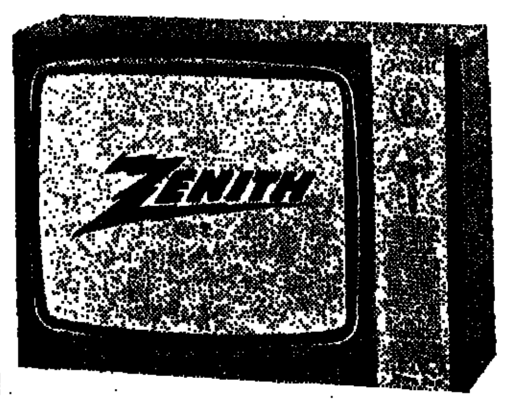

"לב הזהב" של זניט מבטיח אורך-חיים בלתי מוגבל וקליטה רגישה יותר. מסייעת לו מנורת מסך מיוחדת המאפשרת בהירות מקסימלית וקונטרסט שחור-לבן מירבי. למקלטי זניט - בכל חשמלי תלת גידי, עם הארקה, השומר על בטיחות מפעיליהם. שירות יעיל ומהיר מהווה חלק בלתי נפרד מאיכותם הגבוהה.
תוכלו להווכח בכל זאת בעצמכם כשתבקרו באולמי התצוגה שלנו ברחוב קרליבך 14 בת"א, בשדרות המגינים 83 בחיפה או אצל כל אחד מהמפיצים המורשים של זניט בארץ.

ZENITH THE QUALITY GOES IN BEFORE THE NAME GOES ON

מאת ח. אדר

מפקד סובייטי בכיר, חבר המועצה המהפכנית הצבאית העליונה, בדרגה השווה כיום לגנראל, לבוש מדי „הצבא האדום", בא יום אחד למחלקת־המזרח של הקומאינטרן במוסקווה וביקש המלצה להוציא כתב־עת בעברית ושמו „בראשית".

הקצין הסובייטי היה משה חיוג ואיש הקומאינטרן, שאליו פנה היה יוסף ברגר־ברזילי. השנה — 1925.

יוסף ברגר בא אז מארץ־ישראל, שם היה מראשי פק"פ ואילו חיוג היה איש המודיעין הצבאי הסובייטי, אשר כתב עברית. שניהם נתגלגלו כעבור שנים במחנות מעצר סובייטיים. יוסף ברגר חזר לימים ארצה, משה חיוג מת ב־1968 במוסקווה.

את סיפורו המופלא של סופר עברי שהיה קצין סובייטי ואת סיפורה של קבוצת צעירים שניסו לאחד את המהפכה הקומוניסטית עם הספרות העברית, מגולל יהושע א. גלבוע בספר „אוקטובראים עברים — תולדותיה של אשליה", שראה זה עתה אור בהוצאת אוניברסיטת תל־אביב, והוא חלק מעבודת־מחקר על התרבות העברית בברית־המועצות.

במוסקווה ובלנינגראד, בקייב ובחארקוב, באודיסה ובמקומות אחרים קמו אחרי מהפכת־אוקטובר חבורות של סופרים עברים צעירים. רובם ככולם קידמו את המהפכה בברכה. בחום־נעורים הזדהו עם העולם החדש הצומח ברוסיה. יש שהמשטר הסובייטי הלהיב והקסים אותם ונכונים היו לתת לו כל גופם ונפשם. רק על דבר אחד לא יכלו לוותר: על הלשון העברית. ובתחילתה של המהפכה אף לא העלו על הדעת, כי הם צריכים להינתק מהעברית. אדרבה, הגזירות על העברית נראו בעיניהם כמזימה קונטר־רבולוציונית.

אחד מחוזי־העברית האלה בתוך־תוכה של סערת המהפכה היה הסופר אברהם קריב. הוא זוכר את שנת 1917 והימים הסמוכים למהפכה — ומספר על תחושת „העברים הצעירים". הם ראו אז „שחר חדש עולה", ורק „דאגו שבתוך המקהלה של משפחת העמים ברוסיה (הסובייטית) יישמע גם מיתר עברי". אלא שלא ארכו הימים והמיתר הזה נקרע ביד אכזרית. כל היצירה העברית בברית־המועצות היתה — שוב בלשונו של קריב — ל„ענף גדוע".

אולם החלומות העבריים שנרקמו במשטר הסובייטי, המאבקים למען הלשון המוחרמת והנסיונות לקיימה בתנאים־לא־תנאים — הם פרקי־היסטוריה מאלפים ומרתקים. כמה מן הפרקים האלה נפרשים בספרו של יהושע א. גלבוע.

● „תחי היהדות האדומה!"

פרשיות נשכחות או עלומות. הנה הסופר אליעזר שטיינמן. בעשרות השנים האחרונות של חייו צלל בעולמה של החסידות ובעולמו של התלמוד. לא אחת נשא דברים יוקדים נגד הרשעות הסובייטית. אולם היה היו ימים... ב־1919, באודיסה, פירסם אליעזר שטיינמן קונטרס בשם „הקומוניסט העברי". בלהט קרא שם הסופר העברי: „שלום לכם אחי, אנשי החיל האדום... גם אם תרמסני פרסת סוסכם אסלח לכם, אסלח לסדרי עולם חדש". שטיינמן חלם על „גדוד עברי... בידו דגל עברי אדום, ובפיו שיר עברי לדרור". הוא זעק: „תחי היהדות האדומה!"

בקיבוץ חפצי־בה חי זה כארבעים שנה איש עמל ושירה: גרשון חנוביץ. הוא מספר על „זיקה עמוקה לשפה העתיקה ולמהפכה הצעירה" שעברים צעירים — והוא היה אחד מהם — נשאו בלבם בראשיתו של המשטר הסובייטי. היו אלה „ימים משלהבים". אז שר חנוביץ למהפכה: ...„חגגי! לימרות בשר נחתינו ורעבייך האכילי! או לפאר קירות מצורעים בפלאקאטים מאדמים, דליים, דליים דמי הזילי".

משורר עברי צעיר אחר, יצחק בורוביץ, הסתער בשירו על כל עולם־תאתמול: „אנו כמהים לקרב! אנו צמאים לקטל! בורגנים! רב לכם רב!" בחרוזים רותחים הרס המשורר הזה והשליך לתהום־הנשיון את כל הרכושנים, הרוזנים, יושבי־העצר, שרי־הצבא, בעלי־האחוזות... לדאבון־לב, הפייטן העברי הגועש נשאר ברוסיה. וקוריוז: ברבות הימים התמחה שם בזואוטכניקה וכתב ספרים ביידיש — על גידול סוסים ובני־בקר בריאים...

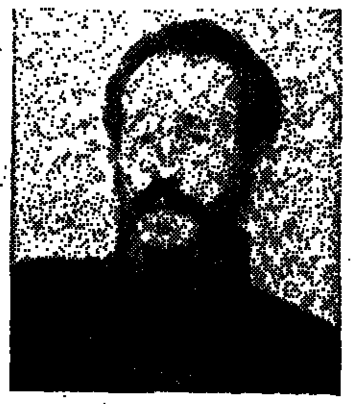

משה חיוג בצעירותו (למעלה) וביום שחרורו מן המחנה הסובייטי ספטמבר 1957

● „על ברכי הרבולוציה גדלנו"

חי עמנו בארץ יוסף סערוני (לפנים — מאטוב), הוא, אגב, תירגם לעברית כמה מספריו של אלכסנדר סולז'ניצין. כעשר שנים ניהל מאטוב־סערוני „קרב בעד שחרור העברית" בברית־המועצות. את האיסור על הלשון העברית ראה לא רק כבלתי־הגיוני, אלא גם כאנטי־אוקטוברי. הוא מספר: הסופרים העברים הצעירים, כאנשי־אוקטובר, לא חשבו על הגירה. אדרבה, הם שאפו להקים ברוסיה הסובייטית „במה ספרותית רבולוציונית" עברית. יש שגם הכריזו במפורש כי אינם ציונים.

אחד מן הסופרים האלה, שלמה רוסי, כתב: „על אף קטני האמונה והאויבים, אנו חיים, וחיה נחיה, ודווקא כאן, בתור אזרחי ס.ס.ס.ר. השמחים בשמחתה ומתאבלים באבלה, כי הלא על ברכי הרבולוציה גדלנו והיינו לאנשים. אין רצוננו לנוע על ארצות זרות לנו". לאחר זמן־מה עלה שלמה רוסי, כמאטוב־סערוני, לארץ...

חלומות, תכניות — ואשליות שנתנפצו. היד העברית שהושטה למהפכה הושבה ריקם. אך תוך כך אנו עוקבים בנשימה עצורה אחרי נסיונותיהם המיוסרים של הסופרים הצעירים לאחוז במהפכה ובעברית כאחת. ועולה לפנינו פמליה מופלאה של מקדשי שם הלשון. מתוכם מתבלטת דמותו של משה חיוג. הוא עצמו — מגילה מארטירולוגית.

חיוג (שם־משפחתו האמיתי — אבירמזון; אחיו של הסופר חיים־שלום בן־אברם, שמת בארץ ב־1965) היה רוח החיה של הקובץ „בראשית", שיצא לאור במוסקבה־לנינגראד ב־1926 (אך נדפס בברלין). קובץ זה בא לעולם אחרי השתדלויות ותלאות מרובות. חיוג כתב בו כעין „מאניפסט" והכריז: „הרבולוציה — זוהי הריאליות היחידה, ממשות החיים שבשבילנו אין שנית לה".

אנשי „בראשית" — לומדים אנו מעטו של חיוג — נתונים „בשביית סערת הימים המרנינה" ואין להם כל לשון משותפת עם „העומדים מעבר המפתן השני", כלומר עם אלה שאינם מזדהים עם המהפכה. ובעברית — העומדת על נפשה בברית המועצות — נישאת ברכת־הברכות ל„פעמי הרבולוציה העולמית".

● לנטוש חומים ישנים

„בראשית" — כפי שמעיד חשם — מתכוון לשרוף גשרים, להינתק מן העבר, לנטוש חומים ישנים. קובץ זה, שהופיע לאחר מאבק עקשני וצריך היה גם להילחם למען הכנסתו לברית־המועצות — התיימר לשמש התחלה חדשה לספרות העברית...

כאשר חיוג השתדל לקבל את הרשיון להוצאת „בראשית" היה בעל דרגה גבוהה בצבא האדום. ולא שירות צבאי רגיל היה שירותו. האיש שכל־כך דבק בעברית היה חבר המועצה המהפכנית הצבאית העליונה ושימש בתפקידי־מודיעין מרכזיים. הוא כאחרים מהפמליה העברית — תמימי־דעים היו עם המדיניות הסובייטית כמעט בכל, ורק עירערו על העמדה העוינת לעברית.

בעיני חיוג צריכות היו המהפכה והעברית לדור בכפיפה אחת, הרמוניה מלאה. אולם בגורלם של נאמני־העברית המהפכניים נפלו בזיונות ורדיפות. חיוג עצמו גם־כן שילם את מחיר האהבה לעברית. הוא פוטר מכהונתו במודיעין הצבאי, אף הודח מבית־ספר גבוה שבו למד. במשך שנים טולטל מעבודה לעבודה ועינים זדוניות בלשו אחריו.

אך ראה זה פלא: בכל התלאות והאכזבות — לא פסקו החלומות העבריים של האיש. הוא הוגה תכניות יומרניות. העברית דוכאה וכמעט נעקרה כליל — והוא טווה תכניות על במת־שמאל עברית עולמית, שמרכזה

(סוף בעמוד 43)

הצד הרביעי של המטבע

לא הבטחתי לך אף פעם גן של שושנים

לא הבטחתי לך אף פעם גן של שושנים.
רצינו להיות ביחד כמו צמד יונים.
אבל גם ליונים דוקר לפעמים בקנים.
חשבנו לטיל רק בשדות ובגנים.
אבל בדרך עלינו גם על קוצים ואבנים.
רצית אותי, להיות שלך, כל השנים.
אבל אף פעם לא אף פעם אף פעם
לא הבטחתי לך גן של שושנים.

לא הבטחתי לך שנהיה תמיד רק מאשרים.
ונחיה עד היום הזה באשר ובעשר כמו בספורים;
בסוף הכל רציתי שנהיה כמו חברים.
לא תמיד ידעתי להגיד את הדברים הנכונים.
הו איזה קוצים יש לחן לפעמים. לשושנים.
עכשו השמים שלנו קצת מעננים.
אבל אף פעם לא אף פעם לא אף פעם
לא הבטחתי לך גן של שושנים.

כל הלילה הסתובבתי לבדי ברחובות.
היו לנו כמה שנים טובות.
היו לנו כמה ימים יפים.
היו לנו כמה חלומות משתפים.
וכמה מלאכים נפלו פתאם מהסלם.
את מבינה אותי עכשו יותר טוב מכלם.
יותר טוב מאמי. יותר טוב מעצמי.
את רואה אצלי הכל הכל על הפנים.
אבל אף פעם לא אף פעם לא אף פעם
לא הבטחתי לך גן של שושנים.

כלם אמרו שאנחנו דוקא מתאימים.
בקיץ באה שמש ובחרף באו הגשמים.
היו לנו ריבים כאלה מטמטמים.
חשבנו שאנחנו באמת הכי חכמים.
ועכשו את שותקת ואני שותק.
ועכשו את צועקת ואני צודק;
וזה משאיר כתמים.
אני אוהב אותך יותר ויותר במשך השנים.
אבל אף פעם לא אף פעם לא אף פעם
לא הבטחתי לך גן של שושנים.

המחדל ואשתו
(סיפור אמיתי)

בערב חורף נעים אחד החליטו רחל וחיים קליינמן (שם בדוי), לישון מוקדם, תיכף אחרי הטמפרטורות, אבל ברגע שנכנסו למיטתם הזוגית עד מאוד, נשמעו שלוש נקישות בדלת הכניסה של ביתם המשותף, וחיים אמר: „זה בטח אמא שלך באה לספור את הילדים".

לבשה רחל, אמא של קדש ושל טיראן, את חלוקה האדמדם, פתחה את הדלת וראתה טיפוס מאוד מגודל, עם שפם צבאי קצר וקצת שערות על הראש ודובון סוגר עליו, והאיש אמר:

— „ערב טוב, איפה חיימון?"

— „הוא כבר ישן", — ניסתה האשה למלמל.

המילה „ישן" הדליקה את האורח שנטה ללון, והוא אמר: „מה כבר תופס הרוס, הבן כלב? וואללה לא השתנה זה בניל... איזה פדלה... איפה הוא? איפה הוא?"

רחל סימנה באצבע לכיוון חדר השינה, האורח לביש חיוך של מסתנן ואמר: „עזובי, תני לי לטפל בו" ובמילים אלו זחל על גחונו דרך השרוואליט המערביים בואכה הפירצה של חדר השינה, התיצב מאחורי נחירותיו של חיים, בעל הבית, בתנועה קצרה תפס את שמיכת הפוך וזרק אותה באויר, שם שתי כפות ידים על עיניו של המתעורר בבהלה ואמר בקול של בדרן צמרת:

„נחש מי זה?"

חיים לא ניחש והאורח שיחרר אותו קצת, חיבק אותו חזק ואמר:

„אהלן חיימון! כבר ישנים יא פדלה? כמה זמן לא ראינו אותך יא חתיכה שכמוך?"

ברגע זה עשתה רחל, אמם של טיראן וקדש, תנועת שאלה בעינים: „מי האיש הזה?" ובעלה השיב לה באלף גבותיו: „אינני יודע, באמת שאינני יודע..." שכן לא היה לו מושג מי זה האיש חידידותי הזה שהעיר אותו ממיטתו החמה.

במצב זה, חיים עם הפיז'אמה המפוספסת שלו ורחל עם חלוקה הרכוס היטב, והאורח עם הדובון, הלכו כולם לסלון, והאורח המשיך לדבר: „אל תשאלו עד שמצאתי אתכם, יא פאדלעס! סחבאק לא זכר אם זה כניסה אלף או כניסה בית, אבל חשבתי תהיו תהיו, לא תהיו לא תהיו, וקפצתי, והנה סחבאק פה! אחחחחחח, יא חתיכת חיימון שכמוך! לא השתנית בניל אחד. אני לא אשכח שהיית חורפ בשק שינה על ידי, אתה עוד נוחר. יא חתיכת חיימון בן אלף שכמוך!"

וכך, בשמחת נעורים, הוגשו לסחבאק כמה כריכים דלי קלוריות, כי סחבאק שומר דיאטת, ונמזג תה לספלים, ואז אמר האורח שלא היה מושג מיהו ומהו:

„דרך אגב, שמעת מי הלך?"

„שמיל?" שאל חיים.

„לא, עזוב שמיל. אני מדבר על עכשיו, על המלחמה הזאת".

„לא". אמר חיים, „אני לא יודע..."

„רוצה רמז?" הציע האורח „משקפים..."

לחיים לא היה מושג על מה סחבאק מדבר, ומה הוא רוצה ממנו, אבל השיחה נמשכה, והאורח עשה פנים של ועדת חקירה, וחקר את העד הראשון שתי וערב:

„דרך אגב, חיימון, אתה במלחמה עם פצ'ה בגדוד 85 נכון?"

„לא", אמר חיימון, „אני הלכתי לקצין הקישור —"

„— ספגתם חזק בציר בקבוק ואחר כך נתקלתם במערך נון טית".

„— לא". ניסה חיים, „לא ספגתי — לא קראו לי. אני הייתי..."

„— הלכו לכם הרבה את?"

„ואמרו לי", — אמר חיים „אמרו לי: אם נצטרך נקרא לך...

הלכתי עוד פעם, ועוד פעם החזירו אותי..."

אבל האורח לא שם לב לקטנות ואמר: „נו, ואחר כך חטפתם הכנסה לא נורמאלית מהסם שיים בפאיד. תשמע טוב, חיימון, את מה שאני אומר לך עכשיו — אנשים כמוך צריכים לקבל צל"ש! ותאמין לי חיימון, אם היית קצת יותר קרוב לצלחת היית מקבל הכל! הכל הכל! את שומעת רוחל'ה, אולי את אשתו, אבל אני מכיר אותו מגיל אפס, ואני יכול להגיד לך, אשקרת בעינים — רוחל'ה, יש לך אוצר בבית!" „אל תגזים", ניסה חיים לעצור את סחבאק ללא הצלחה. „מה אל תגזים? מה אל תגזים?" התלהב סחבאקנו, „וגם אתה חיימון, יש לך אשה א־לה־כיפאק! וזה מה שאני אוהב אצל הנשים שלנו, אתה יכול לסמוך עליהן! תאמין לי, יא חתיכת חיימון שכמוך, כשהתחילה רעידת האדמה ביום כיפורים, מה אני אגיד לך, סחבאק נסע ודאג וחשב — אינעל אבקום! איך היא תסתדר לבד עם הילדים והאוטו והחנות וכל זה? אבל כשסחבאק בא לארבעים ושמונה בפעם ראשונה, וראה איך שאשתו מסתדרת, הוא אמר לעצמו: סחבאק, בשביל נשים כאלו כדאי לצאת למלחמה!"

ואז עשתה רחל, אמא של טיראן ושל קדש, טעות איומה. היא פשוט אמרה פתאום, במין עליצות מוסרזת: „הו, איזה מזל שלא לקחו אותך חיימון, איזה מזל!"

סחבאק השתחרר בקפיץ מן הכורסא שלו, ואמר: „לא לקחו אותו? את צוחקת?"

„ניסיתי קודם להגיד לך," אמר חיים, „אבל אתה פשוט לא —"

„מה???" התרתח האורח, אתה רוצה להגיד לך שכל הסיפורים שלך על תגדוד של פצ'ה והקטיושות וכל זה, זה הכל בלוף?"

„אבל אני לא אמרתי — — —"

„זה לא מעניין אותי מה אמרת ומה לא אמרת!" צעק האורח הצרוד. „יא חתיכת מיקרוב שכמוך, חיימון. ואתה רוצה שאני אגיד לך עוד משהו? אתה תמיד היית כזה... יושב לי פה בבית... הולך לישון בעשר וחצי ומספסר בדלק! בטח כבר סתמתם את הארונות עם ביצים וסוכר אה? בושה וחרפה! ובשביל אנשים כמוכם אני צריך להיות תקוע חודשיים בראש סינה! ותשמעו את זה טוב, יא מיקרובים שכמוכם. רק בגלל אנשים כמוכם יש מלחמות בעולם! ואני לא מתבייש להגיד לכם שבשבילי, כן כן, את ואתה, שניכם, אתם המחדל! המחדל בהא הידיעה. המחדל ואשתו!"

ובמילים אלו עזב הוד סחבקיותו את הבית בטריקת דלת עצומה ונוראה, והשאיר את רחל וחיים פעורי פה ועייפים.

„מי זה היה?" שאלה רחל.

„לא יודע". אמר חיים, „תאמיני לי שאני לא זוכר, אולי היה מדריך שלי בצופים או משהו כזה, סחבאק כזה..."

יהונתן גפן

מאת טלילה בן־זכאי
צילם יעקב אגור

"שקספיר השתלט עלי — מודה אפרים קישון — התכוונתי לכתוב סאטירה על חיי הנשואין. דמותו של שקספיר צמחת באקראי וצריכה היתה לחיות שולית, אך בסוף הכתיבה התברר לי כי דמותו לא פחות חשובה משל האחרים. הוא פשוט כתב את עצמו באמצעותי..."

וכך נוצרה הקומדיה ,,הו, הו יוליה" המוצגת בתיאטרון הלאומי ,,הבימה", בבימויו של המחבר, ובהשתתפות שושנה שני; אריק לביא; ויהודה אפרוני.

כמו כל דבר אחר בחיים, גם מחזה מתחיל ברעיון. לפני עשר שנים השתעשע קישון ברעיון לכתוב סאטירה על מוסד הנשואין, ולהוכיח את האמת הכמעט־בנאלית כי הנשואין הורגים את האהבה!

אפשר היה לכתוב זאת בדרך שיגרתית. לבנות זוג פיקטיווי, להקדיש את המערכה הראשונה, או לפחות פרולוג ארוך, להכרתם בימי האושר, ימי החיזור, ימי האהבה הפורחת המגיעה לשיאה עם ההחלטה להנשא. ומכאן — אין דרך אלא חזרה. נסיגה. גלישה. התפוררות.

כשחושבים על הזוג המושלם ביותר בעולם, חושבים מיד על ,,רומיאו ויוליה". גם קהל ממוצע שלא חונך על ברכי שקספיר מכיר את הדמויות או לפחות את האסוציאציה הקשורה בשמותיהם.

בחו"ל זה אחרת

וכך הרשה לעצמו להעזר בשקספיר. לקחת את רומיאו ויוליה, הנאהבים והנעימים שבחייהם ובמותם לא נפרדו; ולבדוק מה היה קורה להם לולא מתו בשיא אהבתם? מה היה קורה להם, לו היו נישאים, וחיים זה לצד זו 50 שנה. לו היו נאלצים — כמוני וכמוך — להאבק בבעיות כלכליות ומשפחתיות. לוותר האחד לשני; להתבגר ולהזקין ביחד...

האם הבסיס הראשוני של אהבת בוערת היה מציל אותם מהגורל המר שאליו נקלעים רוב בני תמותה? או שמא גם הם היו פורטים את האושר לפרוטות קטנות, ונותרים לבסוף בחוסר כל? או במלים אחרות: לו רומיאו ויוליה היו נשואים 50 שנה — האם היו עומדים בפני גירושין?

אפרים קישון אומר שכן.

וזהו מקור המהתלה התיאטרלית שלו.

כקו מקביל לציר המרכזי, נוסף קו משני. דמותו של המחבר; של ויליאם שקספיר, המגיעה אל מקום ההתרחשות כפושע החוזר למקום הפשע, ומנסה להתערב בחיי הגיבורים שהיו אהובים עליו כפי שהוא כתב אותם, לא עם התוספות הקישוניות.

דמות, שמלכתחילה נועד לה תפקיד קטן, משני. וברבות הימים השתלטה על המחזה, ויצרה לעצמה מעמד מכובד, מקביל ממש לקו העלילה המרכזי. וכאן, אם תרצו, מונחת נקמתו הקטנה של ה,,זקן" באפרים קישון...

כל זה היה לפני כעשר שנים, לערך. אך מאז ועד השנה לא הגיע לכלל ביצוע.

מסביר אפרים קישון: ,,הייתי זקוק לזמן כדי ללמוד את שקספיר. את חייו. את יצירותיו. ובעיקר — את סגנון כתיבתו. בארץ, הוא מוסיף, לא גדלים על ברכי שקספיר ולכן אין זה אומר הרבה לקהל הרחב. אבל בחו"ל (וכאן המקום להוסיף בסוגרים שרוב מחזותיו של קישון מוצגים בקביעות בחו"ל, וכשהוא כותב הוא מביא מראש בחשבון עובדה זו...) זה אחרת.

,,שם יזהו כל משפט שנלקח מאחד ממחזותיו, כל דמות שמופיעה או מוזכרת. שם יבחינו בנסיון לשמר את סגנון הכתיבה שלו גם בדיאלוג השוטף וכדי לעמוד במשימות אלה היה עלי להקדיש זמן רב למחקר. אך תמיד הייתי עסוק מדי והביצוע נדחה".

בארמון המו"ל האיטלקי

יתכן שכבר לא היה חוזר אליו, לולא מפגש מחודש — כמעט מקרי — בינו לבין אריק ושושיק, שאתם הכין ביעתו ערב מערכונים רב־הצלחה בשם ,,הוא והיא". לכבוד שנת היובל של ,,מעריב" נתבקש קישון להכין מערכון לנשף העובדים. הוא כתב, ופנה לאריק ושושיק שיבצעו אותו. פגישתם זו הדליקה מחדש את רצונם לעבוד במשותף. משום שיש ביניהם שפה משותפת.

נזכר קישון: ,,סיפרתי להם בכמה מלים את הרעיון והם פרצו בצחוק עז. יתכן מאד שלולא היו צוחקים הכל היה מתגלגל אחרת. אך הם צחקו, ומיד ביקשו ממני לשבת לכתוב.

,,אני זקוק ללחץ בעבודתי. לעתים אני יוצר זאת אפילו באופן כמעט מלאכותי. חותם חוזה, מקבל מקדמה, מתחייב לתאריך. נותן פירסום מוקדם וכו' וכו'. כל זאת כדי שלא אנסה לתמרן את עצמי החוצה... במשך קרוב לשנה אריק טילפן אלי יום יום ואמר: הלו, קישון, אני לוחץ עליך!... ואני ידעתי שכבר לא אוכל להתחמק.

,,במשך קרוב לשנה עסקתי במחקר. קראתי כל מה שהשגתי על חייו ויצירתו של ויליאם הגדול. למדתי בעל־פה את רומיאו ויוליה. הכרתי את כל תרגומיו בעברית. אספתי את כל החומר לקראת תחילת הכתיבה.

,,את הכתיבה עצמה עשיתי בשני שלבים של שישה שבועות כל אחד, כשאני סגור ומסוגר מפני העולם החיצון בארמונו של המו"ל האיטלקי שלי באיטליה. לנגד עיני היו כל הזמן המבצעים רומיאו — אריק, ויוליה — שושיק. שקספיר עצמו, כאמור, נכתב לא כמתוכנן. ובתקופת החזרות, כשנקבע שיהודה אפרוני יכנס לנעליו, ישבתי לשכתב את המחזה ולהשלים את התפקיד בשבילו.

,,אין הרבה שחקניות שיכולות לשחק את הבנות של עצמן. שושיק — כן. כך נוצרה לוקרציה. בתם בת ה־14 של רומיאו ויוליה הנמצאים בגיל העמידה. וההחלטה לשבץ שירים בהצגה נבעה ללא ספק מן הידיעה שעומד לרשותי שחקן־זמר שעוול לא לנצל את מכלול כישוריו, ממש כפי שניתנה ליהודה אפרוני אפשרות לבצע חיקויים".

לאחר שני שלבי הכתיבה החלה תקופת החזרות, שהיא לגבי אפרים קישון תקופה נוספת בהשלמת המחזה. מאז ,,הכתובה" (1961) נוהג קישון לביים את כל מחזותיו, מתוך הרגשה שאין כל דרך להשלים כתיבת מחזה על־יד מכונת הכתיבה. אלא אך ורק על במת החזרות. רק עם קורמות הדמויות עור וגידים. והופכות בשר ודם.

לא רק שחקנים

אם לשחקן לא נוח, אפילו אינו מסוגל להסביר מדוע, חייב המחזאי להאזין לו. הוא לא תמיד צודק. אך יש סיכוי סביר שבאינטואיציה שלו הוא חש במגבלות שהמחזאי לא הבחין בהן על הנייר.

ומתחילה תקופה של שינויים. הכון קיצורים. נסיונות בשינוי סדר התמונות. תוספות.

ואז גם מתוספים אלמנטים תיאטרליים נוספים. שתחילתם בתנועה על הבמה, והמשכם בתפאורה (ג'ו קארל), תלבושות (עדינה רייך), מוסיקה (פולדי שצמן); תאורה ושפע אביזרים. כל אלה הופכים את המחזה הכתוב להצגת תיאטרון, כשמרכזה נע ועובר מכתב־היד אל המבצעים.

המבצעים, לגבי קישון, הם הרבה יותר משחקנים המשחקים בהצגתו. אלה הם יוצרים השותפים לשלב האחרון של השלמת היצירה האמנותית. משום כך חשוב לו כל כך למצוא עמם שפה משותפת; תחושת יחסי־גומלין. ולדעת שהם נלהבים מן העבודה. ולא עושים ,,עוד תפקיד".

צוחקים באותו מקום

ברור לו שאפשר גם לתת אינטרפרטציה שונה לתפקידים. אפשר רומיאו גבוה. רזה. מלנכולי. ויוליה, שמנה, רכה ואמהית. במשך השנים — וקישון מאמין שנכונו להצגה זו עוד הפקות רבות בעולם — בוודאי יזדמן לו לראות במאים אחרים ,,לשים" את מחזהו ויוצרים אותו מחדש ברוחם. והוא בהחלט סקרן לראות זאת. העובדה שהוא מביים את מחזותיו בארץ אינה הופכת אותו באופן אוטומטי לבמאי מקצועי שיצא לביים את מחזותיו בכל עיר בה יועלו. בהחלט לא.

הבימוי, לגביו, הוא השלמת הכתיבה. ומקומו על במת החזרות הכרוחי בהצגת־הבכורה העולמית. לא אחר־כך. כי זו ההצגה הקובעת את גורל המחזה. המשלימה את כתב־היד. הנותנת את האופי. המרמזת על קצב. המגלה היכן ומתי צוחקים.

,,אחד ממלאי התיאטרון — אומר קישון — הוא העובדה שקהל בכל העולם צוחק ובוכה באותם מקומות. והצגה שלא זכתה להצלחה באולם הבית שלה — אין כמעט סיכוי שתצליח על במת אחרת. לעומת זאת הצגה שהצליחה במקור, אפילו נחשבה על־ידי רבים כ,מקומית' ביותר כ,הכתובה', ,עובדת' כקומדיה עממית כהנה בכל העולם. אפילו במוסקווה".

עיני אפרים קישון לטושות לעולם הגדול. ,,הו יוליה" איננו פחות אוניברסאלי מ,,מלון פלזה", למשל. ואין כל סיבה לחשוב שלא יוצג בהצלחת גם בעולם הגדול.

הרעיון חביב. הפיתוח תיאטרלי. אפשרויות המשחק רבות. העולם ,,מחזר" בעקשנות אחרי מחזות למספר מועט של משתתפים. בתפאורה בלתי משתנה.

כבר נרמז שהמחזה מתורגם לגרמנית, ואריק ושושיק (שניהם ילידי גרמניה) מביאים בחשבון אפשרות להשתלב בהפקה גרמנית.

הצלחה ערב ערב

בהקשר לתרגום מספר אפרים קישון, כי כל ספריו ומחזותיו מתורגמים בארץ לאנגלית, ושאר אומות העולם מתרגמים מאנגלית. אפילו לגרמנית. זאת, משום שאין בארץ מתרגמים צעירים המעורים בגרמנית של יום־יום. בינתיים קשורים השחקנים להצגה הישראלית, אשר כפי הנראה כבר הפכה ל,,שלאגר".

החזרות החלו בתחילת העונה ונקטעו בפרוץ המלחמה. משהוחלט לחדשן היו כל השותפים במבוכה רבה וחששו שהקהל לא יהא מסוגל להשתחרר מבעיות השעה וליהנות משעשוע תיאטרלי. אך כאן נכונה להם הפתעה. הקהל אוהב את ההצגה. האולם הקטן מלא. כרטיסים נמכרים מראש. והשחקנים שחשבו להופיע פעמיים בשבוע בלבד, מוצאים עצמם ,,תקועים" בה ערב ערב.

זה מס ההצלחה.

והביקורת? נו, כאן אין לצפות להפתעות. הביקורת אף פעם לא אהדה את קישון המחזאי. לא ב,,שמו הולך לפניו", לא ב,,בצל ירוק", לא ב,,הכתובה". הוא לא מתרגש. הוא בחברה טובה. הביקורת גם לא אהבה את מורו ורבו ויליאם שקספיר, וקישון מזכיר במחזהו את רוברט גרין, המבקר שקטל, בזמנו, את שקספיר.

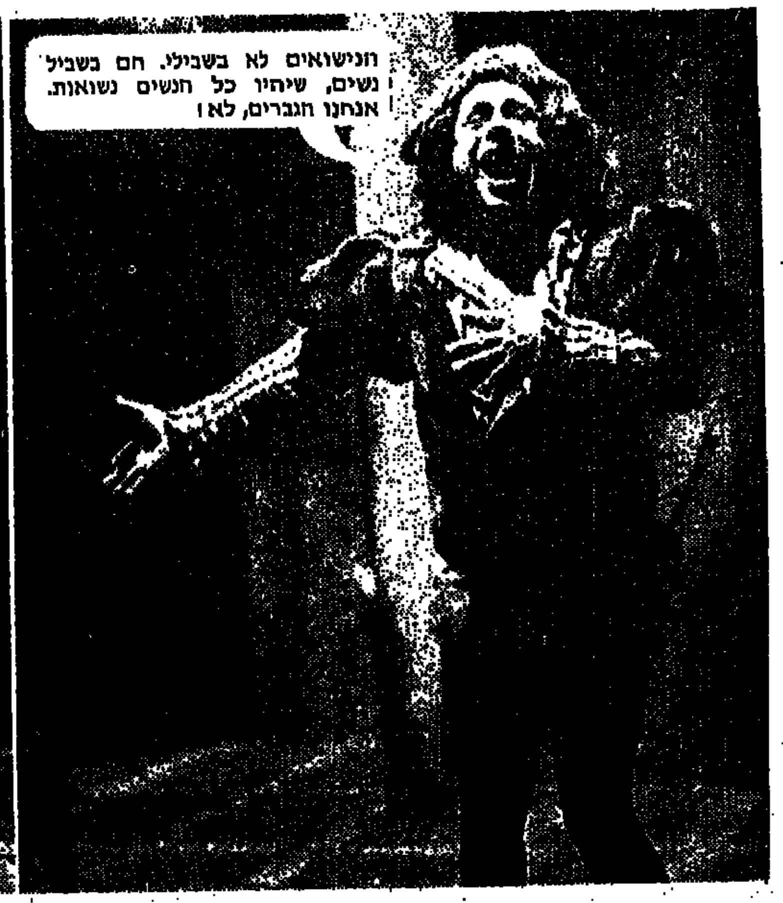

זה תלוי על איזו אהבה אתה מד

צלעות ה„משולש החדש" ריצ'רד ברטון אליזבת טילור וסופיה לורן משיחים לבם

מאת
קרטיס ביל פפר

אחרי פרידה סוערת, שנמשכת תשעה חודשים, שוב נתאחד הזוג ברטון, ולכל הפחות הוכיחו השניים שהם דומים לא מעט לכל השאר. לא יכלו לחיות בשלום זה עם זה, אבל גם בנפרד לא יכלו. זה היה משבר אנושי מאד לשני אוהבים מפורסמים, שחיו מתוך יהירות ובטחון של אלים־למחצה עד שמעדו ונפלו כשני בני תמותה רגילים.

וכרוב הזוגות אחרי ריב כזה היו מוכנים להיות נדיבים זה לזה — עד גבול מסויים.

למשל, אליזבת היתה מוכנה לסלוח לריצ'רד על שאמר לה שהיא יכולה ללכת ולתלות את עצמה. היא גם היתה מוכנה לוותר על אהבות שמחוץ לנישואין, כגון הנרי ויינברג, לשעבר מוכר מכוניות משומשות. מוכנה היתה לסלוח ולשכוח — כמובן בתנאי שגם ריצ'רד ירסן את צמאונו ותיאבונו ליופי או לתענוג שלא באישורה.

בוי עזב את בוי

כשנפגשתי אתם בוונציה, שם עסק ריצ'רד בגמירת סרט עם סופיה לורן, עדיין היתה אליזבת חלושה מניתוח גידול מדמם ושחלה אחת. רזה היתה, חיוורת, ובכל זאת יפה ביותר בגלימת המשי הלבנה שעטפה אותה — משי דקיק כל כך עד שאפשר היה לראות מבעד לגלימה את רישומה של הצלקת הארוכה שהותיר הניתוח.

בתשלמת רגועה דיברה על דמותה של מרתה ב„מי מפחד מווירג'יניה וולף?" — מרתה שאפסו כוחותיה אחרי מחול־שדים של אלימות בין בעל לאשתו ולאחר שנגוזו אשליות.

„כעת שוב אנחנו יחדיו — ואני מקווה שנשאר כך. אבל אני רוצה שתבין, שוב אינני רוצה לדבר על כך. אני רוצה לשכוח את הכל ולהתחיל מבראשית".

אולם ריצ'רד מוכן היה לדבר בהרחבה יותר.

„כל המצב שנתהווה בין אליזבת וביני היה עניין חיצוני. זה לא היה ענין פנימי כלל. זו היתה שאלה של התלהבות מצד שנינו, פסילת הדדית של התנהגותנו במסיבות מסויימות.

„אתה מבין, קשה מאוד לומר מי עזב את מי, כי אני השלכתי את אליזבת החוצה. אמרתי לה להסתלק — ולהפתעתי הסתלקה. לא יכולתי להאמין... לא להאמין. חשבתי שתחזור למחרת. אבל איפה?

ישבנו בדירה המלכותית במלון דניאלה וחיכיתי לסופיה לורן. הם עמדו לבצע את חזיון האהבה העיקרי בסרט „הנסע" על־פי סיפור מאת פיראנדלו. מבעד לחלון נראתה התעלה הגדולה, והשמש זרחה בבהירות על פני המים. לעתים חלפו שחפים לבנים ביעף.

ברטון הוסיף: „מעולם לא היו לי בעיות עם נשים. תמיד קיבלתי אותן כדבר מובן מאליו. אני מסתכל בהן והן מסתכלות בי ותמיד אני יודע אם הן מתעניינות... משהו כעין אינסטינקט קמאי.

רק אחרי שהסתלקה

„ומעולם לא טעיתי בבחירה. כלומר, מעולם לא דחתה אותי אשה. כאשר אני מביט באשה בקצה האחר של חדר אני יודע אם תתרצה או לא. אינני מתכוון רק מבחינה מינית... אולי כחברה ולאו דווקא בתחום המיני.

„והנה, בשוביניזם הגברי הרגיל שלי קיבלתי גם את אליזבת כמובנת מאליה, כשאר כל הנשים. אבל אישיות מאסיווית כאישיותה של אליזבת אי־אפשר לראות כדבר מובן מאליו, שכן היא כוח דינמי, אדיר.

„עמדתי על כך רק אחרי שהסתלקה. אני יכול לומר כאותלו אחרי שחנק את דסדמונה, שהבינותי כי השלכתי אחרי מרגלית יקרה מכל בני שבטי. במשך חודשים היתה שורה זו מסתובבת במוחי, ולא היארתי לעצמי שהיא תחזור אלי. באמת רציתי שתהיה מאושרת. לא היה איכפת לי מה תעשה אם תהיה מאושרת. אבל היא לא היתה מאושרת וגם לא אני. לבסוף הבינותי שלא נוכל לחיות זה בלעדי זה. היא רצתה לחזור, וחז...".

הוא נשתתק, כמי שמביט לאחור ומנסה לאתר את מקור הצרות.

„תמיד היינו מאוהבים, אף בזמן הפרידה. שרויים באהבה. גורמי הפירוד לא היו קשורים במין, כי מבחינה מינית היינו מאושרים בתכלית. אבל נראה לי שביחסי־אנוש מגיעים לפעמים לשלב, שאדם נהפך לישימון מבחינת רעיונות. אדם נוטה להסתגר בתוך עצמו, וזקוק להלם כדי לפתוח שוב את סגור לבו. מבחינה מסויימת זה היה תהליך טיהור הכרחי.

„נדמה לי, שגם זוגות זקוקים למנוחה זה מזה לפרקים קבועים. ביחוד כשהם חיים בצמידות כאליזבת וכמוני. ב־13 שנים בקירוב לא נפרדנו מעולם ליותר משבועיים. בתהליך של חדירה הדדית נעשינו כבשר אחד".

פחות או יותר כבעבר

אולם חוכמה חדשה זו אין פירושה שהם ישנו את מירקם־חייהם:

„אני מניח שנמשיך פחות או יותר כבעבר. נצא לפגרה של חודשים בביתנו במכסיקו, עד שאליזבת תתאושש. אחר־כך בוודאי נסריט סרט. זמן רב לא עשינו סרט יחדיו.

„לא קל למצוא סרט עם שני תפקידים שווים. אנו לא יכולים לשחק בתפקידים משניים. למשל, הציעו לי תפקיד בסרט „X, Y ו־Z" ואני דחיתי. אני חזק מדי לתפקיד כזה. אותי אי־אפשר להרוס. אי־אפשר להפוך אותי לאדי פישר. זה אי־אפשר".

הוא אמר זאת מתוך בטחון. ללא כוונת זדון. ובכל זאת היתה כאן תמיהה: האומנם ריצ'רד ברטון מבוצר כל כך, בלתי נהרס כל כך? בבוקר של אותו יום שוחחתי עם ויטוריו דה־סיקה, שזה חודשיים שימש במאי לברטון וסופיה לורן. ובפיו היתה גירסה אחרת:

„עד שחזרה אליזבטה, היה ריצ'רד אדם מוכן למות. אדם שהורג את עצמו. הוא היה שותה, והיה מופיע על הבמה רועד. המום. מראהו שבר את לבי, כי יש בו גאווה ואתה יודע שאיננו רוצה להופיע כך. ואז באה אליזבטה, והוא היה אדם אחר. אפילו הוא בוגד בה, אפילו הוא הולך עם אשה אחרת — ואני אינני יודע על כך כלום. יש לו רק אהבה אחת, האהבה הגדולה של חייו — אליזבטה".

קודם כל הוא גבר

דה־סיקה, שביים 30 סרטים ב־35 שנים ושיחק ב־200, הוסיף ואמר:

„ברטון שונה מכל שחקן שהכרתי. קודם־כל הוא גבר. מלא חיוניות. שנית, הוא שחקן גדול. שלישית, הוא אדם אציל. הוא האיש המהוגן והנדיב ביותר שאני מכיר במקצוע זה, איש שיש בו הרבה לויאליות ויושר. לכן אני מעריצו ואוהב אותו".

בינתיים הגיעה סופיה לורן, עטופה צעיף סרוג גדול על גבי כתונת לילה ארוכה מתחרים בצבע שנהב. ריצ'רד, לבוש חלוק וחויה באופנת 1913, קם לקראתה. הם החליפו חלצות וצחקו, ונתברר שהנה עוד אדם, כדה־סיקה, האוהב את ריצ'רד ברטון אהבה מיוחדת, וזוכה לאהבה הדדית.

יחס זה התפתח כאשר נפרדו ברטון ואליזבט והוא התארח בווילה של קארלו פונטי וסופיה במארינו, בגבעות אלווה ליד רומא. על אהבה כזאת יכלו לדבר, משום שאין בה בהכרח משום בגידה בנישואים. זוהי אהבה עמוקה מאוד, היכולה להתקיים בהחלט מחוץ ליחסי מין — אותו סוג של אהבה שלהלכה — ולעתים רחוקות במציאות — מעניק לאדם כוח־חיות חדשה. ברטון אישר זאת ואמר: „היא הצילה את חיי".

סופיה חייכה והנידה ראשה. „אולי הייתי בעיניו סמל של שלום, של רגיעה, של איזון ברגע שהיה זקוק לכך — תחושה של משפחתיות".

„גם ציפי, — אמר ברטון, בהזכירו את קארלו, בנה של סופיה, בן 5. — הילד היה חשוב לי מאוד בזמן ההוא. כיוון שכל הילדים שלי היו מפוזרים בבתי־ספר שונים. אני חסר מאד את ילדי, אתה יודע..."

פלא של הטבע

הוא השתתק והרגשתי שהוא מתכוון לזה בכל לבו. אולי גם זה היה אחד הגורמים שהחזיר את ריצ'רד ואליזבט זה אל זה.

„ציפי נעשה לי כבן... כאחיין או משהו כזה. הייתי מבלה אתו שעות".

אחר־כך הסתכל בסופיה ואמר: „גם אתה בילית שעות. לימדתי אותה לשחק ,שבץ־נא'. אתה יודע — היא מרמה. צריך להשגיח עליה כמו על גנב".

סופיה הצטחקה בהנאה.

„היא תרמה אותך בעניינים קטנים, אבל בדברים חשובים היא ישרה ביותר — כמו אליזבט. ושתיהן אינן יודעות להפסיד. שעות הן ברוגז אם אינן מנצחות. אם אתה רוצה לדעת משהו על סופיה שאל אותי. אני כותב מאמר עליה".

„מה אתה כותב?" — שאלה.

„אני קורע אותך לגזרים. אני כותב שחוטמך גדול מדי..."

„זה נכון", מילמלה סופיה.

„פיה גדול מדי, וגם אוזניה. סנטר אין לה ומצחה נמוך מדי. הרגליים שלה נגמרות כמעט מתחת לחזה. אבל כולה יחדיו פלא של הטבע ושל נשיות שאי־אפשר כלל לתאר. אני מעריץ אותה, וכך יעריץ אותה כל גבר שאיננו הומוסכסואלי מושבע. לו היתה באה לוולס היו הגברים יוצאים מן המכרות כדי להסתכל בה כבאלת־אהבה".

יש לו רגליים עקומות

„ריצ'רד — אמרה סופיה — אין קץ למחמאות".

סופיה נשאלה מה היתה אומרת לו היתה היא כותבת מאמר על ריצ'רד. ריצ'רד דחק בה: „היית כותבת: ,אני אוהבת אותו; אני אוהבת אותו'".

סופיה הרהרה, וריצ'רד דחק בה שוב: „נאה, מושך, אינטליגנטי. בעל מעוף, רב־כוח..."

אבל סופיה חייכה ואמרה: „קודם כל הייתי כותבת, שיש לו רגליים עקומות, וראשו גדול ממידות גופו..."

„תיארתי לעצמי כך — אמר ריצ'רד — על בנות נאפולי הארורות האלה אי־אפשר לסמוך".

„אחר כך — הוסיפה סופיה — הוא איננו נראה כשחקן".

„זה נחמד — אמר ריצ'רד — השאלה היא רק למה את מתכוונת".

הוסיפה סופיה: „הייתי כותבת שהוא גבר אמיתי, שיחתו נעימה ומעניינת תמיד ו..."

„הלאה", אמר ריצ'רד.

„אחד האנשים המקסימים ביותר שהכרתי מעודי".

היא נשכה את שפתי

„בראוו! — אמר ריצ'רד בקול — אני אחכה עשר שנים ואחר־כך אברח מכאן. אתן לה עוד עשר שנים. היא תהיה בדיוק בגיל הנכון: תהיה בת 48, כגילי עכשיו. ואני אהיה בן 58... מצוין".

סופיה צחקה על משחק המלים שנפסק משום שדה־סיקה קרא אותם אל המצלמה. השחקנים התחבקו, מילמלו משהו, ופנו אל מיטה ענקית בעלת חופת זהב, שבלי ספק נעשתה בשביל אותלו ודסדמונה.

ריצ'רד השכיב אותה בזהירות על המיטה ונשק לה שוב, בעוד ראשו פונה אל המצלמה ומסתיר את פניה של סופיה בתצלום מקרוב.

„קאט!" — קרא דה־סיקה.

„אלי! — הודיע ריצ'רד בקומו — היא נשכה את שפתי היא נשכה את שפתי, לעזאזל".

„עוד פעם — אמר דה־סיקה — לא ראינו את סופיה".

ריצ'רד נענע בראשו ובעיניו היה ברק. הפעם נראו שניהם היטב. אך כאשר קרא דה סיקה „קאט" הוסיף ריצ'ארד לנשק לסופיה, עד שהנחיתה לו סטירת לחי. וצחק.

„החזרתי לה כגמולה", אמר.

„אבל אתה היכית חזק יותר", אמרה סופיה.

„אני חששתי למשהו גרוע עוד יותר — אמר ברטון — היא הראתה לי ארבעה מסרטיה ואני חשבתי: ,אם אני לא אזהר כמנה. תתקע פגיון בגבי'".

סופיה צחקה שוב ואמרה: „מריצ'רד מקבלים תמיד מחמאות".

בחיים ומול המצלמה

„לא, אמר ריצ'רד. תחילה היינו עצבניים מפני שאף על פי שאני אוהב את סופיה והיא אוהבת אותי — אפלאטונית בהחלט, כמובן — לא ידענו אם הכימיה תפעל כהלכה. בני אדם משתנים לפני המצלמה. אבל זה הצליח".

סופיה הסכימה: „להכיר אדם בחיים זה עניין אחד, ומול המצלמה זה עניין אחר".

„לדעתי זה עניין יסודי — הוסיף ריצ'רד — כשאתה משחק עם אשה שאתה אוהב, ואני שיחקתי רק עם שתי נשים כאלה... זו, וזו שלמעלה... הכרחי שהתפקידים יהיו שקולים".

ריצ'רד יצא לרגע ושאלנו את סופיה אם הוא השתנה מאז חזרה אליזבת.

„כמובן, זה ניכר בפניו, בעיניו. אני שמחה באושרו".

היא נתנה לו נווה־מדבר בשעת דחקו. הקיבלה תמורה, ומהי?

„קניתי עוד ידיד — אומרת סופיה — ואין זה קל בעולמנו. אני רואה את ריצ'רד כידיד־אמת. כאדם ש... אינני יודעת... אם מחר אצטרך למשהו, אפנה אליו. רק אליו".

„כמה ידידים כאלה יש לך?"

„רק שניים או שלושה בכל חיי".

תלוי על איזה אהבה

הסבורה היא, שיכול להיות סוף מאושר לפרשת אהבה זו, או לכל אהבה בין גבר לאשה?

„זה תלוי בשאלה על איזו אהבה מדברים. אהבת־אמת היא רוגע. כפי שיש ביני ובין קארלו. כאשר יכול גבר להעניק שווי־משקל לאשה, זה חשוב מאוד. אבל אני מדברת רק על עצמי. אולי אשה אחרת מסתפקת בבטחון, או במיטה. בשבילי הענין החשוב ביותר הוא שיווי־משקל.

„ויש עוד סוג של אהבה — אהבת

(סוף בעמוד 35)

אליזבט (טיילור) וריצ'רד ברטון — מימין בנשיקה לסרט טלוויזיה, משמאל במונית בסרט „אנשים חשובים מאוד"

סופיה לורן — הצלע השלישית, האפלאטונית

פאיד, כך זה החל

מאת מנחם תלמי

כשאמרת פאיד, כאילו אמרת חופשה... מדי יום ביומו יכולת לראות בשדה התעופה שממערב לתעלה א[...]חיילים הניצבים בתור למטוס שיביאם הביתה

שלום פאיד. רות סוף. לא עוד רעמי המטוסים הגוהרים אל המסלולים האפורים כעופות שעייפו. לא עוד חיילי המדבר, המתגודדים סיעות סיעות, כשנפשם הומה הביתה, אל ה„שבעים ושתיים" המיוחלות. לא עוד רעמי מנועים, הפולטים לאחור את להטם הכבד.

לא עוד פאיד של תכלת לבן.

השבוע קיפלו אותו אל חיק דברי הימים. השבוע הכניסו לסוגריים את שדה התעופה הצבאי הזה, שהיה שם דבר מאז שלהי אוקטובר 1973, כשהתרומם ממנו המטוס הישראלי האחרון בציווחת מנוע שלא תחזור עוד על עצמה.

ארבעה חודשים בקירוב הוא היה ישראלי, נשם עברית, ידע בעלים שבעי קרבות ומלומדי מלחמה. ארבעת חודשים היה חלק מנופו של צה"ל, בסיס מוצק של עם לוחם. לפני כן, רק מתי מעט ידעו על קיומו, הכירו את כינויו, חלמו לדרוך אי פעם על מסלוליו ולהסתופף ב„דיריו" לשרות במיבנים המקיפים אותו.

באזוקה בפאיד

ב־20 באוקטובר 1973 חנכו את מסלוליו הדמומים של השדה המצרי שני מסוקים ישראליים, שנשאו איתם 35 לוחמים, שני ג'יפים וקצין אחד בכיר של חיל האויר הישראלי, שנועד להיות מפקדו של השדה המצרי הכבוש. שעות אחדות לאחר מכן, בעת סיור בשולי השדה, נלכד אחד משני הג'יפים המונחתים הללו באש מארב של חוליה מצרית. פצצת בזוקה העלתה את הג'יפ באש. נהגו התרסק. קצין חי"ה, שישב לידו, נפצע קשה. קצין חיל האויר, מפקדו החדש של השדה, שישב אף הוא בג'יפ, נפצע קל, קיבל טיפול ונותר להיות מפקדו של השדה הוא עד ליומו האחרון.

ב־21 באוקטובר, לאחר שטוהר, הוכשר ואורגן, נפתח שדה פאיד שממערב לתעלה לנחיתות והמראות סדירות. מכאן ואילך היה הבסיס הגדול והפעלתני ביותר מעבר לתעלה, המשביר המרכזי לכל עשרות היחידות הפזורות באזורי החיץ החקלאי, בישימוי עתקה, סביב הערים הגדולות ולחוף המפרץ. הוא היה ה„מכה" הנכספת לכל עולי הרגל המאובקים, המבקשים להגיע צפונה והתחנה הראשונה למדרך כף רגל לאלה ששבו מן האינטרמצו הקצר ששמו בית.

מטוסי תובלה ממריאים דרומה

אוקטובר 1973 נראה היום רחוק מעט; והטיסה הראשונה שלך לפאיד נשקפת ממנו כמו סיפור של זכרונות ארכאים.

רכב של חיל האויר הרוהט בשולי מסלולים של אחד מהבסיסים שב„צפון" מביא אותך אל אזור ההטענה והשילוח, שהוא תחילתו של הגשר האוירי הגדול אל אפריקה. בנקודה זו תרגמו את מאות הקילומטרים, המפרידים בין הבסיס לבין פאיד, למרחק של 40 דקות טיסה.

כאן, בראשו של הגשר האוירי, חנו מטוסי הענק, שהזינו את הכוחות שנתפרשו ופעלו על מה שקראנו „אפריקה".

כמו עדת צפרים ניצבו שם מטוסי התובלה הענקיים, כשהם קולטים מטען של עשרות משאיות. אנשי העמסה ומספקי טעינה טרחו בהסדרת המטען וקישורו: תיבות קרטון גדולות של תחמושת, מנות קרב ומנות מים, חלקי חילוף, ציוד רפואי וכל מה שדרוש לכוחות שהעמיקו אל הטריטוריה המצרית מעברה המערבי של התעלה.

לוחמים ואנשי יחידות שירותים למיניהן הגיעו לכאן לתפוס טרמפ אל יחידותיהם. כמה מהם כרעו על ברכיהם לכתוב גלויה אחרונה לפני הטיסה.

רגלים על יבשת אפריקה

ברעם אדיר מתגלגל המטוס העמוס לעבר מסלול ההמראה. כבד ובוטח הוא מתרומם. מסנה חרטומו דרומה. ה„טרמפיסטים", הרכובים על גבי תיבות המשלוח, מציצים החוצה דרך הצוהרים העגולים, או רובצים אפרקדן לחטוף תנומה קצרה. בעוד ארבעים דקות יהיו ביבשת אפריקה.

המדבר הגדול חולף מתחת לבטנו של המטוס כמו סרט קטוע. אזורי שממה מוחלטת „נשברים" להרף עין במיתקן צבאי זה או אחר, בכבישי אורך ורוחב דקיקים. עמוסים לעייפה שיירות של רכב אזרחי וצבאי וטורי שריון קצרים.

פתאום רואים את תעלת סואץ. וכשחולפים מעל פס המים מתחלף בבת אחת הנוף המדברי במראות של ארץ חקלאית: תעלות מים, שדות מזרע, בוסתנים, שדרות דקלים, כפרים קטנים, מסילת ברזל ותחנת רכבת.

המטוס עורך תפנית קטנה אל מול פני הרוח וכבר רואים את שדה התעופה הצבאי המצרי, שעל אחד ממיבניו מתנוסס דגל ישראל. מטוסים ומסוקים חונים בצידי המסלול. בקצה השדה — מחנה צבאי גדול והלאה ממנו עיירה קטנה. לאורך מסלולי השדה מזדקרים מבני בטון משולשים — ה„דירים" הבלתי חדירים שבנו כאן המצרים כמקלטים בטוחים למטוסי הקרב שלהם.

מטוס הענק שלנו נוחת ועוצר ב־

(סוף בעמוד 57)

אלה יורדים ואלה עולים: שדה פאיד היה תמיד צומת ומיפגש לבחורים שיוצאים לחופשה או חוזרים ממנה

זכר לנופל: הג'יפ שהותקף ע"י מארב מצרי ביום הראשון להשתלטות ישראל על שדה פאיד. בהתקפה נפל סרן אמתי נחמני ז"ל

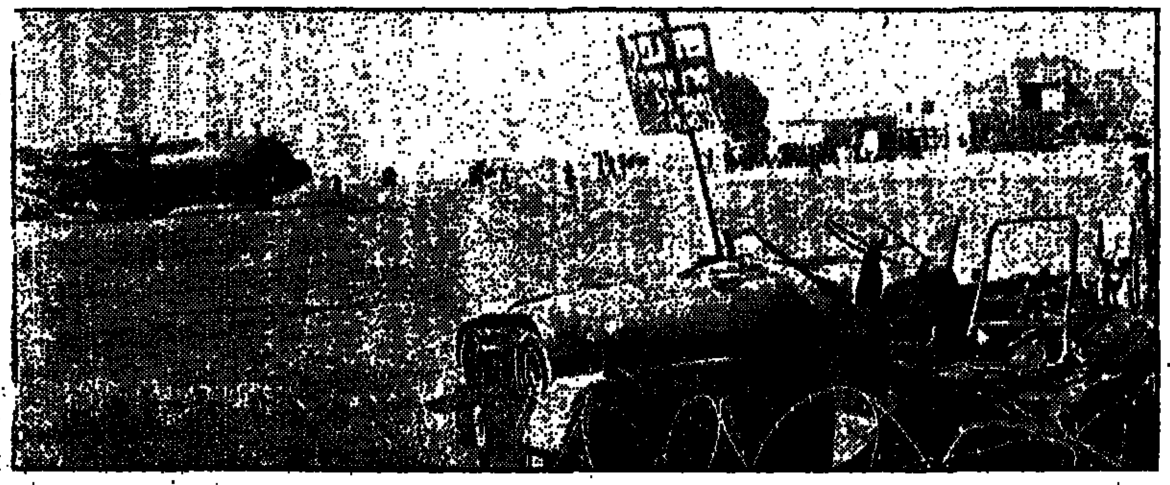

מן החווי של פאיד: בן בקר זה לא יתלווה אל ה[...]טנים — פשוט אין מקום בהליקופטר

חוש ההומור לעולם עומד: יש להניח כי השקעותיה של „חברה" זו לא ישמשו נושא למבקר המדינה...

נים בגד עור
סמטת מזל דגים 15,
יפו העתיקה
טל: 03-826169
שעות: 10-1, 7-11
ביום ו' עד 1.00
במוצ"ש 8–חצות

מים בגד עור
במרכז העיר
רח' מונטיפיורי 40,
תל אביב
טל: 03-622769
שעות: 8-1, 4-7
ביום ו' עד 1.00

ליידי בגד עור
רח' בן יהודה 104
תל אביב
טל: 03-223038
שעות: 9-2, 4-7
ביום ו' עד 1.00

"הבוטיק" במפעל,
מגדל העמק
טל: 065-40631
שעות: 8-4
ביום ו' עד 1.00

אסת עור
רח' דיזנגוף 190
תל אביב
טל: 03-220533
שעות: 9-1, 4-7
ביום ו' עד 1.00

בגד עור חיפה
בית קינריך
רח' ארלוזורוב 1
חיפה
טל: 04-644580
שעות: 8-1, 4-7
ביום ו' עד 1.00

סריגים, רפויים וצמודים לגוף, מכנסי „זלמן" וכותנות גבריות, הם מהפרטים הפשוטים של אופנת האביב הבא

החליפה חטובה, השמלה חטובה וכל יתר הבגדים התפורים היטב עדיין קיימים ומוצגים, אך מיועדים אך ורק לנשים שמושג זה משרה עליהן בטחון

אחד מנסיונותיהם של האופנאים ליצור בגד מחניף שמלת קיץ חגיגית עם מחשוף עמוק, מותניים מודגשים בחגורה ואריג מודפס בפרחי שדה.

מקו הברך עד הקרסול

מאת יהודית חנוך

רמזים ראשונים של אביב נישאים באויר ובעולם האופנה, אך התצוגות שנערכו לאחרונה בלונ־דון, פאריס ופירנצה עומדות ב־סימן המצב הכלכלי הירוד.

היצרנים חוששים מעיצוב בגדים יוצאי־דופן ומהסכנים. המחירים ה־מאמירים הקטינו את כח הקניה לא רק אצלנו, והסעיף הראשון שיקוצץ בתקציב הקניות הוא מוצרי צריכה ובגדים.

מצד שני, אם לא ישוו האופנאים לבגדים מראה חדש ושונה, מה ישכנע אותנו שצריך לקנות שמלה חדשה? לא קל, לא קל ליצרני האופנה. מה גם שמחירי הבגדים אף הם מטפסים מעלה והופכים כל נסיון לקו חדש להימור מסוכן.

אולי לכן ניסו המעצבים למצוא פשרה. לשוות לבגדים סגנון חדש בלי להיגרר לשינוי מהפכני. להדגיש את הצד המחמיא של הבגדים ולוא גם על חשבון המקוריות.

הבגדים של אביב וקיץ 1974 הם אוסף של כל מה שהוצג בשנתים האחרונות, עם סימן קריאה על המכ־פלת שהתארכה במידה ניכרת. דפדוף קל בין חידושי האופנה יגלה:

● מכנסים רחבים, כמעט מכנסי ה„זלמן" של תקופת קום המדינה.

● הרבה סריגים, מהם קטנים וצמודים ואחרים מוארכים ורפויים.

● הדפסים זעירים על רקע כהה בסגנון סבתא והדפסים גדולים ועליזים של פרחים אקזוטיים וצורות גיאומטריות.

● ג'ינס — עדיין ג'ינס. אם כי, פחות במכנסים ויותר בחצאיות.

● החצאיות הן הבגד החשוב מאוד של האביב והקיץ. חצאיות שאורכן נע מקו הברך ועד הקרסול — ואין קו אורך מוגדר או מוגבל. מרגע שמכסים את הברכיים ניתן להפסיק את החצאית בכל מקום רצוי. החצאיות עשויות גזרות מעניינות, גזורות בחלקים או ברבע פעמון — היוצרים אפקט של תנועות רכות ונשיות.

● מה שלובשים מעל לחצאית הוא בדרך כלל צמוד וקטן. חולצת סריג, כתונת, גופיה צבעונית. הכוונה היא שיהיה ניגוד בין החלק העליון של הגוף והמותניים המודגשות בחגורה רחבה — לחלק התחתון היוצר תנועה בחצאית מתרחבת.

● החליפה חטובה, השמלה חטובה ומעיל האביב, קיימים ומוצגים, אך מיועדים לנשים בגיל הסלוס שהמושג להיות לבושה היטב משרה בהן בטחון. באלה, הדגש הוא על אריגי פשתן, בדי־משי ושילובים של הדפסים זהים על אריגים שונים, המצטרפים לחלקי לבוש שונים. למשל, אותו הדפס על חולצת־משי וחליפת פשתן או צמר.

● כדי לשוות צללית מתמירה יותר ללובשות את החצאיות הארוכות, מתנשאות הנעלים על עקבים גבוהים מאוד ו„פלטפורמות" מוסיפות כמה סנטימטרים לרגליים, מעין פיצוי לחלק שיוסתר בקייץ זה באריג החצאית.

● השיער מסודר בצורה המשווה מראה קטן ומטופח לראש, בתסרוקת שכוונתה להיראות טבעית ככל האפשר, בגלגל פנימי, תספורת קצרה וצמודה, או כמה תלתלים בצידי הפנים.

אם לסכם, אופנה חדשה זו היא מסוג האופנות המאפשרות חירות של סיגנון — רצונך, סגלי רק דגם (כמו מכפלת מתארכת). את יכולה להרשות לעצמך יותר? יש די פרטים לבחור מביניהם.

הדפסים זהים, על חומרים שונים — סריג משי או צמר, משתלבים בבגד אחד.

לעולים חדשים ולפטורי מס

50% הנחה בתשלום מכס על כל מכונות הכביסה מתוצרת AEG

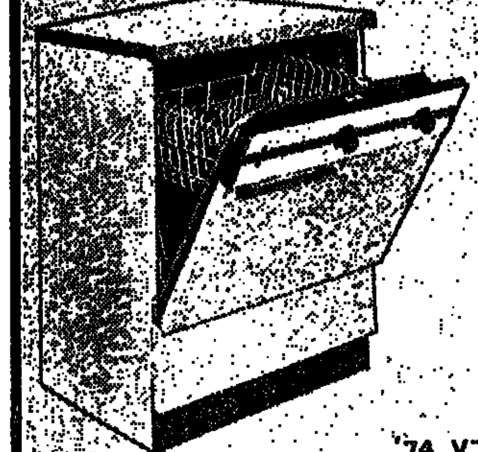

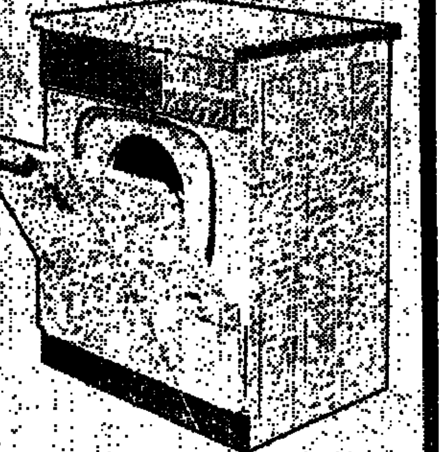

כל הרוכש במשך החדשים פברואר ומרץ 74' מכונת כביסה ומדיח כלים ממבחר תוצרת א.א.ג. יקבל הנחה בשעור 50% מן המכס על מכונת הכביסה

לדוגמא:

מכונת כביסה AEG LAVAMAT BELLA SL — מדיח כלים AEG FAVORIT L

מחיר 2,088.— ל״י
מכס כ־ 500.— ל״י
סה״כ מחיר לפטורי מס 2,588.— ל״י
מדיח: מחיר 2,250.— ל״י (פטור ממכס גם לאחר 1.1.74)
סה״כ 4,838.— ל״י
הנחה בשיעור 50% על מכס מכונת הכביסה 250.— ל״י
סה״כ מחיר למבצע 4,588.— ל״י

מכונת כביסה AEG LAVALUX FE — מדיח כלים AEG FAVORIT TS

מחיר 1,350.— ל״י
מכס כ־ 500.— ל״י
סה״כ מחיר לפטורי מס 1,850.— ל״י
מדיח: מחיר: 2,088.— ל״י (פטור ממכס גם לאחר 1.1.74)
סה״כ 3,938.— ל״י
הנחה בשעור 50% על מכס מכונת הכביסה 250.— ל״י
סה״כ מחיר למבצע 3,688.— ל״י

אלה שתי אפשרויות לדוגמא, ההנחה בשיעור 50% תנתן על כל רכישה כפולה של מכונת כביסה ומדיח כלים AEG. לפי בחירתכם ממבחר דגמי מכונות הכביסה ומדיחי הכלים AEG

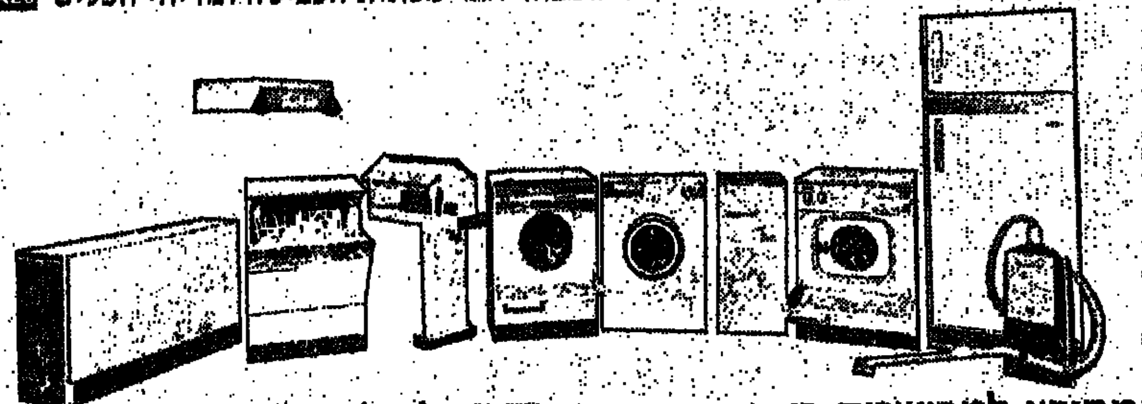

מחירון למכשירים ביתיים מתוצרת AEG לעולים חדשים ופטורי מס*

הערה: המחירים לעולים חדשים ולפטורי מס זולים בהרבה מן המחירים לצרכן רגיל לדוגמא LAVAMAT BELLA SL AEG מחיר לפטורי מס — במסגרת המבצע — כולל מכס —2,338.— ל״י לעומת כ־3,600.— ל״י לצרכן רגיל

מכונות כביסה AEG
LAVAMAT BELLA SL 2,088.— ל״י
DOMINA-F-PRINCESS-F 1,870.— ל״י
NOVAMAT 85 S 1,870.— ל״י
LAVALUX F E 1,350.— ל״י
מכס משוער כ־500.— ל״י
במבצע: 250.— ל״י בלבד

מייבש כביסה AEG
LAVATHERM-ELECTRONIC 1,800.— ל״י
מכס משוער כ־500.— ל״י

מדיחי כלים AEG
FAVORIT L 2,250.— ל״י
FAVORIT TS 2,088.— ל״י
FAVORIT L-1000 3,090.— ל״י
(עם שולחן וכיור נירוסטה וארון איחסון)
מדיחי כלים פטורים ממכס גם לאחר 1.74.

מעגילה AEG
K.B 65 ELECTRONIC 1,550.— ל״י
פטורה ממכס גם לאחר 1.1.74

קולט אדים AEG 710.— ל״י

אוגרי חום AEG להסקה מרכזית
3 קוט״ש 1,881.— ל״י
4 קוט״ש 2,041.— ל״י
5 קוט״ש 2,201.— ל״י
6 קוט״ש 2,361.— ל״י
מכס משוער כ־600.— ל״י

שואבי אבק AEG 510.— ל״י
מכס משוער כ־150.— ל״י

* כפוף לשינויים בשער מטבע מיסים והטלים חדשים
המחירים כוללים: הובלה ימית, ביטוח, אחריות לשנה אחת, שחרור מהנמל והובלה הביתה. הדרכה להפעלה במכשירים גדולים.

להשיג בחנויות הנבחרות המשווקות מכשירים מתוצרת AEG

I.T.C. אולמי תצוגה
רח׳ שמע טל 10, תל־אביב, (של׳ מונטיפיור־ע״י דרך פ״ת 128) טל. 268834, 254361

יהודה אלעזר

גרפיקה: שלום ושאול נוח

„אני לא יודע מה קרה לי. פתאום אני מרגיש איזה מין אנטי־צבאיות"

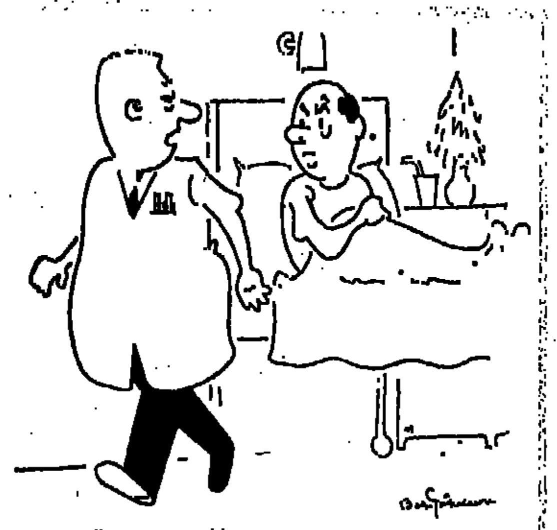

„תחזיק אצבעות. אם כי בדרך כלל אינני טועה"

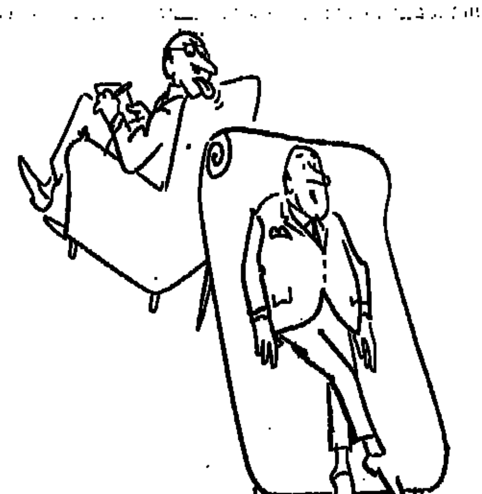

„הבעיה שלי! אני לא יודע למה, אבל כולם מתעבים אותי כאילו באופן אינסטינקטיבי..."

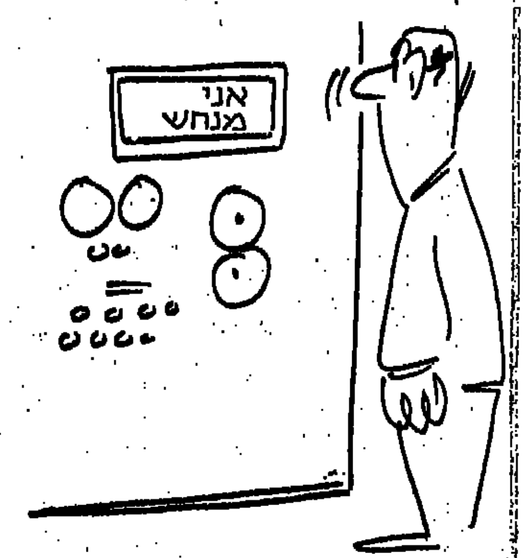

„אתה לא מכיר אותו? הבטחות, הבטחות..."

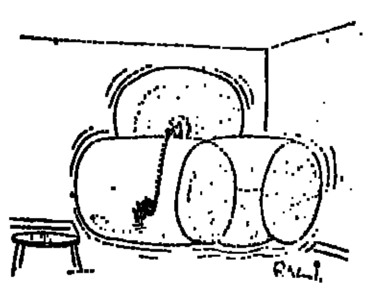

„זה בעניין הכורסה המתנפחת שקניתי אצלכם הבוקר"

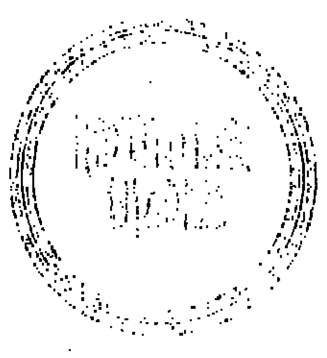

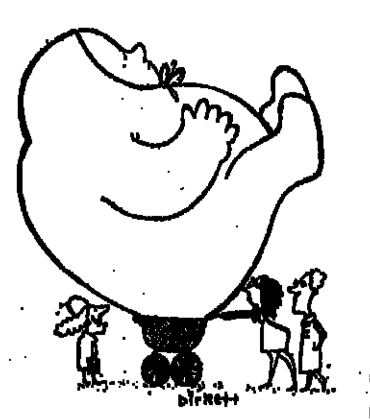

„מרים, כמה הוא גדל!"

„הפרשות לפנסיה אין לנו. אצלנו העובדים לא נשארים הרבה זמן"

„סטמה! שוב פעם את! אלוהים, איך שהזמן עובר מהר!"

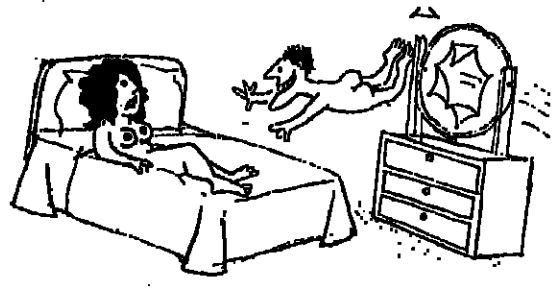

„צבי, אבל הבטחת לי שתעזוב את הקרקס אחרי שנתחתן!"

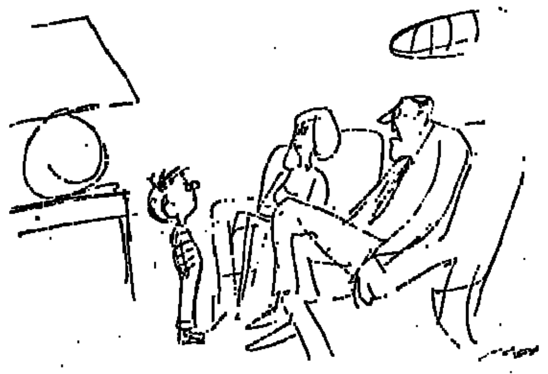

„שאולי, אתה יודע טוב מאוד שהחורים שלך הכי מתקדמים, אבל חיי המין שלנו אינם עסקה, שמעת!?"

„אני באמת מצטער, אבל זה כל מה שראיתי..."

■ מטריה המבשלת אורז...

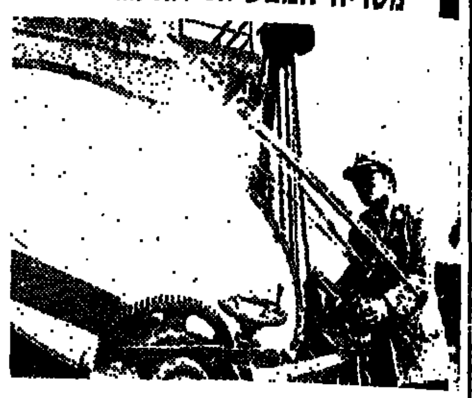

טאיפה, טאיוואן

טאיוואן מתכוננת במרץ לקראת מחסור האנרגיה הפוקד את ארצות העולם בדרך מקורית משלה, היינו על ידי ניצול האנרגיה של השמש. ניסויים בתחום זה נעשים על ידי פרופסור ג'והן ס. ואנג, ראש המחלקה לפיסיקה של אוניברסיטת טאיוואן, מאז סוף שנות החמישים. תוצאות הניסויים האלה מראים, כי בארץ זו, בה זורחת השמש במלוא עוזה במשך 300 ימים בשנה, אפשר לנצל את האנרגיה שלה לשם חימום מים ובתים, לבישול מזונות, להפעלת מקררים וכורים, ואף כדי להניע את גלגליהם של כלי־רכב. אחת ההמצאות המעניינות בתחום זה היא מטריה, המבשלת אורז ומגינה על המבשל מפני הגשם. בצילום נראה פרופ' ואנג ליד מראה שקערורית המרכזת את קרני השמש ויוצרת חום בטמפרטורות גבוהות.

■ מה יאכל הבקר?

קולוראדו (ארה"ב)

בעוד צרכנים בכל חלקי העולם אוכלים כמויות בקר גדלות והולכות (הכמות השנתית לגולגולת בארצות־הברית היא 54 קילוגרמים), מודאגים מגדלי הבקר נוכח השאלה מה יאכל הבקר. עכשיו נעשים ניסויים בקולוראדו בפתרון המבטיח לא רק להקל על המחסור העולמי בפרוטאינים, אלא גם לסלק את הזיהום הנגרם על ידי גללי הבקר.

הסוד הוא פשוט: יש צורך להגיש שוב ושוב לבקר את המזון שאכל, מתוך ניצול העובדה שהבקר הוא צרכן בלתי יעיל. הרבה מן הפרוטאין במזונם לא עוכל כראוי בפעם הראשונה ונוהגים לזרוק אותו. והנה מתברר כי אפשר לנקות את הפרוטאין הזה ולהחזירו למחזור שוב ושוב עד שיעוכל כליל.

■ כיצד חוסכים

לונדון

סניף העתון „פארי מאץ'" בלונדון רצה לבדוק, אם האנגלים אמנם נוהגים לפי עצותיהן של חברות הגאז שלהם: „כדי לחסוך, עשו אמבטיות בזוגות, במים פושרים בגובה 15 ס"מ". העתון פירסם קריאה בקרין: „אנו מבקשים לשלוח לנו תצלומים של זוגות המתרחצים יחדיו". התוצאה: מרכזת הטלפונים של הסניף בלונדון היתה במצור במשך למעלה משלוש שעות.

תוך כדי כך נתחלקו הדעות באנגליה על ההוראה הזאת של חברות הגאז. הכומר האריס הודיע שהוא תומך בעצה הזאת, ואילו חבר בית הנבחרים, ג'ון סטוקס (שמרנים), הביע את התנגדותו. מישאל רציני מאוד פתר את השאלה. הוא גילה כי 42 אחוזים מהאנגלים מתרחצים באמבטיות בזוגות.

■ יש גבולות למין

קנטרבורי

גם למין ישנם גבולות שלו. אחד מהם חוצה את אוניברסיטת קנט בפרוורי העיר האנגלית קנטרבורי. מי שלומד בקולג' קיינס או אליוט, מקבל גלולות או אמצעי מניעה ללא כל תשלום. אך מי שנרשם לקולג' דארווין צריך לשם כך מירשם וגם כסף.

הסיבה לכך: העיר קנטרבורי, מקום מושבה של הכנסיה האנגליקנית, היא אחד הישובים באנגליה המשלמת מקופתה בעד אמצעי המניעה של תושביה, בעוד שבמחוז הסמוך, קנט, אין הכלל הזה מחייב. באחד הקולג'ים עובר הגבול באמצעו של מעון לסטודנטים.

■ אזעקה

מדריד

פורץ שחדר לחנות שעונים במדריד לקח אתו כשלל 18 שעוני קיר מעוררים לביתו. באמצע הלילה התעוררו לפתע שכניו שישנו שנת ישרים, כאשר כל 18 השעונים הגנובים החלו מצלצלים. המשטרה הגיעה למקום ועצרה את הגנב עם שללו.

■ נשיאים (ורעיותיהם) כבני אדם

וואשינגטון

עובר הבית הלבן י.ב. ווסט פרש לגימלאות אחרי שירות במשך 28 שנים ומובן שפירסם באחרונה את זכרונותיו: 380 עמודים בהם הוא מספר על חיי יום יום של מעסיקיו ושל הגבירות הראשונות.

* „מיימי" אייזנהאור נהגה לכנס את העובדים בבוקר בחדר השינה; היא עמדה שעוגה למרגלות המיטה וחילקה הוראות בכובד ראש של מצביא חמכין מיבצע צבאי גדול.
* ג'קלין קנדי היתה מייעצת לעובדים לחסוך בהוצאות. „אל תאמינו", אומר המחבר, „שקיבלנו את המשכורות האלה שכותבים עליהן העתונים".
* הארי טרומאן היה מאחר לשבת עם אשתו בלילה כאשר היה צריך לתת את הליטוש האחרון לנאומו או לקבל החלטות חשובות; אשתו גילתה התמצאות בלתי רגילה בעניינים.
* פראנקלין רוזבלט ואשתו אלינור נמנעו לעומת זאת מהימצא לבדם בחדר אחד.
* כל הנשיאים חיו ישנים לבד, פרט לאייזנהאור: אשתו רצתה להיות אתו והיתה אומרת: „כך לפחות די לי להושיט יד כדי ללטף את הראש הזקן הזה".

* לינדון ג'ונסון התקין בחדר האמבטיה מקלחת כה חזקה, עד כי יורשו ריצ'ארד ניכסון כמעט תפל ארצה כאשר פתח בפעם הראשונה את הברז.

ארבע כנפות תבל

■ הגברת רב-החובל

וורשה

„שום דבר לא קיבלתי במתנה. התחלתי כמלח פשוט אחר כך עבדתי כעוזר על הסיפון, קצין שלישי, שני וראשון, ולבסוף רב־חובל", כך מתארת דאנוטה וואלאס־קוביליננסקה את הקריירה שלה בצי הסוחר הפולני.

למרות הקריירה המפליאה שלה נשארה דאנוטה צנועה וגם נשית. „אני מתגאה אמנם על מה שהשגתי, אבל לעולם לא אופיע לגבי פקודי והגברים כ'בוס' הנותן פקודות". אומר עלית אחד המלחים: „דאנוטה כורכת את כל הצוות סביב האצבע הודות לקיסמה".

„מקבל הפקודות" הנלהב ביותר של דאנוטה הוא בעלה וולאדימיר. הוא משרת כקצין ראשון על סיפון האניה „ביישצ'אדי". מאבקים על השלטון אינם ידועים לבני הזוג. וולאדימיר: „עלייתה המקצועית של אשתי לא השפיעה באורח שלילי על נשואינו. אנו מבחינים בצורה ברורה מאוד בין החיים הפרטיים והמקצועיים. בבית אני כמובן השליט".

■ לקט ושיכחה

אמסטרדם

פעמים אחדות בשנה נכנסת לתחנת החברה ק.ל.מ. בנמל התעופה של אמסטרדאם משאית גדולה, ואז ממלאים אותה כולה בחפצים ש...או. ועתה הם מוצאים למכירה פומבית. מתרחשים או הדברים המוזרים ביותר.

בחדר ששטחו 70 מטרים מרובעים נערמות מזוודות לאין ספור, וכן אהלים, תרמילי גב וארגזים מלאים מטריה. ארנקים ואף תכשיטים. רוב החפצים האלה נשכחו במטוסים. אך רבים מהם נשכחים גם בנמל, הפגישות עם קרובי המשפחה מבלבלות נוסעים רבים עד כדי כך, שהם שוכחים ממש הכל. לעתים קריבות מאוד מביאים למשרד שיניים תותבות. באחת ההזדמנויות נמצא באחד הספרים שטר כסף של אלף גולדן: הוא שימש לסימון מקום הקריאה.

ראוי לציין כי כשלושים אחוזים מהאבידות אינן נתבעות. החפצים האלה מוצאים למכירה פומבית ומההכנסות משלמים את שכרם של הפקידים.

■ ד"ש מן הגיהינום

רומא

קונסטאנטין רודיוו הוא האיש, המסוגל להשיג קשר עם העולם האחר. באחד הניסויים האחרונים שערך נשמע בפירוש קול הקורא: „פרידריך, פרידריך", ואחר כך קול אשה שלחש: „הויטה פח נאקטי", שחציו גרמנית וחציו לאטבית, ומשמעו „הלילה". גם המשפטים האחרים נאמרו בבליל של שפות, כשכמעט בכל משפט מופיעות מלים של השפה הלאטבית.

קונסטאנטין רודיוו מקליט את הקולות המסתוריים על סרט מאז שנת 1965, ובמשך התקופה הזאת קלט, לדבריו, למעלה מ־72 אלף שדרים „מן העבר השני". כיוון שמר רודיוו הוא לאטבי, אין פלא שרוב השדרים מגיעים אליו בשפה זאת.

באחד הניסויים העלה קונסטאנטין רודיוו את הנושא של סטאלין, ו...ת לכך נשמע משפט: „אנו יודעים, כי סטאלין כאן. נורא קר. נורא חם". מכאן יש להסיק כי הרודן הסובייטי נמצא בשאול תחתית של הגיהינום כפי שציפו רבים.

■ הצגתו של הנפח

בריסל

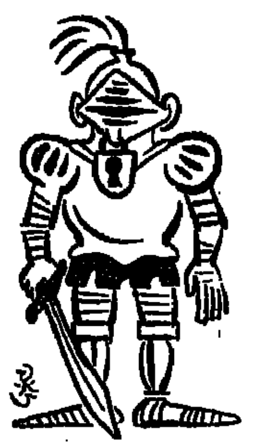

דרך מקורית למנוע הופעה תיאטרונית של להקה נודדת מצאו תושבי העיירה הבלגית מכלינג. כיוון שחלק גדול מן התושבים התנגד למחזה האבירים שעמדו להציגו, נכנסו הנפח המקומי וכמה גברתנים לפעולה.

סמוך להתחלת ההצגה תפסו את האבירים שהיו תקועים כבר בשריוניהם, והנפח חלחם להם את מצחות הקסדות. על ידי כך נאלמו האבירים דום והיה הכרח לבטל את ההצגה. עכשיו יצטרכו הנפח ועוזריו להתגונן בפני בית המשפט על שלילת חירותם של בני אדם.

■ ...ואופניים מונעים במדחף

הלסינקי

פאאבו סיארינן, תושב הלסינקי בן 65, הצליח אחרי ניסויים רבים לבנות „אופניים בעלי מדחף" החוסכים עמל ומסייעים להשגת מהירות רבה. בהניעו את הדוושות מפעיל מר סאארינן את המדחף, וזה מפעיל לחץ חזק על האופניים.

האופניים הנראים בתמונה הם „אב־טיפוס". אך הממציא מקווה לנצל את המצאתו בקנה מידה רחב.

וידוי אמביופוני (סופר סטריאופוני)

מומחי שיווק בענף האלקטרוניקה הזהירו אותנו: "אל תצאו לשוק עם מערכת סופר־סטריאופונית כה נהדרת, במכירה בתשלומים. זה יוריד מהתדמית. הקהל יחשוב שאתם מתקשים למכור".
אין אנו מזלזלים בעצות. יצאנו לבדוק.
ומה מצאנו? לב שבור, פנים מאוכזבים.
לא היה חובב סטריאו אמיתי אחד ששמע את המערכת האמביופונית החדישה שלנו ונשאר אדיש.
כולם "מתו" לרכוש אותה.
אך המחיר אינו בהישג ידו של כל אחד.
מערכת משוכללת כמו זו שלנו היא מערכת יקרה. ‎6,148.-‎ ל"י.
וכאן הכריע ההגיון. הגענו למסקנה כי עלינו לאפשר לכל חובב מוסיקה לרכוש את המערכת שלנו.
מעתה, גם אתה יכול לרכוש את המערכת האמביופונית (סופר סטריאופונית) החדשנית ב־12 תשלומים של ‎429.-‎ ל"י ללא ריבית!
לאחר תשלום ראשון של ‎1000.-‎ ל"י.

AMBIOPHONIC

להשיג אצל סוכני פילוט המורשים לסטריאו.

* Balance איזון ערוצים אלקטרוני * מפתיק אלקטרוני לביטול הרחש בין תחנות ה־FM * נורת בקרה אוטומטית לכיוון מדוייק של התחנות * קליטת רדיו AM * קליטת שידורי Multiplex F.M. Stereo * קביעת מיקום התחנות F.M. מראש * פילטרים קרמיים במעגלי הקליטה * מעגלים משולבים Integrated Circuits * לחצן הדגשה Loudness Control * אפשרות לחיבור וניתוק של כל זוג רמקולים בנפרד * 100 ואט הספק יציאה * רמקולים "Goodmans" ‏12" ו־4" * פטיפון Garrard Mark III ראש מגנטי Goldring G 800 H מחט יהלום.

MADE IN ENGLAND

אספקה, התקנה והדגמה בביתך - ע"י מומחי הסטריאו של פילוט.

STEREO פילוט

אשקור בע"מ, מרכז מסחרי א', **אשדוד** ● אחים שטראוכלר, תחנת אגד, **עפולה** ● רדיו אורית, רח' אחד העם 19, **ת"א** ● רדיו איתן, רח' ארלוזורוב 53, **ת"א** ● מרכז המוסיקה, רח' קק"ל 179, **באר־שבע** ● כהנא שמואל, רח' צה"ל 1, **אשקלון** ● א. פאול בע"מ, רח' אבן ישראל 2, **ירושלים** ● ריגר נחום, רח' קריניצי 2, **רמת־גן**.

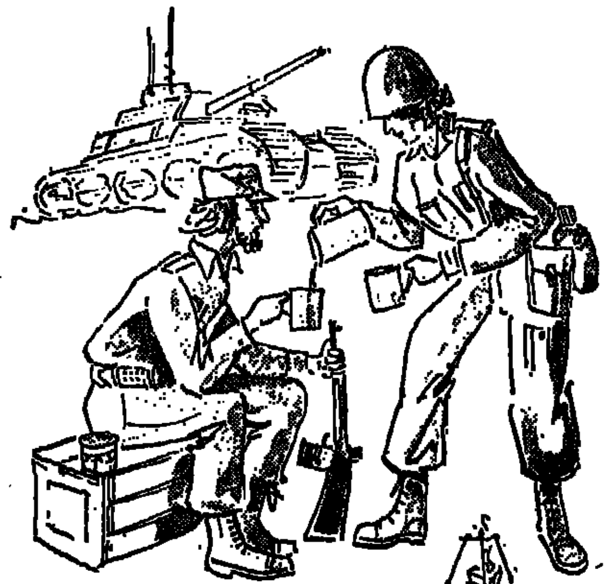

...שוב בבית

עם זכרונות נעימים
על ספל נס־מרק
חם וטעים...

גם בבית, במשרד,
בכל מקום עבודה ובטיול:
נס־מרק אסם
להכנת בזק של מרק עוף נפלא

כשר

זה טוב - זה **אסם**

מבחר סרטי השבוע — ד. אהרון

✱✱ „פרנזי" („ערד", ערד):

אלפרד היצ'קוק (73), עשה זאת שוב. ביוצא־חלציו האחרון מחזיר אשף־המתח־והאימה את עטרת הבידור־עוצר־הנשימה לישנה, ומדגים שליטה טכנית וצורנית למופת. עניבות־חנק נכרכות סביב צוואר של נשות לונדון. מיהו הפסיכופאט המיני — אם החשוד הטבעי איננו הרוצח — והאם יילכד ברשתו של הסקוטלאנד־יארד בעוד מועד? ג'והן פינץ', אנה מאסיי, וויויאן מרצ'נט.

סרטים אחרים

✱ „ליידי שרה בלוז" („פאר" חיפה):
גירסתו של הבמאי הקנדי סידני ג'יי פיורי, על פרשת חייה, ומנה הסוער (שנות ה־40) ומותה לקא עת בשל התמכרות לסמים, של הזמרת הכושית האגדית בילי הולידיי. מתוך ים ההבלים והקלישאות השדופות, נוצצת כיהלום מלוטש, הופעת זמרת־שחקנית, דיאנה רוס, המגלמת את רעיונה שלה על בילי הולידיי, שאולי איננו כה נאמן ואותנטי לדמותה וקולה של הזמרת המנוחה, אך עומד בזכות עצמו ומתפתח בכשרון ובכנות רגשית, ובסופו של דבר נשאר חרות בזכרון כמשאב של עוצמה, בסרט שטחי, הנותן פירוש חד־ממדי לדמות טראגית, שכרעה והתפוררה בלחץ הדיכוי השוחק של חברת הגזעים האמריקנית. קטעי הג'ז ושירת הבלוז מבוצעים לעילא, בפי כוכבת הסרט.

✱ „המרדף החשאי" („חן", באר־שבע):
דראמה יומרנית על מאבקו של האדם הקטן במנגנוני־החושך הכל־יכולים של המשטרות החשאיות במזרח ובמערב. לינו ונטורה מצויין בדמות מדען צרפתי, הנחטף, תחילה בידי הרוסים, אחר כך בידי הבריטים, ונשחק במירדף אכזרי על חיינו התרוסים. הסרט דחוס באירועים ומרתק למדי, אף כי בסופו של מעשה — נופל בין שני כסאות, משמע: איננו בדיוק סרט פעולה, מתרומם לכדי דראמה רעיונית, ונשאר בגדר קצת מזה וקצת מזה. ביים — קלוד פינוטו, עם לאה מאסארי.

✱ „הבריחה" („גולן", אור יהודה; „נירה", ירוחם):

סרט גנגסטרים אלים, קיצוני ועשוי היטב, שבו מיטחר סם פקינפה („כלבי הקש") כליל את „האלימות המשמעותית" המיוחסת לו וביים עלילה ברוטאלית של שוד ומירדפים, הקזת־דמים וסאדיזם לשמו. סטיב מקקווין ואלי מקגראו („סיפור אהבה") נמלטים אל הגבול המכסיקני עם מטען שדוד בסך חצי מיליון דולר. קטל אכזרי, גוויות שטופות־דם, וקרביים שפוכים. „הפשע — משתלם".

✱ „הבלונדיני עם הנעל השחורה" („גורדון", תל־אביב):
פארודיה אבסורדית משעשעת של איב רובר („מלחמת הכפתורים"), המלגלג בפיקחות קונדסית על השרותים החשאיים של צרפת מאבקי שררה פנימיים רוחשים תחת מסווה הלחימה בפשע, סוכנים חשאיים בולשים ומחסלים איש את רעהו בשיטות מתוחכמות ביותר של עיקוב, האזנה וחיסול. רצוף תעלולים מבדחים והומור חביב ועם פייר ריישאר, קומיקאי גמיש ודינאמי, בתפקיד הראשי. ברנאר בלייה, ז'אן רושפור, מיריי דארק. מבדר.

✱ „קזבלן" („עממי", חיפה; כפר יונה):
מבצע־הפקה אירגוני גדול של המפיק־הבמאי מנחם גולן, שכתב את התסריט (עם חיים חפר) לגירסה קולנועית של המחזמר־להיט הנודע, רב־המשתתפים, יקר, ארוך ורועש — מסך־רחב, סצינות המוניות ופולקלור סינטטי למכביר. לחניו של דובי זלצר, פזמוניהם של חיים חפר, עמוס אטינגר ודן אלמגור, תזמוריו של שמעון בראון, צילומיו של דוד גורפינקל ויהורם גאון בתפקיד חייו. מעשה מרכבה קולנועי חסר־תקדים מבחינת היקף וכמות בתעשיית הסרט הישראלי. בידור עממי.

✱ „היורש" („שביט", גבעתיים):
מלודראמה חלקלקה, זוהרת וריזה מאד, מתוצרת צרפת, על נער־שעשועים בעל מצפון היורש אימפריה כלכלית אדירה של פלדה ועתונות, ומחרף את נפשו לסיכול מזימת־השתלטות ניאו־פאשיסטית על כלכלת אירופה. ז'אן פול בלמונדו מפגין בכשרון את בטחונו הגברי הידוע, וקסמו האישי משרת היטב את מגמת הסרט הנוצץ כבידור בלתי־מחייב.

✱ „במלכודת החופש" („אילת", אילת; „אשדוד" אשדוד):
סרט מתח ופעולה המסובב על תככי ריגול סובייטי וריגול־נגדי בריטי. מבויים בידי ג'ון יוסטון, המשתעשע בתרגילי הסוואה והטעיית הצופה: הבוגד (ג'יימס מייסון) מתחזה כפאטריוט; סוכן הריגול הנגדי (פול ניומן) מתחזה כשודד יהלומים; ראש האינטליג'נס (הארי אנדריוס) ובתו (דומיניק סאנדה) מתחזים כראשי רשת־פשע, הכל מתחזים למה שאינם והצופה נדרך, נמתח ומתבלבל, בלא שידע על מה ולמה.

✱ „מה תאמר לגברת ערומה?" („מגדל", חולון; „אורלי", חיפה):
בדיחה פסבדו־דוקומנטרית, פרי רעיון מאמירי של שדר טלוויזיה אמריקני, אלן פונט, המספרת בעזרת מצלמות חבויות — כך על כל פנים נאמר בסרט — על תגובותיהם של האמריקני הממוצע(ת) על מיני טאבו מיניים, שעדיין איפיינו אותם בתקופה שבה נכנס לתקפו האיסור חסר הפשר של הצנזור הישראלי. הסרט בנוי כסדרת סקצ'ים נפרדים בעלי נושא משותף — העירום — מוצלחים, סוערים ומשעממים חליפות.

✱ „מסעות עם דודתי" („כרמיאל", כרמיאל):

הגירסה הקולנועית לנובלה שנונה ומשעשעת מאת גרהאם גרין על הדודה הסנובסטית אוגוסטה, הגוררת את אחיינה הירחמיאלי, הנרי, למסעות של הברחת כספים וסמים בדרכי יבשת אירופה. ג'ורג' קיוקור, במאי הוליבודי ותיק של קומדיות רומנטיות שנונות ואלגנטיות, ביים בהידור ופאר דקורטיבי אך בעצלתיים. מגי סמית (אוגוסטה) במשחק מחושב היטב, בונה את הדמות על התפרצויות מזג ומאניירות חיצוניות מוגזמות.

✱ „שאפט באפריקה" („גן זוהר", חדרה; „אורנים", בת־ים):

השלישי בסידרת הרפתקאותיו האלימות של „ג'יימס בונד" שחור — הבלש הפרטי ג'והן שאפט, ריצ'ארד ראונטרי, מגלמה החדשני של הסיסמה הקונטרה־הגזענית — „שחור־הוא־יפה", בדמות אדם עדיין צבעוני, קשוח, ברוטאלי, הבז לאיש הלבן ו„מרים" את כל התחתיות, לבנות כשחורות. הפעם יוצא הסופרמן שאפט, מסימטאות הג'ונגל הניו־יורקי, לשחרר את הג'ונגל האמריקני מהשתלטותה של כנופיית סוחרי עבדים, בראשותו של בן־בליעל לבן. מוסיקה קצבית גועשת, עינויי־גוף, גירוי יצרים וזקות דמים בשפע. זריז, סינטטי ומסחרי מאד.

✱ „ההתנקשות" („עטרת", טירת הכרמל):
שיחזור מוסווה של פרשת מהדי בן־ברקה מנהיגה הגולה של האופוזיציה השמאלית למשטרם של מלך מארוקו חסן וראש המשטרה החשאית שלו הגנרל אופקיר בסרטו של הבמאי הצרפתי איב בואסה („יומנו של שוטר"), על חטיפתו וחיסולו של בן־ברקה, בשנת 1965 בפאריס. שיחזור מגמתי מגושם למדי. ז'אן לואי טרנטיניאן, מישל פיקולי, ז'אן־מארייה וולונטה, ג'ין סיברג.

✱ „איזה מין גימנסיה" („אור", קיסריה; „גל", גבעת אולגה):
רוז'ה ואדים הצרפתי, האיש שברא את בריז'יט בארדו, חצה את האוקיינוס על מנת לביים סרט אמריקני בין כתלי גימנסיה אמריקנית טיפוסית. עלילתו הקלושה מתרצת מצעד בלתי־פוסק של חתיכות קטינות ומספרת על קשיי התחבגרות המינית של גימנזיסט צעיר ועל גבר־חלומות אמריקני טיפוסי (רוק האדסון) המתגלה כפסיכופאט מגוון. מן הבינוניות ההבלותיות, מכבצע, אי־פה אי־שם נסיון סרק מאולץ לגלגל על המתירנות המינית החדשה של אמריקה הקרתנית.

כדאי לראותם

✱✱ „רואלי" („תכלת", תל־אביב):
חלום־בלהות מציאותי, האורב לכל מחזיק־בהגה: הכביש הפתוח כזירה תוקפנית של התנגשויות־כוח אלימות. שני כלי־תעבורה — מכונית פרטית ומיכלית־דלק מפלצתית — נעים על כביש בינעירוני שמם בדהרת־טירוף רצחנית ויוצרים נוכחות קולנועית מחשמלת. סרט עלילתי ראשון של במאי טלוויזיה אמריקני צעיר, סטיבן שפילברג. אימה, מיתוריין ומתח מדביר נוצרים באמצעים מיניטליים, תודות לתסריט מצויין והרבה כשרון. קולנוע מרתק. עם דניס וויבר (מקלאוד מהטלוויזיה).

✱✱ „צ'ארלי ואריק" („אלנבי", תל־אביב):
סרט מתח ופעולה עשוי־היטב, בידי הבמאי דון סיגל („הארי המזוהם"), בנוסח האופנה הבלתי־מוסרית החדשה של סרטי „הפשע משתלם": הפושע זוכה, הן בשלל והן באהדת הצופה. הקומיקאי המצויין ואלתר מאתאו, המגלם תפקיד „רציני" לראשונה בקריירה הקולנועית שלו, „מתלבש" ככפפה על דמותו של שודד־בנקים קטן, הנוטל, בעל־כורחו, סכום דמיוני בלתי־צפוי מכספת בנק קטן בעיר־שדה במערב ארצות־הברית, ומסתבך בעימות כפול — עם החוק ועם זרועה הארוכה של המאפייה. מאתאו מסתייע במשחקו הדק והאירוני, וסיגל בונה את סרטו במקצועיות על מתח בלתי־פוסק.

✱✱ „המכונית שלי" („המגדל", רמלה):
כשרון ההמצאה הקומי של הפנטומימאי־שחקן־במאי צרפתי, ז'אק טאטי („הדוד שלי") מתגלם במיטבו בסרטו הצבעוני האחרון — „קומדיה מוטורית" על האדם, מכוניתו ותנועת כלי הרכב בדרכי התעבורה המודרנית. הסרט שרובו ככולו פנטו... ותעלולים קומיים אוותיים, והדיאלוג נשמע ברובו בשפת „אספרנטו" בינלאומית חסרת שחר ומשמעות. מצחיק.

✱✱ „אני אוהב את גרושתי" („אורח", חיפה):
ג'ורג' סיגאל הסימפאטי חותר בהתמדה עיקשת לזכות מחדש בחסדי אהבת של גרושתו (סוזאן איינספאק), בסרטו החדש של פול מאזורסקי („בוב וקארול וטד ואליס"), שכתב את התסריט, הפיק וביים קומדיה רומאנטית על זוג יהודי מודרני מבני המעמד הבינוני העליון בקליפורניה, אשר אין בו כל סימני היכר ליהדותו, זולת שמו. העלילה בנויה על סיטואציות מתוחכמות, שמרכיתן מוקדשות לחיזוריו הבלתי־נלאים של הבעל הגרוש. הסרט משעשע, מבויים בסיגנון כמוצר־איכות מסחרי, ויש בו „פואנטות" שנונות של סאטירה מעמדית מתונה ו„הפי־אנד" רגשני ומפוהק. בסך הכל: סרט נחמד.

✱✱ „כל מה שתמיד רצית לדעת על המין ולא העזת לשאול" („סמדר", ירושלים):
העיסוק במין הוא טירוף לאומי — נושא הולם לפארסה מטורפת — אומר וודי אלן, קומיקאי יהודי ניו־יורקי קטן וממושקף, שפרצופו המרצין מנוגד בתכלית לדמיונו הפרוע ולתעלוליו האבסורדיים. אלן כתב, ביים וגם משחק בארבעה מתוך שבעה סקצ'ים נפרדים — פירוש חופשי ומטורף בהחלט של סעיפים אחדים מתוך הרב־מכר האמריקני. הומור גס, בדיחות שנונות, עיתוי קומי טוב, אם גם מיכני, יבש וחסר קורטוב של אנושיות. אנתוני קוויל, ג'ין ווילדר, לו ג'קובי, ג'והן קארדין, לין רדגרייב.

✱✱ „הטנגו האחרון בפאריס" („בית רוטשילד", חיפה; „סבוי", חולון):
גבר אמריקני בגיל העמידה ובורגנית צרפתית קטנה נפגשים באקראי בדירת־ריקה להשכרה בפאריס, ובלי להכביר מלים עוברים מיד לתנוחת משגל פראית. מערכת היחסים המתפתחת בין השניים מתוארת בידי הבמאי ברנארדו ברטולוצ'י („הקונפורמיסט") כקרב־עצבים גס ובהמי, שבאמצעותו נבחנים חוליו הנפשיים, בדידותו ויאושו של הגבר הנאחז במין כמפלט אחרון. ברטולוצ'י מביים ומרלון בראנדו ומאריה שניידר מבצעים, ללא דים מהם מבחילים בגסותם הבהמית. טננון הבימוי מסתרר ביופיו החזותי, ומשחקו המזהיר של בראנדו מבטא תחושת של יאוש והרס עצמי, לא תועבת ולא יצירת־מופת — בניגוד לדעות הקיצוניות החלוקות עליו.

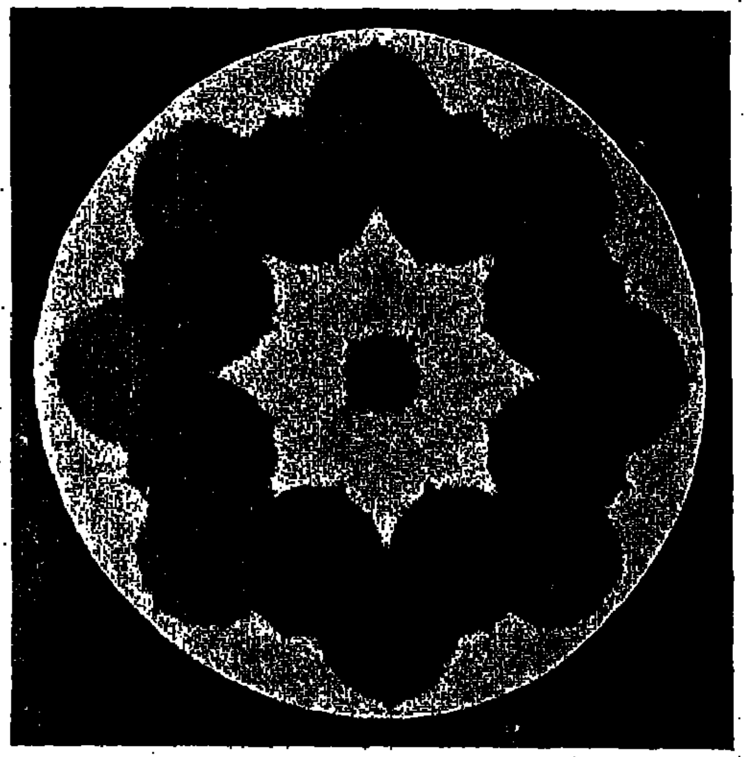

אל תחמיצו!
שטיחי הוייר
הנודעים מדנמרק

ימכרו במחיר הישן
מהמלאי הקיים בלבד.
דוגמאות בלעדיות שזכו
בפרסים ראשונים
בתערוכות בינלאומיות.
הכמות מוגבלת.

המכירה הבלעדית בצפון ע"י:
רהיטי הזורע
חיפה
חיפה רח' הרצליה 1,
טלפון 526616

HØJER TÆPPEFABRIK · HØJER, DANMARK
IMPORTED BY FOREIGN TRADE & DISTRIBUTING CO, LTD., JERUSALEM.

בינג בינאל

פברואר בדניש

הצעות אלו הן רק חלק ממבחר הרהיטים הגדול והמגוון שתמצאו בכל סניפינו.

דניש אינטיריורס

תל-אביב: רח' טרומפלדור 26
רמת-גן: דרך ז'בוטינסקי 104
ירושלים: רח' הסורג, מול בנק ישראל
חיפה: אחוזה רח' חורב 53
באר-שבע: מסג' אוניקו.

בתצלום: מערכת טלונית מודולרית אוריגינלית BAMSE בסגנון צעיר, בבד ג'ינס (דניס), בצבע כחול עם פסים. כריות דו- צדדיות נפרדות למושב ולגב. מערכת המורכבת מספה תלת מושבית וספה דו- מושבית + כורסא

2,225.- ל"י

שולחנות קפה דניים, בתיק או אלון, עיצוב קלאסי. גודל 145X70 ס"מ, דגם 37. ממש מתנה **250.- ל"י**

כסאות אוכל שבדיים Horken, עם מסגרות יפהפיות בבייץ אדום, ירוק או חום. המושבים בבד משובץ תואם. **248.- ל"י**

שולחנות דניים מעוינים, 70X70 ס"מ דגם C43, רגליים בלק אדום, צהוב או לבן, משטח השולחן רחיץ **388.- ל"י**

שולחנות כניל גודל 70X110 ס"מ, דגם C44 **446.- ל"י**

שולחנות קפה דניים, בלק חום, גודל 70X70 ס"מ, מודל Swing, עם רגלי מתכת (בצורת מוחלת) **348.- ל"י**

שידות Captain מעץ תיק או אלון מדנמרק, על בסיס, דגם 18, עם 5 מגירות וידיות נחושת שקועות. גודל 85X43 ס"מ, גובה 99 ס"מ **835.- ל"י**

מערכת לחדרון אוכל מעץ אורן טבעי מפינלנד, דגם 73 PD, אידאלי למטבח או לפינת אוכל. המערכת מורכבת משולחן בגודל 120X70 ס"מ, 2 ספסלים 120X38 ס"מ **895.- ל"י**

כורסת מנוחה, דגם DUX הבינלאומי, מעור שבדי מלאכותי, יפה ונוחה ביותר עם רגלית **2,405.- ל"י**

קומבי, השיטה המלהיבה משבדיה לרהיטי קיר. בלק לבן בתוספת צבעי חום, אורנג' או סגול. פותר את כל בעיות האחסנה. אידיאלי לחדרי סלון, ספריות, חדרי נוער וחדרי שינה. מחיר למטר מרובע כ- **400.- ל"י**

מערכת לחדר שינה בלק לבן עם צהוב. המערכת מורכבת ממיטה כפולה עם מדף ספרים 180X200 ס"מ+מזרון DANKSLEEP ו־2 שולחנות לילה. בכל שולחן 3 מגירות. מחיר המערכת **1,940.- ל"י**

מיטות נוער בבייץ אדום או ירוק, + מזרון דני אוריגינלי בבד משובץ (2 מיטות הופכות גם למיטה דו־קומתית) מחיר מיטה ומזרון **595.- ל"י**

זה עתה קבלנו, מספר מועט של מערכות ישיבה מעור ודמוי עור מאחת החברות הגדולות בדנמרק. אפשרויות שונות לסידור מספות תלת מושביות, דו־מושביות וכורסאות. מחיר לספה תלת־מושבית ודו־מושבית דמוי עור **6,598 ל"י**
מחיר לספה תלת מושבית ודו־מושבית בעור **8,767.- ל"י**

שולחנות קפה Dixie משבדיה, בלק לבן מיוחד. גודל 78X78 ס"מ, גובה 36 ס"מ. אספקה מידית. עכשיו בהזדמנות חד־פעמית ברגיל -.484 ל"י עכשיו **285.- ל"י**

כורסאות "ספארי" המפורסמות מדנמרק. פרטים יפים. מבחר צבעים: חום, צהוב, אדום או ירוק. המושב והגב עשויים קנווס (רק 50 כורסאות במחיר זה, מהרו!) בדרך כלל -.380 ל"י עכשיו **312.- ל"י**

שולחנות קפה תואמים, באותם צבעי לק, בגודל 120X78 ס"מ. בדרך כלל -.784 ל"י עכשיו **570.- ל"י**

באור-ורשבסקי

„זה תלוי על איזו אהבה אתה מדבר"

(סוף מעמוד 23)

בעלנית, אלימה. פעם רבים ופעם מתפייסים. לעתים גם זה יפה. אבל אני סבורה שאהבה יפה יותר כאשר היא רגועה ואפשר להישען עליה. אהבה היא שברירית וגם חזקה, מציאותית ובלתי מציאותית בעת ובעונה אחת. היא מעניקה תחושה של חיים, של קיום, של אהבת המשפחה, הילדים, המקצוע. זוהי נתינה מתמדת, נתינה בכל הצורות — במלה, במחוות, במבט".

היש אצל משפחת ברטון אהבה כזאת, אהבה קיימת של נתינה? אולי סופיה איננה סבורה כך, אבל היא לא אמרה כך. אמרה: „ריצ'רד סובל. כל הזמן הוא סובל סבל עמוק, ואפשר להרגיש בכך. על אף מה שהוא אומר, אני סבורה, שהוא אוהב לשחק, כי גם בחיים הוא משחק לפעמים. מי שמכיר אותו, יודע מתי הוא משחק ומתי לא.

„אבל הוא אדם חסר סיפוק. איננו מאושר. אולי היה צריך לחפש משהו בחיים שיתן לו סיפוק שלם. וכיוון שהוא אינטליגנטי ואני מעריכה אותו מאוד, אני בטוחה שימצא, זה פשוט שאלה של זמן".

על אף עדותו של דה־סיקה שאלה היא באיזו מידה צמח מצבו של ברטון לפני שובה של אליזבט מאובדן אהבה או ממשהו קרוב יותר לאובדן עצמו פעם בפעם. אחד המבקרים כתב על ברטון: „שני אלים מתרוצצים בתוכו — האחד משופע בטחון ועוצמה, והאחר, הדוחף אותו בהתמדה אל הרס עצמי, כפי שקרה לחברו בן־ארצו דילן תומאס".

כפילות קלטית פנימית

ברטון מודה, כי „מחונני־האמנות מבין הקלטים חיים כעין חיים כפולים: מכאן שחיתות, סכנה וחוסר אחריות, ומכאן פיכחות, אחריות מרובה מדי, הסתגרות מופרזת". אולם הוא מכחיש שהוא חותר להרס עצמי ומסביר: „התגדלות עצמית היא יותר המטרה שלי".

זו תשובתו של אדם כן, והיא יכולה לחול על רוב בני האדם. אבל אין זה מבטל כפילות קלטית פנימית, ואף אין זה מסביר את המהות האמיתית של אהבתו את אליזבת ואת העובדה הגלויה שהוא זקוק לה.

ברור שיש בפרשת אהבתם מאבק־כוחות, מאבק על זיהוי עצמי שהוא גם שתלטני וגם מצטנע. הדבר מתבטא גם בעבודתם. למשל, אליזבת היתה רוצה לשחק ב„מקבת" וריצ'רד לא יעשה זאת לעולם: „אני לא אשחק את ,מקבת' מפני שהוא סמרטוט. האשה שולטת בו מהתחלה ועד הסוף ואני אינני רוצה שישלטו בי — בוודאי כבר עמדת על כך".

מאותה סיבה איננו מסוגל לשחק את „ריצ'רד השני" אף שהוא אוהב את המחזה: „הלשון עילאית. מכל היצירה של שייכספיר זה המחזה החביב עלי ביותר. אבל זהו מחקר של גנדרן הומוסכסואלי, ואינני יכול לשחק תפקיד זה מפני שכולם אומרים: ,אתה חזק הרבה יותר מדי. איש לא יאמין שאתה סמרטוט'. אני כאותה אשה שמנה, המבקשת להיות רקדנית־בטן".

לדעתו יש בחוסר כל רגישות נשית אצלו משום מיגבלה, המתייחסת לא רק למחזה אחד. „זה היה מטריד אותי תמיד, משום שרוב השחקנים החיים, או שמתו לא מכבר, שאני מעריך אותם, יש בהם או היה בהם קו נשי חזק מאד. אני סבור שגם לשייכספיר היה, אחרת לא יכול היה לכתוב על ריצ'רד השני.

המקצוע משעמם אותו

„אינני אומר שהאנשים האלה הם שחקנים גדולים, כיוון שאין דבר כזה. יש אנשים גדולים בתפקידים מסויימים, המסוגלים להגיע לפסגות יוצאות מהכלל. ואצל כולם יש צד של נשיות, שאני אינני מסוגל למצוא אותו בעצמי".

ואף שהוא מודה, כי פניו להתגדלות, משעממת אותו החתירה אליה. מקצועו משעמם אותו כיוון שאיננו מעניק לו הרבה סיפוק אמיתי. „להיות שחקן — על הבמה או על המסך — זהו חוסר סיפוק, כיוון שבעצם אין לך זמן לחשוב. קשה מאוד למצוא שחקן אינטליגנטי שמרבה לקרוא ושבאמת חושב. הכרתי רק שניים או שלושה כאלה בחיי. ואף אחד מהם איננו כוכב — הם שחקני מישנה.

„מעולם לא נעשה מחקר ממשי של מחשבת השחקן — מה עובר על השחקנים — השטחיות, העמדת הפנים, ועל פי רוב חוסר אינטליגנציה".

בכל זאת אין ברטון רואה לפניו דרך אחרת. הוא היה רוצה לכתוב, אך הוא סבור שאין לו ההכשרה לכך. הוא אומר שאולי סר לורנס אוליבייה היטיב להסביר זאת.

„לרי התנגד מאוד לנשואי עם אליזבת. הוא אמר שוויוויאן לי כמעט סירסה אותו וכך תעשה אליזבת לי. אמרתי: ,לא לי, לרי — אתה חלש, אני חזק'.

היא דומה לאמא־אדמה

„שנתיים לא דיברנו זה עם זה. אבל אנחנו ידידים טובים מאוד וסוף סוף שוב התחלנו להיפגש. יום אחד עשיתי בהסרטה על אחד המזחים בברייטון, ואני זוכר שאמרתי לו שאני שונא את המשחק, שונא להתהלך בשכל הסקרנים האלה נועצים בי עיניים.

„אמר לי: ,כלום אינך מבין, חביבי, שאם אתה כמוני, ואם לא היית שחקן, היית משוגע?'

„אני חושב שזהו אצלו ואצלי האנרגיה הדמונית גדולה כל כך, שאם לא היינו מרסנים אותה באפיקים מסודרים, מן הסתם היינו יוצאים מדעתנו".

„האם זה כולל גם אהבה, אהבה לאשה אחת?"

„כמובן. גם לה צריכים למצוא מקום. ועם אחת קל יותר מאשר עם חצי תריסר. בשבילי זו אליזבת. כשהיא רוצה, היא יכולה להיות יצור מלכותי כמו סופיה. אבל יותר מכל היא דומה לאמא־אדמה. בוולס קוראים לזאת ,קוחר' — אדם שיחזיק את ראשך כשאתה חולה, ואם מישהו נפצע בכביש יעמוד ויטפל בפצוע".

לכאורה זה הסבר טוב מאוד לחידוש התאחדותם של ריצ'רד ואליזבט. לפי שעה, על כל פנים.

לעולים חדשים ולפטורי מס

הגיע קטלוג Quelle 74

למעלה מ־40 אלף פריטים
ב־850 עמודי קטלוג קוואלה הצבעוני והמפואר.
איכות בינלאומית גבוהה במחירים מפתיעים
שיותר לא יהיו כמותם..!

* הלבשה והנעלה
* ארנקים ותיקים
* תכשיטים ושעונים
* ציוד לספורט ולקמפינג
* ציוד לצילום והסרטה
* אמניים וצעצועים
* אביזרים לרכב
* כלבים ומזון כלבים
* רהיטים
* וילונות ושטיחים
* כלי מיטה ומזרנים
* נברשות ומנורות
* מכונות תפירה
* כלי בית ומטבח
* כלי עבודה
* כלי כתיבה ושרטוט
* מכונות כביסה
* מכשירי חשמל ביתיים
* טלויזיות
* מערכות סטריאו
* דריו ומייפים
* מכונות כתיבה וחישוב
ועוד... ועוד... ועוד...

דוגמאות

חדר שינה (מיטה כפולה, מזרנים, 2 ארונות לילה, ארון 4 דלתות)	מ' -.230	$
סלון קומפלט (ספה, שתי כורסאות, שולחן)	מ' -.242	$
אפניים (למבוגרים)	מ' -.46	$
אהל קמפינג (2 חדרים, 10 מ"ר)	מ' -.105	$
טלויזיה (24")	מ' -.130	$
סכו"ם (24 חלקים, נירוסטה)	מ' -.29	$

אבקש לשלוח אלי את קטלוג קוואלה 74. רצ"ב -.20 ל"י במזומן/המחאה דואר

שם............

כתובת............

ITC אולמי תצוגה
רח' שפע טל 10, תל-אביב, טל. 254361, 268834
(של' מונטיפיורי-ע"י דרך פ"ת 128)

יהודה אלעזר

רעיון שכדאי לחשוב עליו: מתנה נפלאה לחייל שלך

חדש!

איזוהי מצלמת הכיס המשגעת את כל אירופה?

כן.
היא ישנה עכשיו גם בישראל (אמנם בכמויות מוגבלות בלבד): POCKET של **אגפא גברט**, המצלמה הזעירה החדשה שתוכל לשאתה **תמיד** בכיסך. שיא חדש של תחכום טכני: REPITO-MATIC
בתנועה אחת אתה פותח את המחפש והעדשה, דורך את המנגנון, מעביר את הסרט, משחרר את הנצרה והכל מוכן לצילום.

AGFAMATIC 2000 POCKET SENSOR

יתרונות בלעדיים מלהיבים:
- כפתור סנסור ללחיצה רכה - התמונות חדות תמיד.
- מסגרת זוהרת במחפש.
- מאריך מיוחד למבזק - שומר על עיניך.
- שרשרת מתכת יקרה.
- עיצוב חיצוני מרשים ויעיל, המעמיד מצלמות אחרות בצל.
- סרט צילום חדש **אגפאקולור:** צבעים קורנים בתמונותיך.

AGFACOLOR

AGFA-GEVAERT

קח ביד את ה- POCKET של **אגפא גברט** ומיד תדע שלמצלמה כזו השתוקקת תמיד:
זו ולא אחרת!

פרסום גלבלום

פאיד, כך זה החל...

(סוף מן העמודים המרכזיים)

קצה אחר המסלולים, פוער את קיבתו ורוקן במהירות את עשרות הטונות שהביא עימו מן הצפון.

פאיד הוא עדיין מושג חדש מפתיע, כמעט מהמם. ואחד החיילים שהגיע עם מטוס זה משפשף את המסלול ברגלו ואומר בהרבה פתיעה: „אפ־ריקה... זו הפעם הראשונה בחיי ש־אני ביבשת אפריקה"!...

רכבת של 24 שעות ביממה

הטייסים אינם נוטשים את תאם ומנועי המטוסים מוסיפים לרעום. ה־פריקה נעשית בקדחתנות. משתס־יימה, מזנקים פנימה חיילים, שמגמת פניהם, „ארצה". הבטן נסגרת. המטוס ניתק וממריא. בעוד כמה שעות יחזור. רכבת של 24 שעות ביממה.

מצרים. אפריקה. שדה תעופה ח־דיש, שנועד לתפעול ברור ותכליתי נגד ישראל. כמה ממיתקניו עדיין בשלבי בנייה אחרונים. סביבו מאג־רים אדירים של דלק, תחמושת, ציוד צבאי מגוון.

„בעל הבית" החדש — אחת מן הדמויות הנודעות והותיקות של חיל האויר שלנו — מסייר בממלכתו ה־חדשה ומחלק מתוך ריכבו הוראות, שומע משאלות מאלתר בו במקום פתרונות. בשקט האופייני לו, המלווה חיוך קט וניגנות, הוא יוצר מגע בלתי אמצעי עם הפונים אליו ועם העומדים תחת מרותו. נראה שהכל מכירים אותו כאן. גם אלה שבאו הלום לפני שעה קצרה בלבד. אם לא ראוהו מימיהם — שמעו עליו. סיפרו להם שהוא גבר לעניין.

הקרב על החיים

בקצה אחד של המסלולים הזה מי־קם חיל הרפואה בית חולים של שדה. אוהלי הניתוח נפרשו בתוך אחד מ־„דירי" הבטון הענקיים. לכאן מובה־לים במסוקים הפצועים משדות הקרב הרועמים.

מפעם לפעם נוחת מסוק. פורקים ממנו מטען חי, רוטט שותת דם ויסורים. בזה אחר זה מגיעים מסוקים הנושאים צנחנים פצועים, אשר נפגעו במרבצי אחת מערי התעלה. אחדים מהם מפרפרים בין חיים למוות. צוות־י הרפואה עטים עליהם במהירות. לאחר מכן מובלים הפצועים בחופזה אל מטוסים הממתינים בקצה המסלול, ומוטסים לבתי החולים בצפון.

חבישות, תפירות, קיבועים, ניתוחי חירום. עוד מטוס עם פצועים ממריא צפונה. הפוגה קלה. הצוותים שסיימו את תפקידם יושבים סעודת סיעות סמוך ל„דיר" הגדול, גוגמים מכסנים, מקטרים סיגריה, נושמים עד לבוא משלוח הפצועים הבא.

פצוע אחד בלבד נותר בכל בית החולים הזה והוא מוטל על שולחן הניתוחים באחד האוהלים של המבנה. צוות של ארבעה אנשים ניצב סביב המיטה ומנתח לאור מנורות עזות בוהק.

הפצוע מוטל על שולחן הניתוחים בבגדיו שנפרמו, עטוף פה ושם ביריעות שקופות של חומר פלאסטי. שעונו על ידו. נעליו על רגליו. שערו עמוס אבק. לא ביזבזו זמן על קטנות. ניתוח חירום. מאבק דומם ועיקש עם מלאך המוות. השעון על ידו של הפצוע מורה 5 וכמה דקות. והוא מוטל כאן, מתחת לאיזמלי המנתחים, זה למעלה משעתיים.

כל הפצועים שהובאו ממרברי עיר התעלה כבר נשלחו צפונה. הוא היחיד מהם שנותר כאן, כשמעליו מרחפים סימני שאלה בלתי ניראים. ארבעת הרופאים הגוהרים עליו עובדים ב־מהירות, אינם מוציאים הגה מפיהם. גוף מרוטש אחד וארבעה זוגות ידיים. מפעם לפעם הם מטילים ספוגיות מ־אודמות לתוך דליים ירוקים שמגיש להם חובש. כמעט ואינם זעים. רק ידיהם מתנועעות.

איש צוות רפואי, הניצב בצד, וה־אמור לסייע למנתחים בשליחות כל שהיא מחוץ לאוהל הניתוחים, אומר לנו:

„כבר יותר משעתיים שהם נלחמים על חייו של הבחור הזה. עשרים דקות לאחר שנפצע הגיע אלינו. אילמלא הטיפול הראשוני הטוב שקיבל ממש בתוך שטח הקרב, לא היה נשאר בחיים. אילו הביאו אותו הנה באיחור של עשר דקות, היו סיכוייו לחיות — אפס. אילו צריך היה לשלוח אותו לבית חולים עורפי, לא היה מחזיק מעמד. עכשיו קיימים סיכויים טובים שנציל אותו. לפני כרבע שעה עוד היה מצבו נואש, כמעט חסר תקווה. עכשיו הוא משתפר. המנתחים האלה נלחמים ממש על חייו".

מבחוץ בוקע נהם מטוסי הענק ה־נוחתים וממריאים זה אחר זה. אספקה זורמת לאפריקה. מסוק קרב, מרחף מעל המנחת המאולתר. אנשי הצוו־תים הרפואיים, שזכו לשעה קלה של נפישה, מתרוממים מריבצם. מישהו מעלה אור באוהל הניתוחים השני. רופאים בסרבלים ירקרקים מעלים על ידיהם כפפות שקופות. אלונקות עם פצועים נשלפות מתוך המסוק בזו אחר זו. דלת המסוק נסגרת והוא מתרומם בתוך ענגת אבק גדולה אל תוך הלילה האפריקאי. מישהו רץ עם שקיות „דם אל עבר אוהל הני־תוחים. הרחק מכאן מוסיפים לחת־גלגל רעמי המלחמה שלפני הפסקת האש.

*

זה היה ב־24 באוקטובר, בימיו הראשונים של שדה פאיד הישראלי. עתה זה נראה כמו לקוח מעידן אחר.

אותו בית חולים כבר קופל ונארז ונשלח צפונה. הדגלים שהתנופפו מעל ה„דירים" האפורים הורדו מתורניהם. מיתקנים פוצצו.

אקורדים אחרונים. שלום לך פאיד.

רות סוף.

שמלות הריון
חליפות, טוניקות, מכנסים ארוכים, סרפנים ושמלות ערב

מאשה ★ MASHA
תל־אביב, המלך ג'ורג' 4 א', קומה ב' פינת מרכז בעלי מלאכה (ע"י אלנבי). פתוח כל היום ללא הפסקה טל. 282515

וילונות מפלסטיק
לחדרי אמבטיה, מטבח
תוצרת חוץ
מפות טרילן
מכסים שטיחים
גפנר, ת"א, פינסקר 29 פ. טרומפלדור טל. 288770

הודעה - ברגע האחרון

מכירת ענק!

ממשיכה <u>לעוד</u> שבוע אחד!

קבלנו מלאי חדש שאזל ביום הראשון למכירה

הולנדיה	היה 2.45 עכשיו רק	**1.45** ל"י
רונית	היה 2.75 עכשיו רק	**1.75** ל"י
אפולו	היה 2.95 עכשיו רק	**1.95** ל"י
מירה	היה 3.45 עכשיו רק	**2.45** ל"י
ליאורה	היה 2.65 עכשיו רק	**2.15** ל"י
מוניקה	היה 3.10 עכשיו רק	**2.25** ל"י
ניצה	היה 3.25 עכשיו רק	**2.40** ל"י
טליה	היה 3.10 עכשיו רק	**2.45** ל"י

אלו הן רק דוגמאות אחדות ממבחר סוגי הצמר לסריגת יד ומכונה. במכירת הענק כל הקודמת זוכה!

אמפיסל

תל־אביב: רח' המלך ג'ורג' 62, רח' אלנבי 98, אבי: רח' הגליל 9, תחנה מרכזית
חיפה: רח' הרצל 31
ירושלים: רח' יפו 43, רח' המלך ג'ורג' 21
באר־שבע: רח' הרצל 66
רמת־גן: רח' ביאליק 29
חולון: רח' סוקולוב 66
פתח־תקוה: רח' אשכנזי 3
רעננה: רח' אחוזה 109
הרצליה: רח' סוקולוב 16
ראשון־לציון: רח' רוטשילד 48
רחובות: רח' הרצל 194
אשדוד: רח' שבי ציון 127
נתניה: בחוץ, תחנה מרכזית, והרצל 7
חדרה: רח' הנשיא 60
קרית־גת: בנין בנק המזרחי מס' 10
ערד: מרכז מסחרי
דימונה: מרכז מסחרי
אשקלון: הרצל, מול בנק קופת־עם
נהריה: ריכנטל, הרצל 77

לשם שינוי - „תפוגן" אפוי

"תפוגן" - אפוי בתנור טעים במיוחד.
ממש מעדן לאניני הטעם.
הגישי למבינים "תפוגן" אפוי בתנור

הוראות לאפייה מודפסות על כל אריזה.
לשם שנוי - הגישי "תפוגן" אפוי.

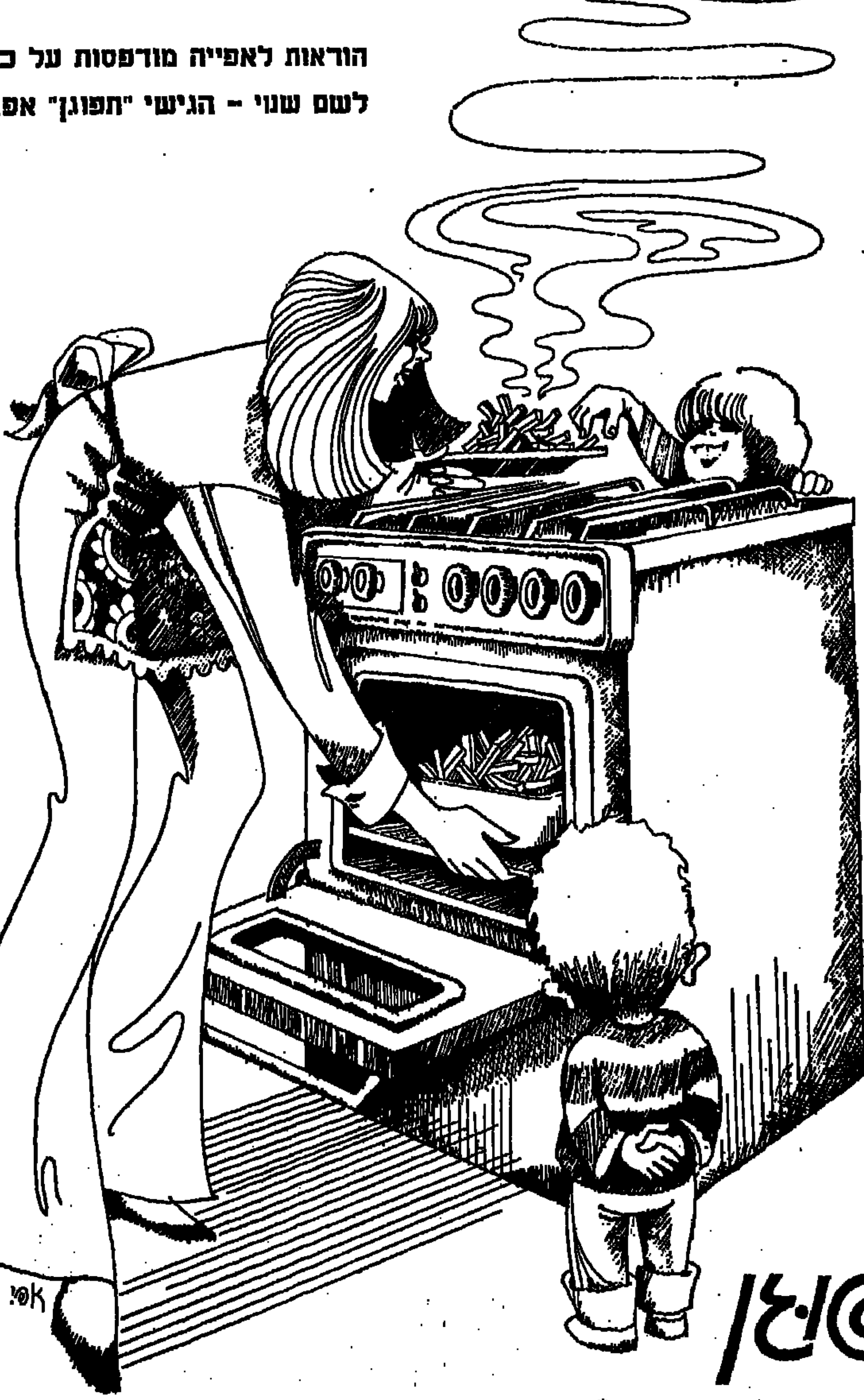

תפוגן

„עדן" ירושלים: אנשים ומלון

(סוף מעמוד 15)

נעלמה. לאט לאט התווירה חבורה זו וסינתה מקומה לחבורת „אחדות העבודה".

כשהייתי נכנס למלון, עולה במדרגות, עובר ב„לובי" ונכנס לחדר האוכל, הייתי מיד מבחין בו. זה היה מקומו הקבוע: השולחן העגול בפינה הימנית של האולם, ליד החלון הפונה לרחוב. כאן ישב ואכל, לעתים קרא, על פי רוב לא בעתון — בספר. ולא פעם באידיש. כמעט תמיד היה משיב על קידת הוקרתי ברמז וקורא לי לגשת אליו.

לא פעם בילינו את ארוחת הבוקר או הצהרים בצוותא. הוא היה אדם יקר. קשה היה להוסיף משהו על יוקרתו. בכל השנים בהן כיהן כיו"ר הכנסת היתה הכנסת שטופת שמש זוהרת. בכוונה אמרתי „כיהן", ולא שימש... שפרינצק היה כהן. לא שמש. ואשרי המבין!

ב רם לא אנשים חשובים ולא „האנשים החשובים מאד" מעצבים דמותו של בית מלון ויוצקים בו את גושפנקתו. האנשים הללו הם רק הכוהנים הגדולים, הסולנים המזהירים, ואילו הפרצוף מתגלה לנו על־ידי הלשים את הבצק ואופים את הלחם. כי למלונות יש משימות משלהם, רעש משלהם, מעין רשרוש מיוחד והוא נכתב ונוצר שעה שהמוניות והרכבות והאניות והמטוסים מזמנים את האורחים הרבים, המטלטלים עמם לכאן את ריח העור המשובח של המזוודות, או אפילו ריח הפלסטיק של הסטנדרטיזציה...

למחנה זה מצורפים גם אנשי המנגנון, המלצרים ואנשי השירות. ראשון בהם זכור לי פול. או פאול, מנהל חדר האוכל, או בלשון העולם: מאטר ד'הוטל. היה זה גבר נאה, שכאילו נולד במקטורן הלבן שנתפר עליו בהתאמה אלגנטית ללבושו בשחורים. פול היה הונגרי, אבל זה היה ההונגרי הראשון ודומני היחיד, שלא השתמש במבטא ארץ מולדתו...

הוא ידע להיות קורקטי, מבלי לאבד אף מלוא נימה מחשיבותו. הוא היה מקבל את האורחים בכניסה לחדר האוכל ומוליך אותם לשולחן שהחליט כי הם חפצים בו. הוא היה מוכן תמיד ללחוץ יד הלקוח, אבל ידע תמיד להשאיר את היוזמה לאקט זה של אחוזת בידי האורח. היה בו משהו שבחשיבות המקום, והוא הקפיד בערך המקום. הוא ייצג לא סתם מלון בין מלונות. זו היתה פירמה: „עדן" של ירושלים.

סילואטה אחודה אחרת שבמלון היה לוי, ששימש פורטייה, או קונסיירז', או „שוער" בנירכאות. זהו ג'וב בינלאומי, שסימן ההיכר שלו הם המפתחות המשולבים במיניאטורה על דשי המקטורן, מכאן ומכאן. את לוי הכרתי לראשונה כשבשותפות עם נבון היה הבעלים של אותו מלון „הרצליה" שברהוב בן יהודה, בו התגוררתי במשך תקופת זמן.

לוי נכנס לשירות ליפשיץ עם היפתח המלון ומני אז, במשך שנים, היה נאמן למוטל עליו.

בזכרונותיו מספר הגרי סאקס, כי היו לו שנים של כמעט רעב. אינטליגנטי ומשכיל, לא היה מוכן לעשות כל עבודה, ואילו עבודה הנראית לו לא היתה בנמצא. ואז נכנס לעבוד כ„שוער" בבית מלון גדול, בסאריס. הוא שירת שם שנתיים והוא מציין בספרו: „למדתי מאחורי הדלפק של המלון יותר מאשר בשתי הפקולטות שלי. אין לך מקום נבחר יותר ומוצלח יותר להכיר אנשים ולזהות אותם ולתהות על קנקנם, יותר מאשר באותה נקודת תצפית ואבחנה".

היו ללוי סגולות לרוב. הוא לא היה רק ישר. הוא היה גם צודק. הוא ידע לומר „כן, אדוני" מבלי לכופף את עמוד השידרה שלו והוא ידע לומר „מצטער, אדוני, התשובה היא שלילית", כשלאיש שיחו מוקדשת הוקרה מקסימאלית. הוא היה טוב, טוב כמו לחם טוב, ואלפי האנשים שהגיעו אליו מקוטר שהתארך בין ניו־יורק ובומביי, לא שכחו בצאתם לשוב למקומם את העלם היהודי מירושלים, שחיוכו הציץ מתוך עיניו הקטנות.

יום אחד, אולי לילה אחד, כשל לבו וצנח. לוי ממלון „עדן" בלי לב שוב לא היה לוי. הוא לא היה בכלל. ונכור לי כי הקדשתי לו הסמד בעתוני. לא הייתי היחיד. בהציצי ב„ג'רוזלם פוסט" הופתעתי לראות בעתון האנגלי, בעל היוקרה כמה שורות נוגעות ללב, כשבתחתיתן היה חתום נורמן בנטוויץ'.

היהודי האנגלי המכובד, הציוני הדגול, היועץ המשפטי של ממשלת המנדט ופאר היהדות של אנגליה, היה מאורחיו של „עדן" ולוי שירת אותו. יש להניח כפי שצריך שוער לשרת את אורחי הבית. אילו אמרו ללוי בחייו, כי הוא יזכה במותו לכבוד גדול כזה, היה בוודאי מעלה חיוך לנוכח ההספד ואומר בענווה ובמבטא ירושלמי צלול: „קטונתי".

ב חמישה בינואר 1974 הגיע „מלון עדן" לסוף הדרך. הגברת היה אסיאו, בתם הבכירה של אברהם ורוזה ליפשיץ, מסרה, כנגד תמורה שאין לזלזל בה, את הרכוש והזכויות לבעליו החדש, שהיה מכובד בעיני כל, מכיוון שזה היה „בנק ישראלי". כמובן, שהבנק לא יחזור ויפתח את המלון... ועל זאת יש, עקרונית, להצטער.

חברת רולקס מכריזה על:

מבצע

חריטת שם - חינם

על כל עט

שפר אימפריאל 2

חגש לידידיך (או לעצמך) מתנה יפה, אישית, שימושית ולא יקרה עט שפר אימפריאל 2 במבחר צבעים: בורדו, שחור, כחול או אפור. אנו נחרוט על העט (ללא כל תוספת מחיר) את שמך או שם חברתך, שם מקבל השי או כל טקסט אחר.

SHEAFFER®
the proud craftsmen
משווק בישראל ע"י
רולקס בע"מ

להשיג בחנויות המובחרות או בסוכנויות רולקס:
ירושלים, רח' אהליאב 48.
תל־אביב, רח' יהודה הלוי 44
חיפה, דרך יפו 19

לקניה ישירה פנה לרולקס ירושלים והעט ישלח לביתך.

לכבוד
רולקס בע"מ
ת. ד. 502
ירושלים
מע־22.2

הנני מבקש לרכוש עט שפר אימפריאל 2
בצבע........ולחרוט עליו את השם
(השם יכול להכיל עד 23 סימני חריטה לרבות רווחים):

תמורת העט שאקבל הנני מצרף סך 15.- ל"י.

שם..........................
כתובת..........................

תלוש זה ניתן למסירה בכל אחת מהחנויות המובחרות למכשירי כתיבה.

אתה מקבל יותר...

אם החלטת לרכוש מערכת סטריאופונית

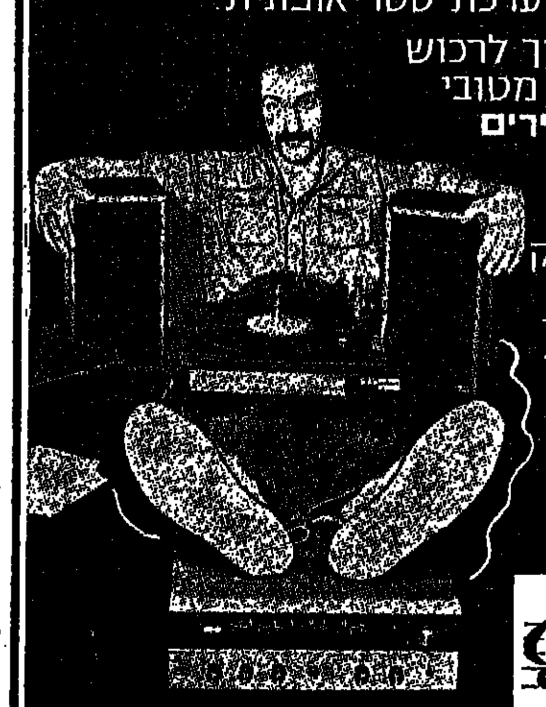

עתה ההזדמנות בידך לרכוש מערכת סטריאופונית מטובי היצרנים בעולם **במחירים ובתנאים הנוחים ביותר בארץ !!**

אקאי · סוני · דואל · ליאק
נשיונל · אונקיו · פיוניר
מרנץ · בי־אנד־או · קנווד
טנדברג · סימנס · סנסוי

ייעוץ מקצועי, הובלה, הארכת חוטים והדרכה בביתך בכל מקום בארץ ללא תשלום נוסף.

נגינות

רח' החלוץ 67, חיפה · פסג' קולנוע "רון" · טל. 642241

(סוף מעמוד 9)

מלא גורקי לא היו הסיפורים רואים אור. בכל הוא שכתב על המהפכה, כי „היא מכורסמת אבק-שריפה ומיטב הדם נשפך עליה". לא נשכחו לו כל העוונות האלה, אף לא „גבורת השתיקה" שכבר הזכרנו לעיל. הוא חדל לפרסם ב-1937. בסוף מאי 1938 נאסר בואצ'ה שלו במושבת-הסופרים אשר בפרדלקינו. גדול אמני הסיפור הקצר של רוסיה מת בבית-כלא או במחנה, בנסיבות לא-נודעות, ב-17 במארס 1941.

בוריס פילניאק, מחבר „הסיפור על הירח שלא כבה", שבו גולל את פרשת ניתוחו הקטלני של מיכאיל פרונזה, מ"מ הקומיסאר למלחמה, ב-1925 (ניתוח שנכפה, קרוב לוודאי, בפקודת סטאלין), נתן את הדין שנים לאחר-מכן. ב-1929 היה פילניאק, מטובי הפרוזאיקונים הרוסיים של הדור ההוא, נשיא „איגוד הסופרים הכלל-רוסי", הכלי העיקרי למלחמה בראפ"פ. הוא נעשה מטרה להתקפות ארסיות. גורקי לימד עליו סניגוריה, ונתאפשר לו להתמסר לכתיבת ספרות קונפורמיסטית. אך הדבר לא הושיעו. במאי 1937 טפלו עליו חטא „כתיבה נגד מהפכנית". ומן קצר אחרי כן נורה „כמרגל יפאני" — ב-1938 או 1939.

בין הסופרים הבולטים שהוצאו אז להורג היו פאנטאליימון רומאנוב, מחבר „שלושה זוגות של גרבי משי"; המספר היידי משה קולבאק; טאראסוב-רודיונוב; ארטיום וסיולי; א. א. קאטאייב; ס. טרטיאקוב, מחבר „שאנ-סין!"; מיכאיל קולצוב, איש „פראוודה", שנחשד, כי הוא „סוכן של הלורד ביוורברוק", נאסר ב-1938 ומת ב-1942. אחרים שנאסרו, אך נותרו בחיים, כוללים את יורי אולשה — מגדולי הסיפור הרוסי — ואוסטאפ וישניה.

השירה היתה מקצוע מסוכן משכבר. הזכרתי את מותו של גומילייב ואת התאבדותם של יסנין ומאיאקובסקי. הטירור הסטאליני קטל שורה שלמה של פייטנים כשרוניים, בני כל העמים. ולאדימיר סמירנסקי נידון עוד ב-1931 לעשר שנות מאסר על השתתפות בדיוניו של חוג סופרים, שהוקדשו למקומה של הפוליטיקה באמנות. במאסר מצא את מותו. איננו יודעים לאשורם את טעמי מעצרם ומותם של משוררים רבים, אך האוקראינים, למשל, הוענשו בעיקר מסיבות „לאומניות": ששה-עשר משוררים — החל בוליוקו ב-1934 — הוצאו להורג או מתו במחנות בין אותה שנה ו-1942. אין אנו יודעים מדוע נקטל ניקולאי קלוייב, משורר-איכר מן המעולים, חברו של יסנין, שעוד בשנות העשרים טעם טעמו של מאסר בידי ת"ג.פ.או. הוא נאסר שוב ב-1933, גורש לסיביר וסבורים, כי מת שם ב-1937. על המשורר פאוול ואסילייב אמרו, כי הגן על בוכארין בשעה שהכל הצטרפו למקהלת הוקעתו. הוא הוצא להורג ב-16 ביולי 1937. המשורר הגרוזיני הבולט פאולה יאשווילי התאבד בירית ב-1937, לאחר הוצאתם להורג של אישי-ספרות גרוזיניים אחרים, ביניהם ידידו המשורר המצויין טיציאן טאבידזה. אגב, טאבידזה ויאשווילי היו ידידים קרובים של בוריס פאסטרנאק, אשר כוס-הדמעות שלו מלאה דווקא בימי חרושצ'וב, לאחר שהוענק לו פרס נובל לספרות על הרומאן „דוקטור ז'יוואגו": כבר עמדו לגרשו מברית המועצות, אילמלא ויתר על קבלת הפרס. וזאת לאחר מסע-שיסוי נתעב. בנסיבות לא-ידועות מצאו את מותם המשוררים מיכאיל קוזמין ופיוטר אורשין.

יסוריו של אוסיפ מאנדלשטאם

המשוררת היפהפית והמבריקה מארינה צווטאייבה, שיצאה את ארצה רוסיה זמן קצר אחרי המהפכה כדי להצטרף אל בעלה, המבקר הספרותי סרגיי אפרון, שלחם בשורות הצבא הלבן, כתבה על „ימי אוקטובר הקטלניים". בשנות השלושים נמנה בעלה עם תנועה להחזרת הגולים אל מולדתם, שנוסדה בהשראת מוסקווה: אך מיד עם שובו „נעלם". בתם יצאה בעקבותיו כדי לחפשו — הוא הוצא להורג — ועשתה שש-עשרת שנים במחנות-ריכוז. ב-1939 הלכה מארינה צווטאייבה אחריהם. ב-31 באוגוסט 1941, לאחר שכוחותיה תשו בגלל יסוריה הממושכים, שמה קץ לחייה.

אוסיפ מאנדלשטאם, אחד מגדולי היוצרים של השירה הרוסית המודרנית, היה אדם ידוע-חולי ועצביו רופפים. ב-1934 נאסר על-שום שכתב שיר-לעג שעוקצו מכוון נגד סטאלין, נידון לשלוש שנות גלות בעיר-שדה נידחת על „קשירת קשר". הוא ניסה להתאבד ואשתו, נאדייז'דה — שלימים חיברה שני ספרי-זכרונות מחרידים על התקופה — פנתה אל הוועד המרכזי ביאושה. הוא הועבר לוורונז', אך ב-1938 חזר ונאסר ונידון לחמש שנות עבודת-פרך במזרח הרחוק. ליד ולאדיווסטוק, במחנה-מעבר, שדדו ממנו אסירים פליליים את מזונו והיכוהו מכות-רצח. מטורף-למחצה הושלך לבסוף אל מחוץ לצריף וחי כחיה, כשהוא מלקט קרומי-לחם ליד הפתח. רופא מוורונז', שעבד במרכז הרפואי של המחנה, הציל את חייו לזמן-מה. אך הוא מת ב-27 בדצמבר 1938. כנראה במחלקה הפסיכיאטרית שהרופא הצליח להעבירו אליה. אהרנבורג, בזכרונותיו, „ייפה" את המציאות: אצלו קורא מאנדלשטאם את שירי פטראקה ליד המדורה במחנה-המעבר...

יום המחר — לא הביא את השיחרור

הסופר מאכסים גורקי, הנכבד בין סופרי רוסיה, — אשר גלה מארצו מרצונו פעמיים, האחת בימי הצאר והשניה בימי לנין, וחזר כדי לומר שיר-שבח לסטאלין ול„ריאליזם הסוציאליסטי", אך בה-בעת גונן, כמידת יכולתו, על אמנים ויוצרים רבים — מצא את מותו ב-1936 „בידי רופאים מרצחים". מוות זה שימש, כמובן, עילה להוקעות-זוועה ולחמיתות נוספות — תכסיס מקובל על הארכי-רוצח הגדול בקרמלין.

חשבון-הדמים של הספרות הרוסית כרוך לבלי-הפרד בחשבון שברונה האמנותי והנפשי, שבמרוצתו נהפכה לכלי-שרת והפסידה את נשמתה היתרה. „אפשר להילחם במעל ובבגידה", כתב אלכסיי רמיזוב, „אפשר לגנות כל ניוון אנושי. אבל מה תעשה בחוסר-המחשבה? לכאורה, אין בזה כל רע — ונורא מכל נורא". עוד בשנת 1919 כתב יבגני זאמיאטין, במאמר הקרוי „מחר" את השורות הבאות: „עוברת עלינו תקופה של דיכוי ההמונים. עוברת עלינו תקופה של דיכוי האישיות — בשם ההמונים; יום המחר — יביא את שיחרור האישיות בשם האדם"

תקופת דיכוי-האישיות עודנה נמשכת בברית-המועצות. המחר, אשר עליו חלם זאמיאטין, טרם בא. הוא עצמו בחר לגלות כדי להציל, לפחות, את החופש לחלום. בזמננו הלך בעקבותיו המספר אנאטולי קוזנייצוב, בעל „באבי יאר". אחריו בא גם יוסיף ברודסקי, המשורר היהודי-הרוסי, שיש החושבים אותו לגדול הפייטנים הרוסיים בימינו, ממשיך דרכו של מאנדלשטאם — אף הוא יהודי. לאחר שריצה את תקופת מאסרו במחנה-העבודה, „הועזב" את ברית המועצות גם המספר והמבקר אנדריי סיניאבסקי, שמשפט-הראווה שלו ושל יולי דניאל הרעיש את אנשי-הרוח ברחבי תבל. „האמיגראציה דבר נורא הוא", אמר הסופר הגולה מארק אלדאנוב, „אבל אבדן החירות נורא ממנו". אלכסנדר סולז'ניצין, אשר בבשרו ובנפשו חתומים ימי סטאלין וימי יורשי-סטאלין כאחד, נושא בחובו ובספריו את שני המוראות כמו את המאבק הכפול בנגדם, אם תרצו. — גם את התקוות, כי חזונו של זאמיאטין, שהוא חזונם של מיטב אנשי-הרוח והיוצרים הרוסיים לתקופותיהם, סופו להתגשם.

בחבילה הבאה
שלחי לחייל שלך
"שופתן"

אויר ההרים,
סופות מדבר ורוחות שרב
מייבשים את השפתיים
וגורמים לבקעים ולפצעים
קרם שופתן עוזר מיד.

הכאב נפסק והשפתיים
נעשות גמישות ורכות.

SOFTAN
שופתן מרכך ומרפא שפתיים בקועות - שלך וגם שלו

דיסקו בע"מ

טיפול
פנים קוסמטי
להזמנת תור:
„בת-חוה"
שד' נורדאו 74 ת"א
טל. 249449.
הטיפול קוסמטי רפואי
מוסמך.

חדש בישראל
חדר שינה קומפלט מברזיל
ארון 4 דלתות, מיטה כפולה,
טואלט עם ראי ושרפרף
2,750 JAQUARANDA
מאריך סלונים
טומח רח' בן-יהודה 92, ת"א טל. 231421
אולם תצוגה, רח' שמולנסקין 1 פינת בן-יהודה

ועכשיו
ZANUSSI
מציע לך
עיסקת שיא
לתקופה מוגבלת

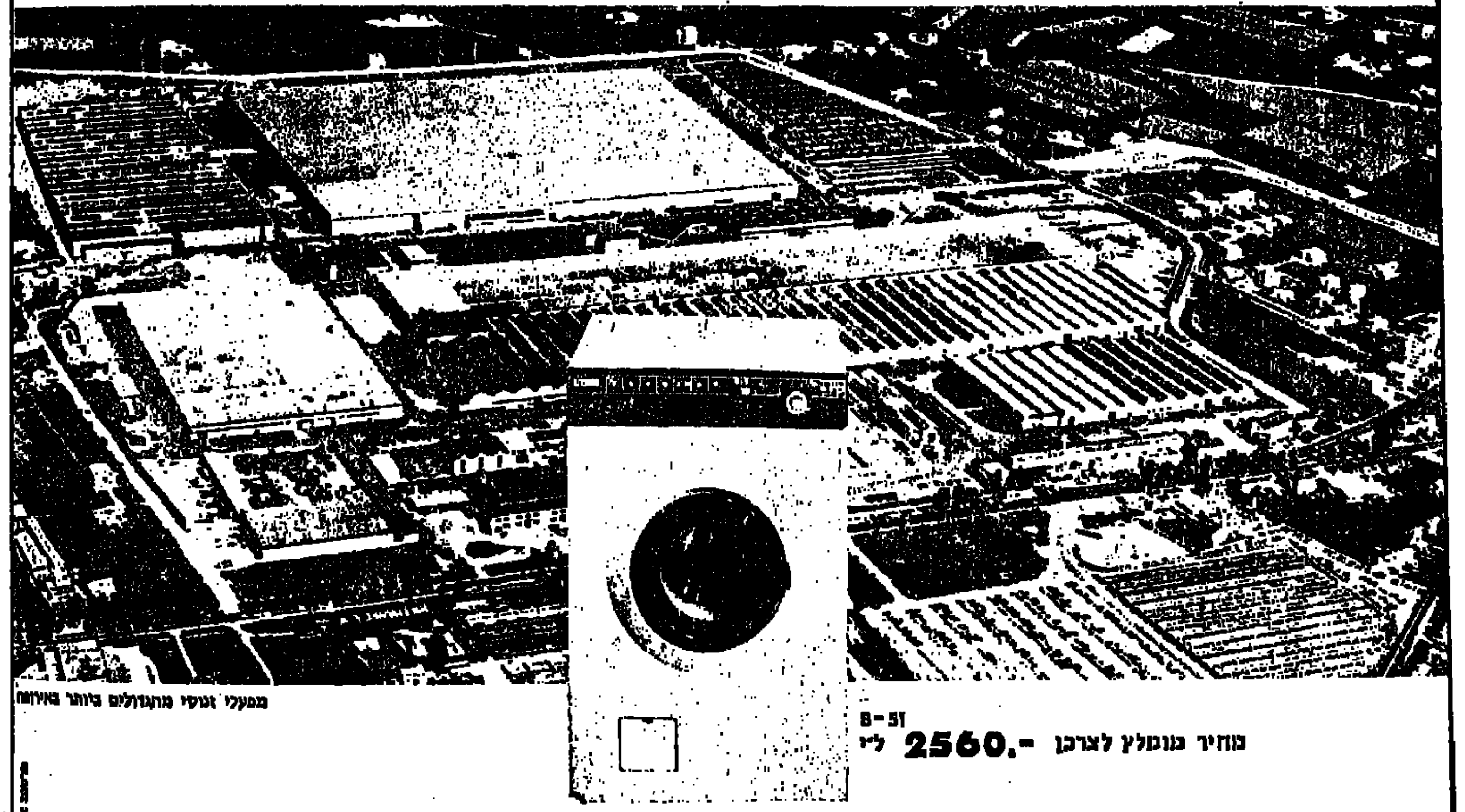

מפעלי זנוסי מהגדולים ביותר באירופה

8-51
מחיר מומלץ לצרכן -.2560 ל"י

את מקבלת-- 300 ל"י עבור מכונת
הכביסה הישנה שלך. בעת רכישת מכונת זנוסי
1000 ל"י במזומן 1260 ל"י ב-6 תשלומים ללא ריבית!
3 שנים אחריות!!
* מחירי השרות בעליה * חלקי חילוף מתייקרים
* את חוסכת בשנתיים אחריות כ-200 ל"י
היבואנים הבלעדיים דג-אל חברה למסחר בע"מ
תל-אביב, רח' שפע-טל 10 (שכ' מונטיפיורי) טלפון 268834
זנוסי
במכונת כביסה השיא
ZANUSSI
שרות אוויס

בלאק אנד דקר

ממשיך את מבצעי המכירות בתשלומים ללא ריבית בתוספת שי חינם

LR 300

רק 100 ל"י

ועוד 4 תשלומים חודשיים של -.150 ל"י כ"א.
מכסחת דשא על בנזין עם מנוע העוצמה מתוצרת בריג'ס אנד סטרטון. 3½ כוחות סוס. הלהב הסיבובי ניתן לוויסות ע"י מתג הנימצא בידית. 4 גלגלי גומי גדולים הניתנים לשינוי גובה. ידית מתקפלת. המחיר לצרכן: -.700 ל"י.

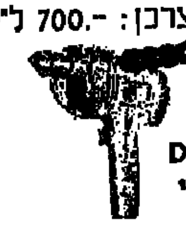

שי חינם
מקדחה DN 70
בשווי של -.185 ל"י

שואב אבק ביתי

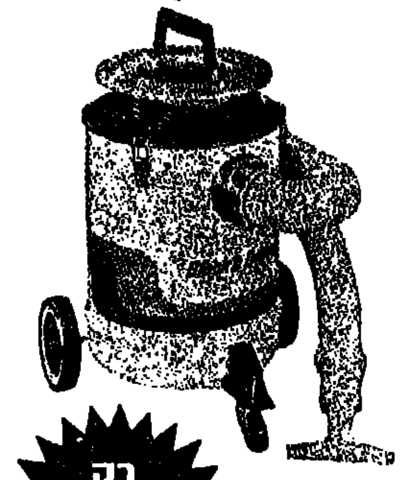

רק 100 ל"י

ועוד 4 תשלומים חדשיים של -.200 ל"י כל אחד
כולל סט אביזרים מלא. מנקה ביעילות ובמהירות שטיחים, וילונות, רהיטים ורצפות. אפילו שואב עלים ומנקה את ריפוד המכונית. קיבולת של 22 ליטר ובכל זאת קל במשקל. בעל עוצמה מיוחדת. מתרוקן במהירות ובקלות.
המחיר לצרכן: -.900 ל"י

שי חינם
מקדחה D 400
בשווי של -.128 ל"י.

AG/C

רק 50 ל"י

ועוד 4 תשלומים חדשיים של -.200 ל"י כל אחד
משחזת זוית. בידוד כפול, לעבודות מאומצות. לעבודות אבן ומתכת. 180 מ"מ (7"). 8000 סל"ד. 1500W. משקל 5 ק"ג.
המחיר לצרכן -.850 ל"י.

מלאי לשנה

שי חינם:
20 אבנים מעורבים לחיתוך והשחזה
בשווי של -.260 ל"י.

Black & Decker רח' מרדכי 50 (מול הסינרמה), ת"א. טלפון: 36811, 38658 **בלאק אנד דקר**

להשיג ב:— ירושלים: אסקה, יפו 70; ורשבסקי, יפו 42 א' ● ת"א: ג'נרל טכניק, דרך פ"ת 9; קרול ויס, דרך פ"ת 3; גוטמן ברזולי, הרצל 90; גברי יעקב, העליה 72; טגל, החשמל 2; ספינקס, דרך פ"ת 9; סופר טכניק, דרך פ"ת 12; מ. שוורץ, יצחק שדה 21 ● חיפה: ממן את בנידורה, החלוץ 2; שייביץ, שרה 12; אום, המגינים 60; גולדרייך את גלוק, רח' יפו 50; סלע, העצמאות 25; חברת למסחר והספקה, שרה 2; קלווגי ובניו, החלוץ 28; סגל צבי, שד' הנשיא 125; „גיבור", נוה שאנן, רח' אינטרנציונל 3; ארגון את דוד, יל"ג 2; רוזמן דנון, החלוץ 28 ● עכו: שבתאי גבריאל, בן עמי 44 ● נהריה: בית שילינג, מרכז מסחרי; טכנו מוטור, ככר העיריה ● טבריה: כל אלקטריק, מול הדואר ● עפולה: גלילי נוטליג, הנשיא ● רמת-גן: הכל לתעשיה, ז'בוטינסקי 58 ● גבעתיים: שוורץ אברהם, קצנלסון 50 ● יהוד: רן גה, קבוץ גלויות 11 ● בני-ברק: שרות לתעשיה, ז'בוטינסקי 7; ציטרונבוים, רבי עקיבא 121 ● רמתיים: בנק יצחק, דרך השרון ● הרצליה: אחים רוקס, כביש החוף, כפר שמריהו — נתניה: פיקטלה, הרצל 34; פרושמן, שד' בנימין 12; אדיה, שד' ויצמן 3; ציקו את בורג, הרצל 43 ● רחובות: בלום, הרצל 208 בפסאג' ● אשקלון: פיינשטיין, הרצל 44 ● אשדוד: טכנו אשדוד, איזור התעשיה; מרגלית יעקב, מרכז מסחרי א/38 ● באר-שבע: טומגריה, עצמאות 22; אצבאן, קק"ל 48; חמחסן למלאכה, רח' 12 מס' 75 ● נצרת עלית: גאומל ריקה, מרכז מסחרי רסקו 13; ברוור יוסף, מרכז מסחרי ● צפת: ממן דוד, רח' ירושלים 73 ● בנימינה: המספקים בנימינה — פרדס חנה רבינוביץ לילי, רח' הבנים ● חדרה: ביטקובר, אזור התעשיה; זיידמן, הנשיא 16 ● פ"ת: הכל לבנין, חובבי ציון 12 ● ראשל"צ: פרומר מרדכי, רוטשילד 14

לתשומת לב!

ג ב' ק ו ר ה

מגלה עתידות ידועה אינטרנציונאלית

מהטלויזיה הישראלית תנחש לכם את עתידכם (שמחות וצרות). בקלפים, כף היד, כתב, חול, אש, אסטרולוגיה. כ"כ יכולה לתת לכם יעוץ (עזרה) בנשואים, אהבה, כסף ומחלה. מראיינת בימים א', ב', ג', ד', ה', ת"א, רחוב גאולה 19, קומה ב' (אלנבי-טוגרבי) בין השעות 11-19.

בחיפה
בגדי הריון אליבה
בית הקרנות
רח' הרצל 18, בחצי ה"
קומה טל. 660314

היכונו לפתיחת חנות

נעלי ילדים ונוער „נעלי צילה"

בהנהלת חגבי צילה
לשעבר מנהלת חנות נעלי „פולי"
מומחים להתאמת נעליים אורטופדיות גם לפי מירשם רופא.
רחוב טשרניחובסקי 1 פנת אלנבי 39 ת"א.

בימים ראשון ושני אחה"צ 3.00—7.00
טיפול פנים לגברים
לחזמנת תור:
„בת חוה"
שד' נורדאו 24 ת"א
טל' 249449
הטיפול קוסמטי רפואי מוסמך.

פיאות מודרניות לגבר
במחיר פרסומת
—.150 ל"י
סלון „יונלי"
אלנבי 93 ת"א, 625682
גור ושמור

הנהג, בחיותך בדרכים אל תשכח לאסוף את **החייל**

גורל סובייטי - סופר עברי

(סוף מעמוד 17)

יה דווקא במוסקווה. במדינה שהי־ מה בית־קברות ללשוננו ותרבותנו רקמה מחשבתו של חיוג על „אוואנ־ גרד" עברי.

הוא לועג לטעם השמרני השולט בקרית־ספר העברית בעולם וטוען, כי „בראשית" והחבורה שמסביבו יפתחו דף חדש בספרות העברית. מה ערך לאחד העם? מה טעם בביאליק? ת־ קצים של „התקופה" משעממים. „בראשית" הוא שמביא בשורת, קצב חדש, תוכן רענן — בנוסח מאיאקו־ בסקי ויסנין. דברים כאלה אומר חיוג בשעה שמלה עברית נעשית יקרת־ המציאות בברית המועצות, בשעה ש־ צריך היה לחבל תחבולות כדי לקבל מחוץ־לארץ ספר או עתון עברי.

חיוג מעריץ את בוריס פאסטרנאק, יותר יותר את יצחק באבל. באהבה זה הוא מתרגם את יצירותיהם לעב־ רית, אבל יחד עם האהבה — רבים מינויים. הוא מתאונן: אין לו מילון עברי, הוא מרגיש את פיגורו אחרי התפתחות הלשון. אבל בסקרנות שאין להשביעה הוא עוקב אחרי כל המת־ רחש בעולם־הספרות העברי — והוא מוכן למדי. במאמצים מרובים הוא גם מקנה קצת ידיעה בעברית לילדיו.

המאסר והשחרור

בתרוצת הזמן החל חיוג לתכנן עליה לארץ, אך לא נסתייע הדבר. מצוקה ובדידות היו מנת־חלקו. היו שנים שבהן לא ראה האביר העברי מקוה „צורת אות אשורית בדפסת".

בימי המלחמה נמצא בחזית. ואח־ ריה — והוא קצין בצבא הסובייטי — חשב על דרכים־לא־ברכים אל הארץ, כדי לעמוד לפקודה, כדבריו, „כחייל פשוט" במאבק של היישוב העברי.

אולם דרכו לא הוליכה אל מערכות היישוב. ב־1948, שנת תקומת ישראל, נדון למאסר 15 שנים. בזכות מותו של סטאלין שוחרר חיוג רק לאחר שמונת שנות „ישיבה". ב־1956 חזר למשפחתו רצוץ ושבור — ושוב הוא נושא עיניו לישראל. אולם משאת־ הנפש לא נתגשמה.

עד כתריסר שנים — לאחר שח־ רורו — נשא חיוג „מדוויי הגופניים, השכונות־עולמו וכמיהותיו", עד שנפ־ טר ב־1968. ואלו המלים שבהן מסיים יהושע א. גלבוע את ספרו:

„חקבר שנכרה לו (לחיוג) באדמת־ נכר במוסקבה התם פרשת־חיים עתירת ייסורים וחלומות מנופצים. המסך ירד גם על אפילוג ל„תולדו־ תיה של אשליה' — אשליות „אוק־ טובראים עברים'".

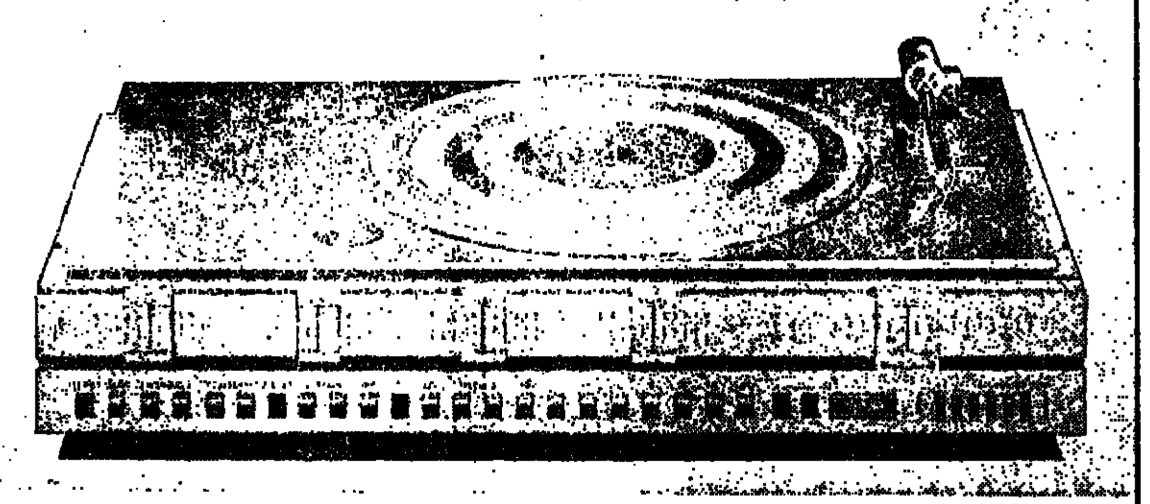

מה עושה את בִּי-אֶנד-אוֹ למערכת סטריאו אצילית?

מה עושה את מערכת הסטריאו לאצילית ושונה מאחרות?
הצליל והעיצוב!
הצליל —
תוצאה של איכות טכנית מושלמת:
B & O הקדימה את תקופתנו בחידושים מהפכניים — בלעדיים. בשיטת המעגלים המשולבים Integrated circuits, בראש מגנטי Integrated Stereo Pick-up cartridge, במסננות צליל בשיטת Integrated ceramic filters, ובמעגלי יציאה בשיטת Integrated darlington circuits.
העיצוב — החדשני־פונקציונלי: שילוב נאה במערכת הריהוט המודרני בגישה דנית־אופיינית, הפעלת המערכת באמצעות לחצנים וחלונים Slide potentiometers הנותנים דיוק מירבי בבקרת איכות הצליל, איזונו ועוצמתו. המבנה השטוח והתגמיר הקפדני.
זה מה שעושה את B & O למערכת סטריאו אצילית העומדת מעל לכל תחרות.

לעולים ופטורי מס, סידור מיוחד — אפשרות תשלום גם בלירות ישראליות בלבד.
לכל מעונין ישלח עלון מפורט של B & O.

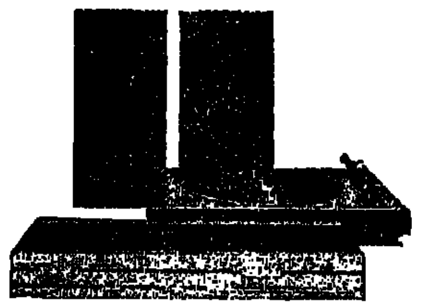

רויאל אלקטרוניקס
נציגים בלעדיים לישראל של Bang & Olufsen a/s דנמרק.
חיפה רחוב הנמל 48 ת.ד. 1159

סוחרים מורשים:
תל־אביב: „סטריאו", בן־יהודה 246; „אולטרא־סטריאו", אבן גבירול 23. **ירושלים:** „רדיו לוי", שמאי 17. **חיפה:** „סלון מהיר", הנביאים 17; „רדיו ריבה", הרצל 25; „רדיו אפייבי", שד' הכרמל 43; „צליליםי", שד' המגינים 54; „צלילטון", החלוץ 67. **קרית־מוצקין:** „פלג בע"מ", שד' השופטים 13. **תל־חנן:** א. קולס, מרכז מסחרי. **נתניה:** אחים פיקס, הרצל 51. **באר־שבע:** מרכז המוסיקה, שד' ק.ק.ל. 197. **חולון:** „ערוסי", שנקר 42. **בת־ים:** „סלון הנשיא", בלפור 39. **גבעתיים:** פנק זאב, סירקין 15. **רמת השרון:** „סיגנל" — מרכז הסטריאו, סוקולוב 60. **רחובות:** „אלמור", הרצל 208.

בוטיק למידות גדולות
20% הנחה ממשית על כל הסחורות
מעילים, חליפות ושמלות בדגמים חדישים
מבחר עשיר בגדלים עד 54
אופנת זייפר
תל־אביב, רחוב בן־יהודה 102

מחיצות, ציפוי קירות ותיקרות
למשרד, לאולם ולבית.
הקמת: חדרים במרפסות עם דלת וחלון.
+ גשילוב עבודות הריסה ותיקונים.
רמת־גן, רחוב עוזיאל 11
טלפון 6-4, על. 794104 או בערב 727251

הנהג, בחיותך בדרכים אל תשכח לאסוף את **החייל**

— גזור ושמור —

המרכז לטלוויזיה לימודית

מודיע על

שידורי תוכניות מיוחדות

בשבוע שבין ב׳ באדר — ז׳ באדר (24.2.74—1.3.74)

פסיפס עיתונים
מלאכת יד עם בתיה עוויאל
יום א׳, ב׳ באדר, 24.2 שעה: 16.00

פגישה עם סופר
פגישה עם הסופר יצחק אורפז
יום א׳, ב׳ באדר, 24.2 שעה: 16.37

„האגרת" — תוכנית באמנות
מן הסדרה „דני וגיל במסע בלתי רגיל"
יום ב׳, ג׳ באדר, 25.2 שעה: 17.00

„משפחה משחקת"
משחקי בית וחברה
יום ד׳, ה׳ באדר, 27.2 שעה: 16.50

הפינה הטכנולוגית
„רישום מידות בגופים"
יום ד׳, ה׳ באדר, 27.2 שעה: 17.05

טלנוער
המגזין לבני הנעורים
יום ה׳, ו׳ באדר, 28.2 שעה: 17.00

„כתב חרטומים"
תוכנית מתח עברית עם שלמה בר־שביט
יום ו׳, ז׳ באדר, 1.3 שעה: 14.30

„אתגר"
„הפסקות אש ושביתות נשק" —
תחרות תוכניסטים בנושאי הזמן והשעה
יום ו׳, ז׳ באדר, 1.3 שעה: 10.40, 12.30

— גזור ושמור —

צבא הגנה לישראל • שנת תלימורים תשל״ח

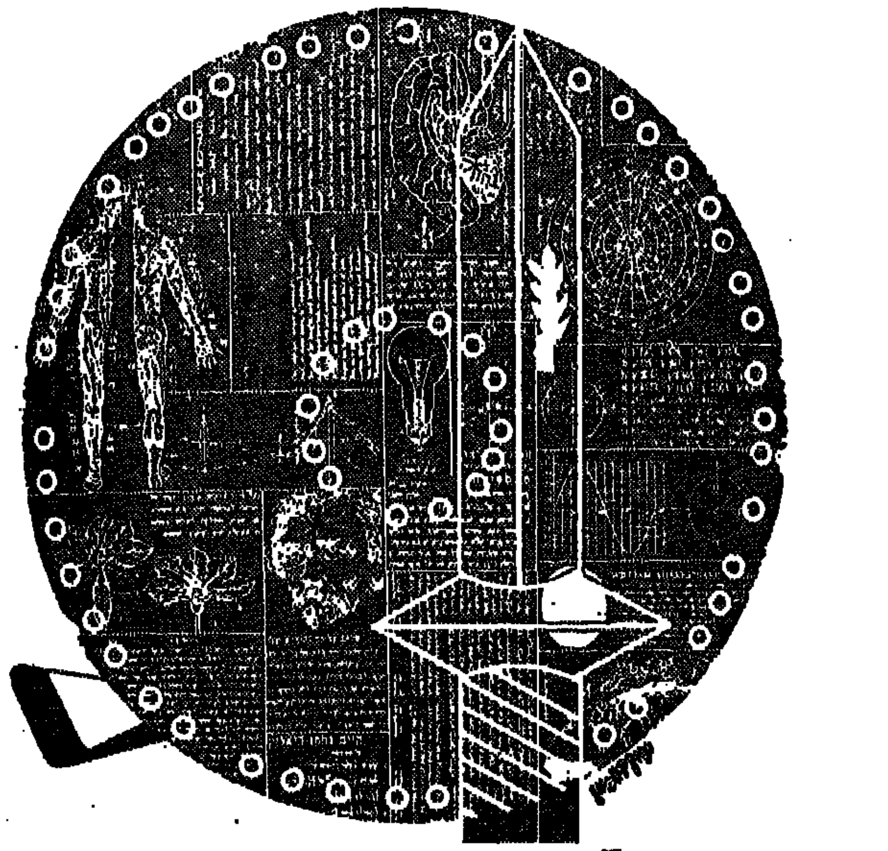

בן 14 - לפנימיה צבאית!

המועד האחרון להרשמה לפנימיות הצבאיות, הוא

ה־28 בפברואר 1974

יכולים להרשם לכתות ט׳—י׳ תלמידים בעלי אזרחות ישראלית הלומדים בכתות ח׳ או ט׳.
בעת ההרשמה על המועמדים להביא העתק תעודת הציונים של סיום כתה ז׳ או העתק תעודת הציונים של סיום כתה ח׳ (לגבי המועמדים לכתות י׳) ותעודת זהות של ההורים בה הם רשומים.
צה״ל יעניק מילגות והנחות מדמי הפנימיה לתלמידים מעוטי יכולת, נוסף להנחות הניתנות בהתאם לשכר הלימוד המדורג.

- פרטים נוספים בכל לשכות הגיוס האזוריות.
- פרטים בכתב ניתן לקבל על ידי פניה ל־ד.צ. 1191.

אסיפת הסברה בקרית־שמונה
תתקיים ביום ב׳ 25.2.74 בשעה 17.00 בבית אידלשטיין.

במשקע ובבינה
הצטרף לפנימיה הצבאית
הפנימיה הצבאית של צה״ל נתיב ההצלחה לנבחרים שבנו.

אספן
מחפש לקנות
מטבעות עתיקות, עתיקות
וספרות ארכיאולוגית
טל. 721092

מזון את בכר
ת.ב.
יבוא ושווק קרמיקה וכלים סניטריים
- אמבטיות, אסלות וקערות
- חרסינה וקרמיקה
- ארונות אמבטיה
- ציפויי קיר דקורטיביים
- מטבחי עטרות

מזון את בכר
חיפה
שדרות המגינים 25

סמור לך
וילונות מאיר
יעוץ אישי

מולטיליט דפוס
צלומי מסמכים XEROX
„המשרד" ביאליק 38
רמת־גן 721704

קופל נהיגה עצמית בע״מ
משרד ראשי:
רח׳ הירקון 232, ת״א
טל: 452111, 443168, 448968

מציע רכב לנהיגה עצמית

★ **בתנאים מיוחדים**

לשכירות 3 חודשים ומעלה ואפשרות קניית הרכב לאחר תקופת השכירות בתנאים מיוחדים.
- הרכב הנו טריומף דגם 1972 ודגם 1973 בלבד.
- השכירות מוגבלת ל־2 נהגים בחוזה.
- כמות הרכב מוגבלת.
- הרכב מצוייד במכשיר רדיו.

בדבר פרטים נוספים נא לפנות לשמעון
טלפונים: 452111, 448968, 443168.

בגדי הריון לאה
במבחר גדול מחירים נוחים
נחלת־בנימין 6, תל־אביב.

סולרואיר וילונות מתגלגלים!

מונע חדירת קרני השמש ומעניק לחדר אווירה קרירה ואינטימית.

אידיאלי לבית, למשרד
למוסד... למעשה לכל
מקום בו יש חלון!!!
מבחר מרהיב של דגמים
וצבעים מעוצבים בסגנון
סקנדינבי מודרני -
במחיר נמוך מכפי שציפית

מערכות האפלה לחדרי חשך. סדורי רקע לסטודיו, צילום ומסך הקרנה.

לפרטים נוספים ואינפורמציה על "איך לקחת מידות בעצמך" שלחו תלוש זה או בקרו באולם התצוגה:

שם ....
כתובת ....

סולרואיר
רח׳ דיזנגוף 282 תל־אביב
טלפון 456241

דיין
מן הסואץ עד הסואץ

(המשך מעמוד 5)

בתיווך אמריקני בגלון „ואלדורף אס־טוריה".

אך בינתיים נסתבכו הענינים והגענו לשנת 1973.

בקיץ 1973 היה משה דיין מודע לאפשרות שהמצרים ינסו להשיג את ההסדר החלקי על־ידי צליחת התעלה — לא על־ידי שיחות קירבה ולא על־ידי תיווך אמריקני אלא על־ידי תמיכה צבאית סובייטית. בגלל ידיעות אלה נערך גיוס, הוכרזה כוננות בחו־דש מאי, ואחר־כך נערך גם תרגיל שמסקנותיו היו שהמצרים מסוגלים לצלוח את התעלה ורק אחר הצליחה יערך צה״ל להדיפתם אל מעבר ל־תעלה.

אך כאשר נתקבלו בסוף ספטמבר ובראשית אוקטובר הידיעות על ה־תכונה המצרית לביצוע תכנית זאת של צליחת התעלה שקל דיין אם אין גיוס בממדים נרחבים עלול להאיץ את ההתלקחות שהוא סבר, משום־מה, שאפשר למנעה בנקיטת צעדים זהירים.

אך כבר ביום הרביעי של המל־חמה נתחוור לו, כפי שהעיד בעצמו במסמך שנתפרסם השבוע על פגישתו עם עורכי העתונות היומית, שקשה יהיה „לזרוק" את המצרים מגדות ה־תעלה ומשום כך כבר אז דיבר על היערכות חדשה ב„שליש האחרון של סיני", במרחק של עשרה עד חמישה־עשר קילומטר מן התעלה, אם כי ה־מצרים היו באותו יום במרחק קילו־מטרים ספורים מן התעלה בלבד.

כבר אז דיבר משה דיין על כך שאזור התעלה אינו לא הדגניות ולא עמק יזרעאל, ובוודאי לא הר הבית, ולא צריך להקריב עליו קרבנות. אף על פי כן, לאחר שנתפסה צה״ל מן המערכה ברמת־הגולן צלח את ה־תעלה מערבה וקרב כדי 100 ק״מ מקאהיר.

הפרדת הכוחות - היפרדות מהתעלה

אך כאשר התערבו גם הסובייטים, שעליהם חשב משה דיין במיוחד ב־זמן שדיבר על התרחקות מן התעלה, היה הוא שנטל על עצמו את המשימה להעלות את הרעיונות של ממשלת ישראל בדבר הפרדת כוחות, שיש בה היפרדות מתעלת סואץ, לפני ד״ר קיסינג׳ר.

ביום הראשון לצליחת צה״ל את התעלה היה שר הבטחון ראשון שרי הממשלה שבא לראות את החיילים הנלחמים והוא היה גם האחרון שבי־קר בפאיד, בשדה־התעופה הגדול ש־החזיק צה״ל, כאשר נסוג צה״ל ממע־רב התעלה. ועתה, בסמוך מאד לנטי־שת התעלה, הודיע על נסיגתו מן הממשלה.

כך נסגר המעגל של עשרים שנות פעילות של משה דיין מרמטכ״ל עד שר בטחון, עשרים שנה של עליות ומורדות אשר במהלכן כאילו רדפה אחריו תעלת סואץ ולא חדלה להט־רידו.

לטיפול בגינת הנוי עכשיו!
אורגנית 40
(קומפוסט-גן)

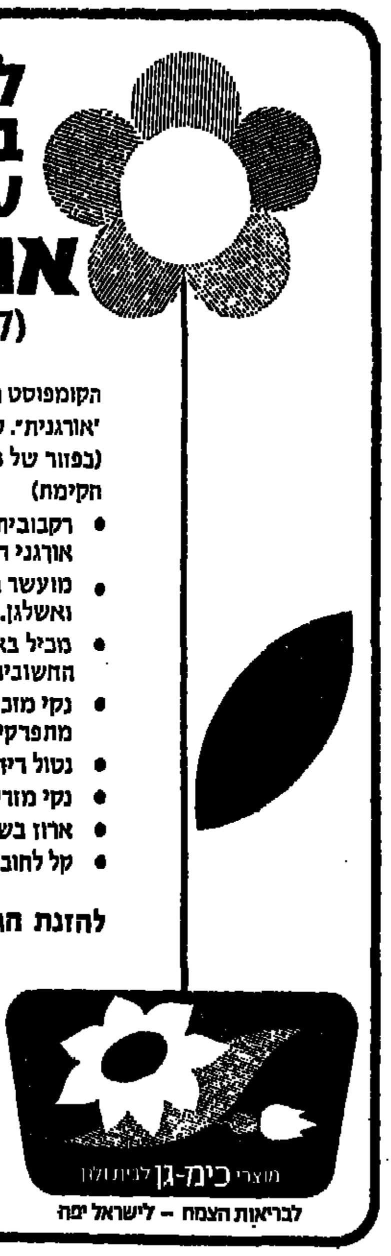

הקומפוסט האורגני המעולה על בסיס 'אורגנית'. לטפול חד־שנתי, במדשאה ובגינה. (בפזור של 3-2 ליטר למטר מרובע במדשאה הקיימת)

- רקבובית מעולה המספקת חומר אורגני רב ערך.
- מועשר בדשנים ומכיל חנקן, זרחן ואשלגן.
- מכיל באופן טבעי יסודות־קורט החשובים לצמח.
- נקי מזכוכית, או חמרים זרים בלתי מתפרקים.
- נטול ריחות רעים.
- נקי מזרעי עשבי־בר.
- ארוז בשקים נאים של 40 ליטר.
- קל לחובלה ולפיזור בגינה.

להזנת הגינה • לשפור הקרקע

מוצרי כימ־גן לבית ולגן:
היצרן־פרסון בע״מ, ת.ד. 7164 ת״א.
המפיץ־יגב בע״מ, טל׳ 03-941526.

להשיג בחנויות לצורכי חקלאות ובמשתלות המובחרות

שים לב לסמל, המעיד על איכות!

מוצרי כימ־גן לבית ולגן
לבריאות הצמח — לישראל יפה

אנו מציעים!

מסקנדינביה: רהיטי סלון מעור נחדרים, דמוי עור, ועוד הרבה פריטים אחרים, במחירים מוזלים מהמלאי הישן.

רהיטי קיבוץ שמרת (לעולים חדשים תינתן 20% הנחה).

בקרו בשלוש קומות התצוגה שלנו

(יעוץ ארכיטקטוני)

רהיטי נוחיות בע״מ ירושלים

שלומציון המלכה 4, טל: 02-224064

כדאי לך לדעת אנגלית!

כן, כדאי לך לדעת אנגלית כי אתה זקוק לה לשם התקדמות בעבודה, בלימו־דים ואף בחברה. ב„שיטה הטבעית" אתה לומד אנג־לית באמצעות אנגלית מה־רגע הראשון, בלי דגירה על מלים ובלי כללי דקדוק.

יתרונות השיטה:

1. תתחיל לחשוב באנגלית מהרגע הראשון.
2. פירוש רוב המלים — מתברר מתוך הקריאה עצ־מה וכך תתרחב ידיעתך במוזירות.
3. „מבני לשון" באים ב־מקום כללי דקדוק וכך תרכוש שפה פשוטה וטב־עית.
4. תדבר אנגלית נכונה כי הכתב הפונטי הפשוט מר־אה את הניגוי (מבטא).
5. תתקדם בכל מקום ובכל שעה נוחה לך, לפי הקצב שתקבע לעצמך.
6. הדרכת מורים מומחים מלווה אותך משך כל הקורס.

יותר מ־1,000,000 אנשים ב־14 ארצות למדו כבר שפות בעזרת השיטה הטבעית — כולם אנשים כמוך! 72 פרופי־סורים ברחבי העולם המ־ליצו על השיטה. כדאי לך לפנות אל „השיטה הטב־עית".

הצעד הראשון פשוט מאד!

גזור ושלח עוד היום את התלוש אל „השיטה הטב־עית" ת.ד. 4351 תל־אביב. חוברת הסברה — תשלח אליך מיד.

„השיטה הטבעית" מכונים להוראת שפות
ת.ד. 4351 תל־אביב

אנא שלחו לי מיד חינם וללא כל התחייבות את חוברת ההסברה „השיטה הטבעית" — הדרך המהירה לידיעת אנגלית.

שם ....
כתובת ....

מע. 22.2.74

עתיד בטוח באחד מקורסי „אורים"
עשי בעצמך בחדש
תפירה בכתב
• חולצות • שמלות • חצאיות • שורטס • מכנסיים
התחלת הלמודים ב־25.2.74
מודליסט(ית)
תופרת סלון
ציור אופנה
גזרן קונפקציה
חולצות ומכנסי גברים
בגדי ילדות
אורים
בי״ס טכני למקצועות האופנה
אלנבי 19 ת״א טל. 58408

פרסום חן

הזמיני שעור לדוגמא חינם לקורס גזירה בכתב.

רק כמה אפסים פחות...

(סוף מעמוד 2)

בים לראש הממשלה חיתה 85 ל״י לחודש, של עוזרו הראשי 70 ל״י, של הנהג 60 ל״י ושל הכתבנית 45 ל״י).
באותם ימים טרם נולד המושג אש״ל ובמשרד ראש הממשלה עוררו את שאלת דמי הייצוג ותוספת הכי־בודים. סכום של 25 ל״י לחודש נחשב אז לסכום גדול גם למארח שעניינו היה ביחסי ציבור כמו מויש פרלמן. גם העברות מסעיף לסעיף היו מקוב־לות כבר אז. הואיל והחוב על מכו־נית הקדילק של ראש הממשלה הגיע ל־1,400 ל״י, ואילו בתקציב נרשם רק סכום של 1,100 ל״י ביקש משרד ראש הממשלה, „להעביר" 300 ל״י מסעיף „מכונית" של המחלקה לעניי־ני קרקע, תיכנון וגבולות לאותו סעיף חדש „רכישת מכונית" של מזכירות הממשלה ולהעמידו על סך 1,400 ל״י.
בסך הכל מסתבר כי אכן ההיס־טוריה חוזרת, ובכל מה שנוגע לתק־ציב, מוסיפות השנים כמה אפסים על (בערך) אותן הבעיות.

טלוויזיה לימודית

יום שישי

יום ראשון

Les Antiguités

יום שני

יום שלישי

יום רביעי

יום חמישי

Les Antiguités

הרגע הגדול של תינוקך:

ארוחות הבשר של "גרבר" הגיעו מארה״ב

®

וזהו גם הרגע הגדול שלך כי ארוחות הבשר הנודעות של „גרבר" הן הטעימות והמזינות ביותר שתוכלי לתת לתינוקך: בשר בקר, עוף ותרנגול־הודו, כולן בתוספת ירקות. בכל צנצנת ארוחה כשרה ומוכנה להגשה. שמחי את תינוקך עם ארוחות הבשר של „גרבר" — ותיהני גם את:

הוראות שימוש:

פתחי ושימי את הצנצנת במים חמים לפני ההגשה.

להשיג בכל בתי המרקחת. סופרמרקט. שופרסל וכל־בו שלום.

כשר, מוכן להגשה

ירקות ובשר בקר — ירקות ובשר עוף — ירקות ובשר תרנגול־הודו

פרסום א. אריאלי

"גרבר"-המזון הבריא ביותר לתינוקך. כשר Ⓤ

הספק הבלעדי: חב׳ ״דורי״ בע״מ. ת״א טל. 621993

האמא שלי תמיד בוחרת סולוג

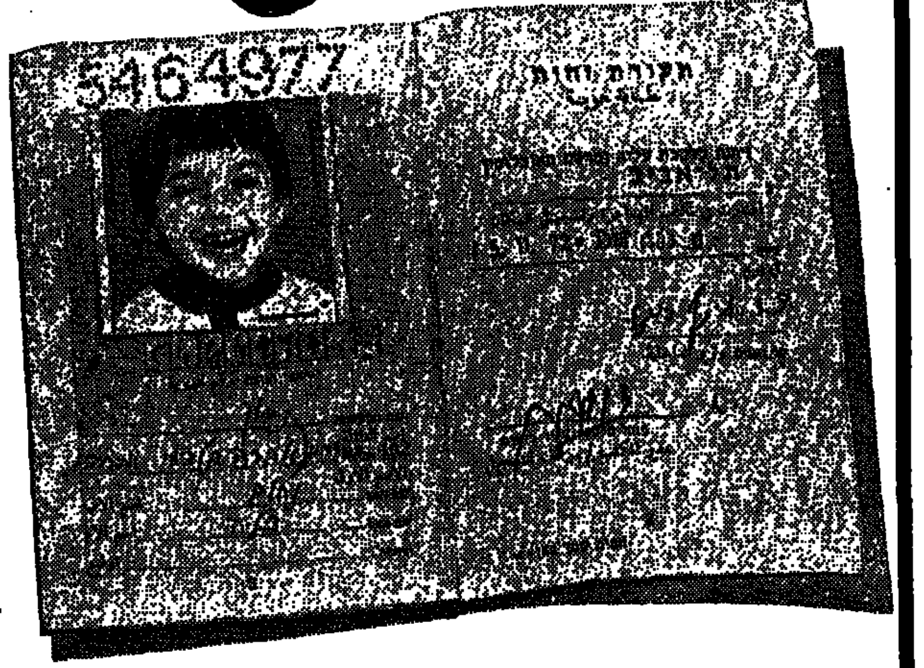

5464977

זו השנה השמינית ברציפות זוכים סריגי סולוג לילדים ולנוער במקום הראשון במשאל העם לבחירת המוצר הנבחר

סולוג אוהב ילדים..!

גרפוס בורנשטיין־רוזין

אנגלית, צרפתית, ספרדית, גרמנית ועוד בביה״ס לשפות, היחיד שברשותו מעבדה לשונית מסוג
Audio Active Comparative

פרסום מי־טל

לבחירתך: קורסים, שעורים פרטיים ומעבדה אישית בהשאלה

מועמד לאוניברסיטה!

עבורך אנו עורכים קורס הכנה בהתכתבות למבחני הכניסה באנגלית במקום ובזמן הנוחים לך.

מאחורי הקורס עומדים אנשי אוניברסיטה היודעים בדיוק מה אתה צריך לדעת כדי להתקבל אליה.

גזור ושלח
לכבוד המכון הישראלי לשפות
ת.ד. 4068 רמת־גן
נא לשלוח אלי פרוספקט בלי התחייבות
שם ....
כתובת..........

מכון ישראלי לשפות

תל־אביב: אבן גבירול 30, טל. 252337

חיפה: נורדאו 30, טל. 667040

אל תשלחי כסף!

תלמדי לתפור חצאיות, חולצות, שמלות שלחי עוד היום את התלוש הרצוף בזה ותקבלי פרוספקט חינם ושעור ראשון לנסיון ללא כל התחייבות.

שם .... גיל ....
רחוב .... עיר ....
☐ נא לשלוח לי שעור לנסיון לבגדי נשים
☐ נא לשלוח לי שעור לנסיון לבגדי ילדות
נא לסמן ב־X
ת.ד. 4402 תל־אביב

יהודית

מכירת סוף העונה
הנחות גדולות
על כל שמלות הקיץ
פתוח כל היום
יהודית
ת״א, רח׳ הכרמל 39
טלפון 56980
(בית שלושי מבוית אלגנט)

הנהג. מצטרף למסיע! הוילים־טרמפיסטים

מכירה פומבית
של המלאי
שמלות וחליפות חדשות ביותר!
מבחר עצום
מחירים ללא תקדים!
כמו־כן, שאריות בדים
וחתיכות בודדות בזול־הזול.
רח׳ נחלת־יצחק 59, תל־אביב.

הומנות לבתי מרגוע ומלונות בכל הארץ, ללא תשלום נוסף

רח׳ גורדון 28 תל־אביב. טל. 222042.
סניף רמת־גן: רח׳ המעגל 1 (פינת ביאליק 53)

קל

הספר שאין לו תחליף
פעולות ועד הבית המשותף
ספר העזר המיוחד לועדי בתים משותפים מאת ישראל הריזהב
להשיג בחנויות הספרים המופיץ „ערמוני" רחוב בלפור 4, תל־אביב

שלח כתובתך ל
להוצאת „הדר" ת.ד. 2012, חולון
ותקבל את הספר כדאר הוזר
אינך חייב לשלוח תשלום מראש
הספר ישלח אליך בגבייה.
מחיר הספר כולל נכסתים 15.50 ל״י.